

Jaarverslag en jaarrekening
over het boekjaar 2012 van de
Protestantse Kerk in Nederland

Uitgebracht door:

Bestuur van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland
Utrecht, 13 mei 2013

Rapport kleine synode
d.d. 21 juni 2013
VA 13-05

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1 Kerncijfers	8
2 Activiteiten programmalijnen	10
<i>Institutionele Ondersteuning (inclusief LedenRegistratie Protestantse Kerk)</i>	10
<i>Kerk in Ontwikkeling</i>	14
<i>Missionair Werk en Kerkgroei</i>	18
<i>Kerk in Actie</i>	22
<i>Jeugdwerk Protestantse Kerk</i>	24
<i>Protestants Centrum voor Toerusting en Educatie</i>	27
<i>Expertisecentrum</i>	29
<i>Mobiliteitsbureau predikanten</i>	31
<i>Werkbegeleiding predikanten en kerkelijk werkers</i>	33
<i>Communicatie & Fondsenwerving</i>	35
<i>Overige centrale doelbestedingen</i>	38
3 Beleid 2013 en verder	39
<i>Beleidsplan 2013 – 2016</i>	39
<i>Werkplannen en begroting 2013</i>	40
4 Bestuur en directie	42
<i>Verantwoordingsverklaring</i>	42
<i>Verslag bestuur en directie</i>	44
5 Vrijwilligers en Personeel	50
<i>Vrijwilligers</i>	50
<i>Personeel</i>	50
6 Risicobeheersing	54
7 Duurzaamheid	56
8 Financiën	58
<i>Basisnota DOET (project DienstenOrganisatie Eenvoudig en Transparant)</i>	58
<i>Balans</i>	60
<i>Staat van baten en lasten</i>	61
<i>Quotum</i>	64
<i>Duurzaamheid en Beleggingen</i>	65
<i>Solidariteitskas</i>	68
9 Jaarrekening	70
<i>Balans (na resultaatbestemming)</i>	70
<i>Staat van baten en lasten</i>	71
<i>Resultaatverdeling</i>	73
<i>Kasstroomoverzicht</i>	74
<i>Waarderingsgrondslagen</i>	75
<i>Toelichting op de balans</i>	80
<i>Toelichting op de baten en lasten</i>	92
10 Overige gegevens	109
<i>Vaststelling</i>	109
<i>Gebeurtenissen na balansdatum</i>	109
<i>Controleverklaring van de onafhankelijke accountant</i>	109
11 Lijst van afkortingen	112

Colofon

Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland
Postbus 8504
3503 RM Utrecht

Telefoon: (030) 880 1880

Email: servicedesk@pkn.nl

Internet: www.pkn.nl

Bezoekadres: Joseph Haydnlaan 2a, 3533 AE Utrecht

Protestantse Kerk in Nederland

Op 1 mei 2004 is de Protestantse Kerk in Nederland tot stand gekomen. De Protestantse Kerk in Nederland is bij notariële akte opgericht, als voortzetting en rechtsopvolger van de Nederlandse Hervormde Kerk (NHK), de Gereformeerde Kerken in Nederland (GKN) en de Evangelisch-Lutherse Kerk (ELK) in het Koninkrijk der Nederlanden.

Het kerkgenootschap wordt geregeerd door haar eigen statuut, bestaande uit de kerkorde en ordinanties van de Protestantse Kerk, alsmede de overgangsbepalingen en generale regelingen behorende bij de kerkorde. De Protestantse Kerk in Nederland wordt vertegenwoordigd door de preses en de scribe van de generale synode.

Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk

De generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland laat zich, overeenkomstig ordinantie 11 artikel 18 lid 1 en 2 van de kerkorde, voor de verzorging van de generale financiën van de kerk bijstaan door het bestuur van de dienstenorganisatie, die de aan zijn zorg toevertrouwde vermogensrechtelijke aangelegenheden van de Protestantse Kerk in Nederland beheert.

De dienstenorganisatie ondersteunt de kerk, de gemeenten en allen die daarbinnen werken:

- in hun betrokkenheid op God, op elkaar en op de wereld;
- in het getuigenis van Jezus Christus;
- in de dienst van gerechtigheid en barmhartigheid.

Daarbij verricht zij haar activiteiten in verbondenheid met andere kerken en maatschappelijke organisaties in binnen- en buitenland. Om haar taken namens de kerk en gemeenten uit te kunnen voeren:

- werkt zij dienstverlenend op basis van de vraag om ondersteuning en toerusting van het kerkelijk kader, gericht op het beheer en de opbouw van de gemeente, de groei en de verdieping van het geloof en de theologische reflectie, de viering en beleving in de liturgie en de dienst aan de samenleving;
- draagt zij mede zorg voor de opleiding en nascholing van predikanten, kerkelijk werkers en ander (vrijwillig) kader;
- ondersteunt zij het geloofsgesprek en het spreken en leven van de kerk door studies en handreikingen, ook op het gebied van de geestelijke, politieke en economische krachten in de wereld;
- organiseert zij het werk zo dicht mogelijk bij de vragen van de gemeenten en van het kerkelijk kader, in de vorm van een concreet en transparant aanbod;
- voert zij het werk uit binnen de beleidskaders die door de ambtelijke vergaderingen van de kerk zijn gesteld, op basis van de kerkorde;
- heeft zij de verantwoordelijkheid om zorgvuldig om te gaan met mensen en middelen.

Hierbij bieden wij u het jaarverslag en de jaarrekening 2012 aan van de Protestantse Kerk in Nederland. De generale synode heeft onder meer het beleidsplan 'Met hart en ziel' geformuleerd en unaniem aanvaard. Dit beleidsplan geeft richting aan het beleid van de dienstenorganisatie voor de periode 2013-2016 en is gebaseerd op de visienota 'De hartslag van het leven'.

Strategie en beleid

Het jaar 2012 was het laatste jaar uit de beleidsplanperiode 2009-2012. De centrale thema's in dit beleidsplan zijn: versterking van het missionaire karakter van onze kerk, verdieping van de aandacht voor het jeugdwerk, ondersteuning van predikanten en kerkelijk werkers en verbreding van de betaalde dienstverlening. In de nieuwe beleidsplanperiode verschuiven de accenten naar:

- *Ontzorgen van gemeenten* op het gebied van kerkgebouwen en predikanten in kleine gemeenten en administratieve processen;
- Honderd protestantse *pioniersplekken* in Nederland;
- *Kerk in Actie als bondgenoot* van de plaatselijke gemeente.

Er is besloten om de organisatiestructuur voor deze beleidsplanperiode te handhaven, ondanks de ingrijpende bezuinigingsmaatregelen die getroffen moeten worden door de basisformatie met vijftig fte te verkleinen.

Hydepark

In de vergadering van de generale synode van november 2012 is een besluit genomen over de ontwikkeling van een nieuw Hydepark. Hiermee is voor de Kerk een investering van € 11 miljoen gemoeid. Dit is een ingrijpend besluit voor een kerk terwijl er sprake is van dalende inkomsten en afnemende ledenaantallen. Tegelijkertijd laat het zien dat de Protestantse Kerk vitaal is en het oog gericht houdt op de toekomst. De diaconale vakanties die al meer dan 40 jaar georganiseerd worden op het Roosevelthuis en een kroonjuweel zijn van ons kerk zijn, laten we niet zomaar verdwijnen.

Door de exploitatie van het conferentiecentrum te combineren met het seminarium van de PThU is Hydepark in de plannen ook een exploitabel conferentiecentrum geworden. De komende jaren zal veel voorbereidend werk moeten worden verricht, maar naast kritische geluiden is er ook enthousiasme in onze kerk om dit werk ook geestelijk en financieel te ondersteunen. Omdat er is gekozen voor nieuwbouw, betekent dit dat we de restwaarde van het huidige conferentiecentrum anders moeten waarderen. Daarom is er voor gekozen om een bijzondere waardevermindering door te voeren in de jaarrekening 2012.

Synode

De Kleine en Generale Synode hebben dit jaar ingrijpende beslissingen genomen over de pensioen- en arbeidsongeschiktheidsvoorzieningen voor predikanten. De kerk had een eigen pensioenfonds voor predikanten (PfP). Het bestuur van het pensioenfonds predikanten stelde voor dit werk over te dragen aan het Pensioenfonds Zorg en Welzijn. De arbeidsongeschiktheidsverzekering voor predikanten werd ondergebracht bij AEGON. Deze complexe bestuurlijke verandering en de grote financiële belangen werden door het moderamen en het bestuur van de dienstenorganisatie (met behulp van externe deskundigheid) kritisch gevolgd, waarbij de belangen van de Protestantse Kerk werden zeker gesteld. De besluitvorming heeft plaatsgevonden in juni 2012.

Deze verandering bracht ook met zich mee dat het team predikantstraktementen de premies voor pensioen en arbeidsongeschiktheid afdraagt en als gevolg daarvan ook het basistraktement uitbetaalt met ingang van 1 januari 2013.

Het project Evaluatie Kerkorde is met de vaststelling door de synode van de wijzigingen van ordinantie 6 t/m 14, de overgangsbepalingen en de bijbehorende generale regelingen afgesloten.

Generale Synode april 2012

Kerk in Ontwikkeling (KiO)

In het project SAGE (Samenwerking Gemeenten) worden gemeenten op een uitdagende manier gestimuleerd om met elkaar aan het werk te gaan. Om dit te bevorderen is in 2012 een conferentie georganiseerd, waarbij alle gemeenten die betrokken zijn bij een SAGE-project ervaringen konden uitwisselen.

Voor het eerst was er een organisatiebrede uitgave van de startzondagkrant, die voor elke gemeente beschikbaar was. Naast deze startzondagkrant is er een krant voor de kerstcampagne gemaakt en een website waar gemeenten informatie kunnen delen. De oplage van de krant (200.000 exemplaren) was nagenoeg uitverkocht.

In 2012 vond voor de tweede keer het project The Passion plaats, dit keer in Rotterdam. Het project kende ook nu weer een zeer positief resultaat, met 1,7 miljoen kijkers en 15.000 aanwezigen bij het evenement.

Missionair Werk & Kerkgroei (MWK)

De protestantse pioniersplek die in 2012 de meeste aandacht kreeg was die van Nijkleaster in Jorwerd. Onder de bezielende leiding van Hinne en Sietske Wagenaar en met een duw in de goede richting van Henk Kroes werd met dit idee een start gemaakt. Daarnaast zijn Hendrik en Mavis Klaver sinds 1 maart 2012 actief in Rotterdam om op de Kop van Zuid nieuwe initiatieven te realiseren. Veel belangstelling was er ook voor het idee van een nieuwe digitale gemeente (MijnKerk.nl). Dit idee wordt verder uitgewerkt zodat het medio 2013 gepresenteerd kan worden.

Jeugdwerk (JOP)

Het Blad PRO! is gerealiseerd en wordt ingezet als belangrijk relatieblad voor het jeugdwerk. PRO! biedt inspiratie, achtergrondinformatie en producten van JOP. Bij het verschijnen van het derde nummer, eind 2012, waren er bijna 1.500 abonnees. Hiernaast heeft het succesvolle spel Sirkelslag in 2012 een schoolvariant gekregen. De bedoeling is dat de deelname hiermee nog verder zal stijgen. In het afgelopen jaar is ook een database ontwikkeld en beschikbaar gekomen waarin gratis werkvormen beschikbaar zijn voor het jeugdwerk in en om de kerk. Het aantal jeugdwerkers dat vanuit JOP in de gemeenten werkt is stabiel, tegenover de stijging in de jaren hiervoor.

Kerk in Actie

Bij notariële akte van 14 november 2012 is de stichting ICCO omgezet in een Coöperatie ICCO, waarin als één van de drie leden de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland deelneemt voor de werkzaamheden in het kader van Kerk in Actie. De leden hebben zich verplicht een bedrag van € 1 mln. als eigen vermogen te storten in het vermogen van de coöperatie.

In 2012 is benadrukt dat Kerk in Actie namens en vanuit de plaatselijke gemeenten en de tien kerkelijke partners van Kerk in Actie werkt. Dit is door gerichte samenwerking op het gebied van lokale fondswerving verder uitgewerkt, ook voor de komende jaren. De band met de groeiende groep donateurs van Kerk in Actie is verstevigd.

Protestants Centrum voor Toerusting en Educatie (PCTE)

Het PCTE bestond in 2012 al weer vijf jaar. Het is mooi om te zien dat het toerustingscentrum een duidelijke en prominente plek in het werk voor toerusting en opleiding in de kerk heeft verworven.

Na een lange voorbereidingstijd is de Permanente Educatie (PE) officieel ingevoerd en van start gegaan op 1 september 2012. Op verzoek van de synode zijn vanaf november 2012 voorlichtingsbijeenkomsten gestart, waar veel belangstelling voor is. Voor de registratie is een extranet voor alle predikanten en kerkelijk werkers ontwikkeld en een groot aantal scholingsactiviteiten is inmiddels erkend binnen het open erkend aanbod. Hoewel nog maar vanaf september verplicht, hebben in 2012 in totaal 287 predikanten deelgenomen aan het aangestuurde aanbod voor de voortgezette nascholing van de PThU. De PE voor kerkelijk werkers moet nog op gang komen.

LedenRegistratie Protestantse Kerk (LRP)

Het programma Leden Registratie Protestantse Kerk (LRP) is het afgelopen jaar sterk verbeterd en heeft zich mogen verheugen in een groeiend aantal gebruikers. Veel gemeenten gebruiken LRP niet alleen voor het bijhouden van ledenmutaties, maar zetten ook de (bijdrage)modules in voor de plaatselijke en landelijke geldwerving. De kinderziekten zijn uit het systeem, waardoor de recente Actie Kerkbalans veel beter is verlopen.

Communicatie en Fondsenwerving (C&F)

De inkomstendaling voor het reguliere werk van Kerk in Actie is met 2,7% nog beperkt, maar door de grote daling van opbrengsten voor noodhulp en doordat de collecten voor Missionair Werk beduidend minder opbrachten, is de totale daling bij fondsenwerving ten opzichte van 2011 ruim 6%, ca. 1,5 miljoen euro. Deze daling wordt met name veroorzaakt door de lagere bijdragen vanuit de gemeenten.

Financiën

De kleine synode aanvaardde op 29 juni 2012 de Basisnota Doet. Deze nota bevat voorstellen ter verbetering van de leesbaarheid, toegankelijkheid en transparantie van het jaarverslag, en dringt aan op een kleinere omvang en een vereenvoudiging van de jaarverslaggeving en begroting van de Protestantse Kerk in Nederland. Een belangrijke verandering is dat met ingang van 2012 de financiële verslaggeving van de dienstenorganisatie opgenomen is in het financieel jaarverslag van de Protestantse Kerk, waardoor het aparte jaarverslag van de dienstenorganisatie is komen te vervallen.

We zijn verheugd dat het jaar 2012 is afgesloten met een positief resultaat van € 1.217k. Dit wordt ten gunste gebracht van de continuïteitsreserve.

Personeel / ondernemingsraad

Het ziekteverzuim van de dienstenorganisatie is met 4,4% iets boven de norm van 4%, doordat er sprake is van enkele langdurig zieke medewerkers.

In 2012 adviseerde de Ondernemingsraad positief over de toetreding van Kerk in Actie tot de ICCO Coöperatie. De ondernemingsraad stemde in met de keuze van de arbodienst voor de uitvoering van een risico-inventarisatie en -evaluatie. Verder sprak de ondernemingsraad met de bestuurder onder meer over het meerjarenbeleidsplan voor de periode 2013-2016, de organisatiewijzigingen bij JOP en het businessplan voor een nieuw conferentie- en vakantieoord op Hydepark. Arbo- en HRM-onderwerpen die in 2012 de revue passeerden waren onder andere de procesbeschrijving van het arbobeleid voor de komende vijf jaar, de functioneringsgesprekken nieuwe stijl en het vrijwilligersbeleid. In oktober vond het jaarlijkse gesprek plaats met het bestuur van de dienstenorganisatie, waarbij de actuele ontwikkelingen binnen de dienstenorganisatie aan de orde kwamen.

Dankzegging

Dit jaarverslag toont een overzicht en een selectie van de behaalde resultaten in 2012. Wij willen alle betrokken vrijwilligers, medewerkers en anderen die aan de resultaten hebben bijgedragen danken voor de getoonde input en inzet. Door hen is er veel gebeurd in het afgelopen jaar.

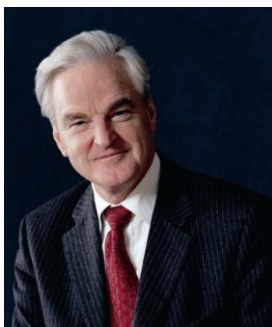
Vaststelling jaarstukken

Conform ordinantie 11, artikel 18, laat de generale synode zich voor de verzorging van de generale financiën bijstaan door het bestuur van de dienstenorganisatie. Overeenkomstig artikel 13 van de generale regeling voor de dienstenorganisatie legt het bestuur van de dienstenorganisatie de opgestelde jaarrekening ter vaststelling voor aan de kleine synode.

Het bestuur heeft het genoegen op grond van deze jaarstukken en ondersteund door een goedkeurend advies van de auditcommissie, het volgende preadvies uit te brengen:

- De onder zijn verantwoordelijkheid opgestelde jaarstukken van de Protestantse Kerk in Nederland voldoen aan de Richtlijn Fondsenwervende Instellingen (650) van de Raad voor de Jaarverslaggeving;
- Het bestuur adviseert de van een controleverklaring voorziene jaarrekening 2012 van de dienstenorganisatie, die sluit met een positief resultaat van € 1.217k ten gunste van de continuïteit reserve, vast te stellen;
- Het bestuur wordt door middel van de vaststelling van de jaarrekening gedechargeerd ter zake van het gevoerde beheer (artikel 13.2 generale regeling dienstenorganisatie).

Namens het bestuur en de directie van de dienstenorganisatie,

Ir. G-J. Kramer,
Voorzitter bestuur dienstenorganisatie

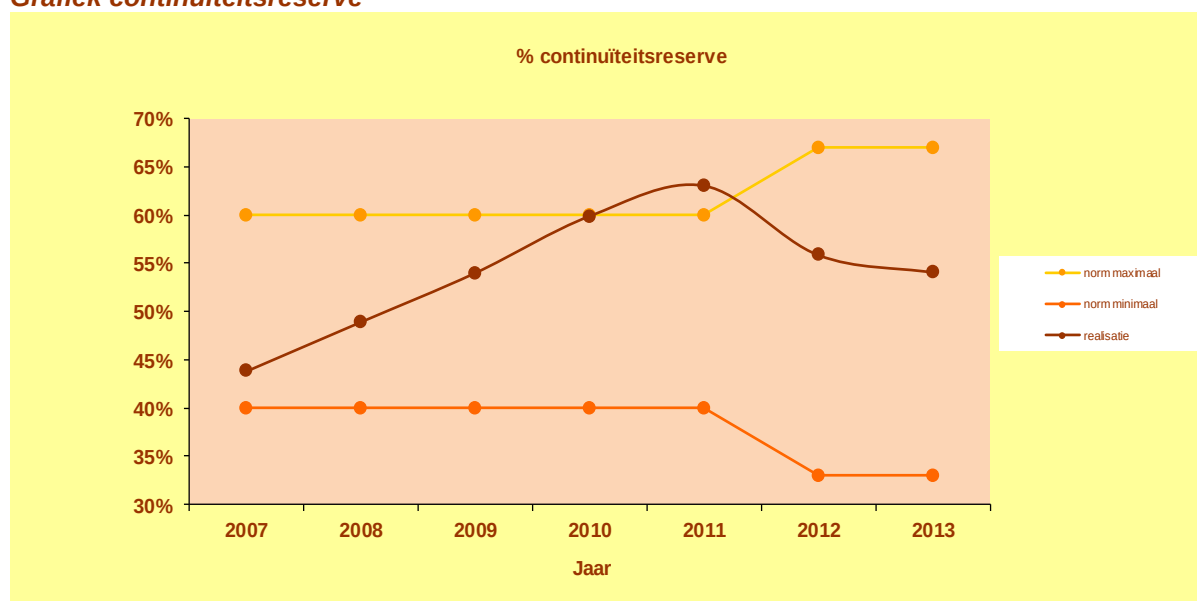
H. Feenstra,
algemeen directeur

1 Kerncijfers

De kerncijfers geven inzicht in de financiële gang van zaken van de Protestantse Kerk in Nederland. Voor specifieke kengetallen voor Kerk in Actie wordt verwezen naar het jaarverslag 2012 van Kerk in Actie.

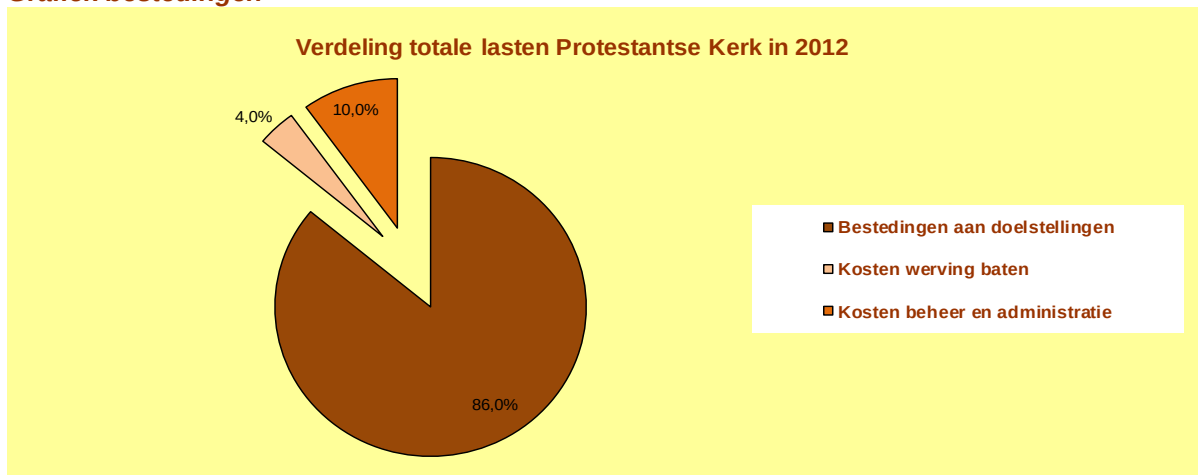
Kengetallen	Norm minimaal - maximaal	Begroting 2013 PKN-DO	Rekening 2012 PKN-DO	Rekening 2011 PKN-DO	Rekening 2010 DO	Rekening 2009 DO
Balanstotaal in € 1.000		80.000	80.364	85.061	43.077	36.411
Resultaat continuïteitsreserve in € 1.000		0	1.217	558	972	1.093
Risicoreserve in % (tot en met 2011)	40% - 60%			63,0%	59,9%	54,0%
Continuïteitsres. in % (nw. beleid v.a. 2012)	33% - 67%	54,0%	55,8%			
Baten in € 1.000		62.274	63.613	75.894	83.849	66.211
Lasten in € 1.000		65.376	68.377	74.132	74.269	64.467
Bestedingspercentage baten	min 70%	77,6%	92,4%	85,1%	70,8%	72,7%
Bestedingspercentage lasten	min 70%	73,9%	86,0%	87,1%	80,0%	74,7%
Kosten fondsenwerving in %	9% - 12,5%	12,5%	9,3%	8,9%	10,6%	11,8%
Kosten beheer & administratie in %	10% - 12%	11,3%	10,0%	9,0%	10,1%	11,0%
Salarislasten in € 1.000		22.791	18.867	18.628	18.675	18.155
Ziekteverzuim in %		4,00%	4,39%	4,14%	5,50%	4,44%
Basisformatie in fte		289,8	280,4	281,2	275,0	302,2
Bijzondere formatie in fte		69,6	59,8	58,3	53,5	35,7

Grafiek continuïteitsreserve

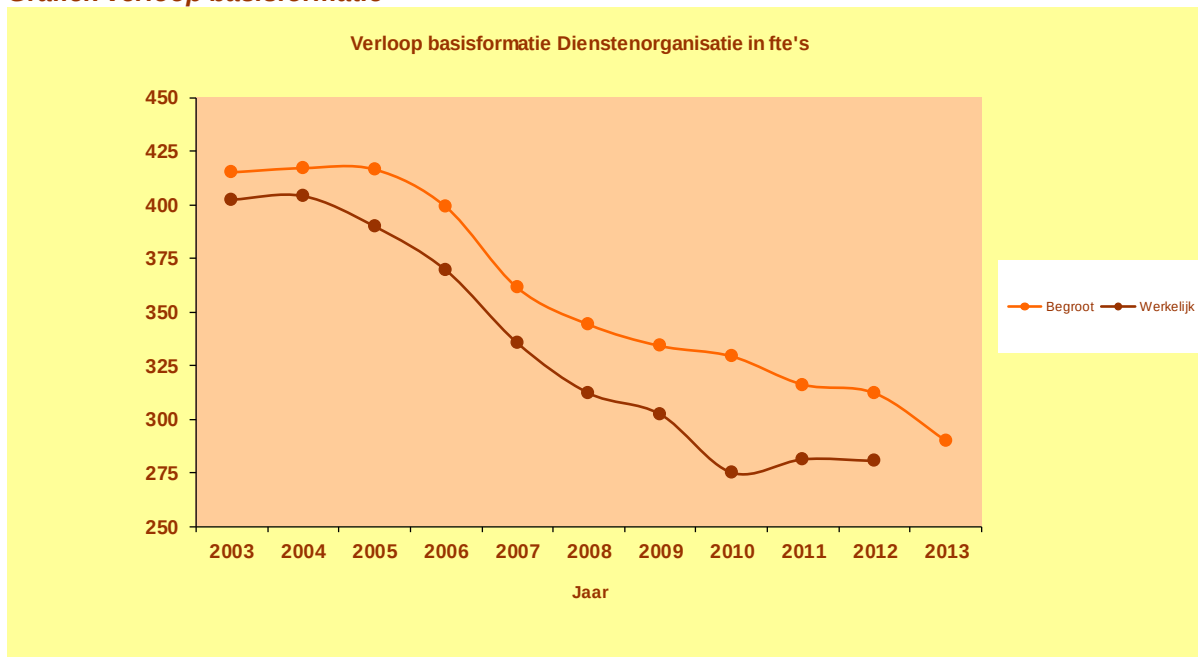

De normering van de continuïteitsreserve is geactualiseerd en uitgebreid in het kader van de besluitvorming van het project DOET. Hierdoor is de bandbreedte groter geworden. Nu wordt uitgegaan van de totale personeelskosten inclusief bijzondere aanstellingen, verhoogd met een opslag voor overige verplichtingen.

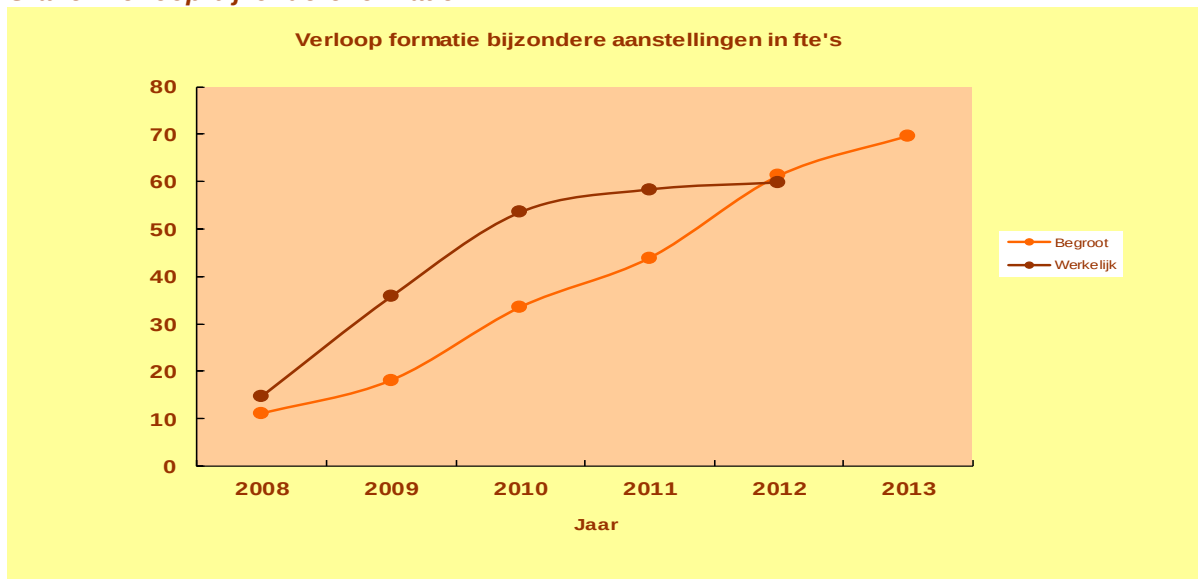
Grafiek bestedingen

Grafiek verloop basisformatie

Grafiek verloop bijzondere formatie

2 Activiteiten programmalijnen

In dit hoofdstuk wordt op hoofdlijnen verslag gedaan van de activiteiten (van de dienstenorganisatie) van de Protestantse Kerk in Nederland in 2012.

De werkvelden worden geïllustreerd met een beknopt financieel overzicht dat inzicht geeft in de besteding naar de verschillende (hoofd-)doelstellingen van een programmalijn en geven het jaarresultaat aan. Deze cijfers wijken af van de staat van baten en lasten van de officiële jaarrekening, omdat in deze bestedingen aan de doelstellingen ook zijn begrepen de fondsenwervingskosten, de onderlinge bijdragen tussen de programmalijnen alsmede de kosten voor beheer en administratie. Laatstgenoemde kosten dienen volgens de richtlijn 650 voor de jaarverslaggeving afzonderlijk in de staat van baten en lasten gepresenteerd te worden.

Institutionele Ondersteuning (inclusief LedenRegistratie Protestantse Kerk)

Het programma Institutionele Ondersteuning (IO) levert een bijdrage aan het leiding geven aan het leven en werken van kerk en gemeenten. Hoe kan de Protestantse Kerk in Nederland het best georganiseerd en bestuurd worden?

We doen dit door de 'institutionele organisatie' van de kerk te ondersteunen, met name bij de uitvoering van en de communicatie over het ambtelijk werk. Deze ondersteuning is zowel inhoudelijk als praktisch. Het gaat hierbij om het werk van de ambtelijke vergaderingen, en dat van de daarmee samenhangende organen (de ambtelijke organisatie) en de colleges. Ook gaat het om de organisatorische en kerkordelijke inrichting en beheersmatige opbouw van de kerkelijke organisatie.

Hiernaast is het programma IO verantwoordelijk voor de werkzaamheden voortvloeiend uit het Ledenregistratie systeem (LRP), waarover aansluitend op de toelichting op het programma IO wordt gerapporteerd.

Institutionele Ondersteuning (exclusief LRP)

De lasten van de programmalijn Institutionele Ondersteuning naar hoofddoelstelling zien er als volgt uit:

Hoofddoelstellingen (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroot 2012	Rekening 2011
Synodewerk	1.190	1.515	1.363
Juridische zaken	673	847	696
Classicale Ondersteuning	915	1.129	995
Kerkbeheer	780	701	695
Kerkelijke bijdragen	155	205	204
Oecumene	347	342	368
Lutherse Zaken	0	0	0
Totaal lasten	4.060	4.739	4.321
Middelen toebedeeld aan andere programma's en stafafd.	54	37	0
Fondsenwervingskosten vrijwillige geldwerving		0	-29
Bij: resource resultaat	85	0	97
Totaal doelstellingen	4.199	4.776	4.389

Resultaatverdeling Institutionele ondersteuning (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroot 2012	Rekening 2011
- risicoreserve (inclusief resourcebegroting)	511	0	658
Totaal resultaat	511	0	658

Synodewerk (€ 1.190k, begroot € 1.515k)

Implementatie besluitvorming generale synode

Met de vaststelling door de synode in april en november 2012 van de wijzigingen van ordinantie 6 t/m 14, de overgangsbepalingen en de bijbehorende generale regelingen is het project Evaluatie Kerkorde afgesloten. De integrale tekst van de gewijzigde kerkorde staat nu op de website. Ook zijn in diezelfde vergaderingen de laatste voorstellen behandeld in het kader van het rapport Hand aan de Ploeg, zoals de generale regeling voor de Permanente Educatie van predikanten en kerkelijke werkers.

Evaluatie associatieovereenkomsten

Tot een gestructureerde evaluatie is het niet gekomen. Uit diverse overlegsituaties binnen de dienstenorganisatie werd de conclusie getrokken dat samenwerkingsverbanden zo dicht mogelijk bij de basis moeten worden ontwikkeld. Dit leidde tot de vaststelling door de synode in eerste lezing van een kerkordeartikel over de migrantengemeenten.

Overige onderwerpen en thema's

Het moderamen heeft gestalte gegeven aan de voorbereiding en uitvoering van de besluiten van de generale en kleine synode, door de planning en voorbereiding van de vergaderingen en het verstrekken van vervolgopdrachten aan met name de dienstenorganisatie.

In april 2012 kwamen in de synode onder meer de volgende thema's aan de orde: de ambtsvisie van de Protestantse Kerk, het jaargesprek binnen de kerkenraad en een protocol voor het gebruik van social media. In juni 2012 besloot de kleine synode tot de opheffing van het pensioenfonds voor predikanten en sloot zij een overeenkomst tot waardeoverdracht met het Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW). In november 2012 behandelde de synode een gespreksnotitie over arbeidsethiek en een gravamen tegen art. 37 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Ook werden er besluiten genomen over de toekomst van Hydepark en het beleidsplan van de dienstenorganisatie.

Ter uitvoering van de communicatiestrategie werd door het moderamen een bezoek gebracht aan de classis Winsum en de Protestantse gemeente Leeuwarden.

Vanwege interne bestuurlijke problemen binnen de Evangelisch Lutherse Synode (ELS) kon opnieuw geen uitvoering gegeven worden aan de ondersteuning van het vruchtbaar maken van de lutherse traditie voor de kerk. Na het besluit in december 2011 van de ELS om zichzelf op non-actief te stellen, stelde het moderamen een interim-bestuur in dat onder meer belast werd met de voorbereiding van de verkiezing van een nieuwe ELS en de behartiging van de lopende zaken. Er werd gewerkt aan een nieuwe huishoudelijke regeling, een verkiezingsreglement en de voorbereiding van de verkiezingen.

De laatste dossiers van de Commissie voor Bijzondere Zorg vroegen ook aandacht. Al deze processen werden grotendeels namens het programma IO ondersteund door de medewerkers van het synodesecretariaat, de afdeling juridische zaken en de beleidssecretaris van de scriba.

Juridische zaken (€ 673k, begroot € 847k)

Vanuit de afdeling wordt structurele ondersteuning gegeven aan het werk van (het moderamen van) de generale/kleine synode, ELS en aan (onderdelen van) de dienstenorganisatie op het terrein van kerkordelijke en juridische aspecten van het werk. Ook de ondersteuning van de generale colleges is een doorlopende activiteit die door IO wordt uitgevoerd.

Onderwerpen die veel aandacht en tijd vroegen waren onder meer:

- De opheffing van het pensioenfonds voor predikanten en de overdracht aan het Pensioenfonds Zorg en Welzijn;
- De vorming van de ICCO-coöperatie;
- De verhouding tussen overheidsrechter en kerkelijke tuchtrechter;
- Het rooster van afvaardiging naar de generale synode als gevolg van de halvering van de synode per 2013;
- De notitie Ambtsvisie;
- Advisering interim-bestuur ELS inzake huishoudelijke regeling en verkiezingen;

- De ondersteuning van het generale college voor de kerkorde bij de afronding van de evaluatie kerkorde.

Daarnaast werden maandelijks gemiddeld honderd vragen afgehandeld, die meestal gesteld werden vanuit plaatselijke gemeenten. Hierbij werd samengewerkt met de RACV's en de gemeenteadviseurs Kerkbeheer.

Op het terrein van de relatie van de kerk(en) tot de overheid wordt structureel ondersteuning geboden aan het werk van de commissie kerkgebouwen van CIO - door het voeren van het secretariaat - en aan de afgevaardigden daarin namens onze kerk. Ook werd voorlichting hierover verzorgd voor doelgroepen binnen de kerk. Onderwerpen die dit jaar (opnieuw) aandacht vroegen: de Geefwet, de monumentensubsidies, de BTW, het ANBI-dossier en de identificatie bij financiële dienstverlening.

Classicale ondersteuning (€ 915k, begroot € 1.129k)

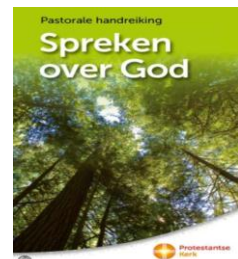
Het werk wordt gekenmerkt door specifieke (inhoudelijke, kerkordelijke, procesmatige) ondersteuning van brede moderamina klassicale vergaderingen en/of regionale colleges (visitatie en beheerszaken) bij meer ingewikkelde processen van gemeentevorming (samenwerking, fusie, kleine gemeenten), indien nodig in samenwerking of in afstemming met gemeenteadviseurs (kerkbeheer). Daarin vraagt de begeleiding van conflicten rond predikanten (toepassing tijdelijke vrijstelling, ontheffing werkzaamheden, opzichtzaken) en disfunctionerende kerkenraden veel aandacht. Daarnaast werden cursussen gegeven voor nieuwe leden van brede moderamina klassicale vergaderingen.

Trends voor de regionale adviseurs in 2012 waren:

- Groeiende samenwerking tussen de Regionale Colleges voor Visitatie en de Regionale Colleges voor de Behandeling van Beheerszaken met de brede moderamina klassicale vergaderingen over het beleid inzake de samenwerking van (kleine) gemeenten. Deze groeiende samenwerking leidt tot een groeiend draagvlak bij gemeenten en predikanten voor onderlinge samenwerking;
- Het voorbereiden van de transformatie van ACV naar classicaal regionaal overlegorgaan (CRO);
- Twee gevallen van kerkenraad met gedelegeerden ex ordinantie 4-12 in vastgelopen bestuurlijke situaties;
- Tientallen conflicten in gemeenten rond predikanten (waaronder losmakingen), gebouwen en competenties in combinatie met afnemende bestuurskracht in en insolventie van gemeenten.

Begeleiding kerkelijk gesprek in classes inzake 'Spreken over God'

In de verslagperiode werden door het RACV-beraad plannen voorbereid en aangeboden om het kerkelijk gesprek in de klassicale vergaderingen over de nota 'Spreken over God' vorm te geven en te begeleiden. De RACV's begeleidde in 2011 en 2012 in 40% van de classesgesprekken inzake de notitie 'Spreken over God'. De belangstelling voor dit onderwerp viel wat tegen ten opzichte van de verwachtingen.

De begeleiding door het RACV-beraad van de klassicale vergaderingen bij de consideraties over de voorgestelde wijzigingen van de kerkorde (ordinantie 15) als gevolg van de evaluatie van de kerkorde werd afgerond. Tevens werd een nieuwe serie voorlichtingsbijeenkomsten, nu over het tweede deel (ordinantie 6-14) voorbereid en uitgevoerd. Het overgrote deel van de klassicale vergaderingen maakte van deze ondersteuning gebruik. De belangstelling vanuit de kerkenraden, zeker voor de voorstellen inzake ordinantie 1-5, was groot.

Kerkbeheer (€ 780k, begroot € 701k)

De gemeenteadviseurs Kerkbeheer ondersteunen de plaatselijke beheerders en kerkenraden bij het (beleid inzake) beheer van de gelden en bezittingen van de plaatselijke gemeenten en diaconieën. Tevens dragen zij als adviseur bij aan het werk van de regionale colleges voor de behandeling van beheerszaken (RCBB) in het kader van het toezien op de vermogensrechtelijke zaken van de gemeenten. Belangrijke ontwikkelingen in 2012 waren:

- Het aantal gemeenten met structurele tekorten op de exploitatie groeit; hierdoor wordt het afgeven van solvabiliteitsverklaringen minder vanzelfsprekend en tijdrovender voor de gemeenteadviseur Kerkbeheer;

- Het aantal insolvable gemeenten neemt toe, met als mogelijk gevolg toepassing van artikel 20-5 van de GR predikantstraktementen (gedwongen werktijdvermindering van de predikant met toepassing van wachtgeld);
- Toename van toepassing van verscherpt toezien op beheer van gemeenten;
- Toename adviestrajecten inzake beheer, onderhoud, herbestemming of afstoting van (monumentale) kerkgebouwen;
- In verband daarmee: groeiende samenwerking van RCBB's met classes.

Kerkelijke bijdragen (€ 155k, begroot € 205k)

De kerkelijke bijdragen, waartoe ook de contributies gerekend worden, betreffen bijdragen aan nationale instanties en gaan onder meer naar de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving en de SKKN.

Oecumene (€ 347k, begroot € 342k)

Onder deze doelstelling worden de contributies aan internationale oecumenische organen, waaronder WCC, WCRC, LWF en CEC, verantwoord en de (ondersteuning van de) oecumenische activiteiten.

Vanuit het moderamen werden ook in 2012 de vaste contacten met andere kerken in Nederland via de Raad van Kerken en andere platforms onderhouden. Bijzondere aandacht was er voor de voorbereiding van de oprichting van een Nederlands Christelijk Forum.

In 2012 zijn er diverse oecumenische conferenties bijgewoond door de scriba, preses, moderamenleden en de adjunct-directeur. Daarbij was onder meer een bezoek aan Zuid-Afrika, deelname aan de Council van de World Communion of Reformed Churches (WCRC) Europe in Wenen, European Leadership Consultation (LWF), Assemblee van de Communion of Protestant Churches in Europe (CPCE) in Florence, Fresh Expressions of Church in de Church of England te Londen, conferentie van de ECEN (European Christian Environmental Network) en de Conference of European Churches (CEC) op Kreta.

Ledenregistratie Protestantse Kerk

De lasten van LRP naar hoofddoelstelling zien er als volgt uit:

Hoofddoelstellingen (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroot 2012
Ondersteuning functioneren ledenregistratie	756	1.310
Dienstverlening op verzoek	1.020	450
Onderhoud en ontwikkeling	793	627
Communicatie	116	101
SILA	190	200
Totaal lasten	2.875	2.688
Middelen toebedeeld aan andere programma's en stafafd.	0	0
Fondsenwervingskosten vrijwillige geldwerving	0	0
Bij: resource resultaat	345	0
Totaal doelstellingen	3.220	2.688
Resultaatverdeling Institutionele ondersteuning (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroot 2012
- risicoreserve (inclusief resourcebegroting)	-136	0
Totaal resultaat	-136	0

Het programma Leden Registratie Protestantse Kerk (LRP) is het afgelopen jaar sterk verbeterd en heeft zich mogen verheugen in een groeiend aantal gebruikers. Veel gemeenten gebruiken LRP niet

alleen voor het beheer van ledenmutaties, maar zetten nu ook de (bijdrage)modules in voor de plaatselijke en landelijke geldwerving. Een positieve ontwikkeling, die de dienstenorganisatie nieuwe inzichten verschafte. Voor de gemiddelde gebruiker is het wenselijk dat de gebruiksvriendelijkheid van LRP in de toekomst zal toenemen.

De begroting voor 2012 is medio 2011 opgemaakt op basis van globale aannames en verwachtingen betreffende het systeem, dat toen nog niet operationeel was. Dit verklaart voor een belangrijk deel de afwijkingen ten opzichte van de begroting. Met name de dienstverlening aan gemeenten is behoorlijk op niveau gebleven. De doorontwikkeling van het systeem (platform Mendix en LRP versie 2.0) heeft meer gekost dan begroot.

Dienstverlening gemeenten

De dienstverlening aan gemeenten vanuit het LRP-team is door de verbeteringen in het systeem en de aanpassingen in de structuur (ten gevolge van snelheid en kwaliteit) toegenomen. Het aantal bestellingen is gegroeid naar ruim 2.400 stuks en het LRP-team is in staat gebleken het facturatieproces onder controle te krijgen. De 'bijdragen voor dienstverlening' bedroegen in 2012 € 908k (begroot € 510k.)

Kerkelijke Structuur en Organisatie

Momenteel (maart 2013) zijn er 23 dossiers in behandeling bij het team KSO, waarvan er 14 'on hold' staan omdat de betreffende gemeente de kosten voor de verwerking niet wenst te betalen. De gemeenteadviseurs kunnen hun eigenlijke werkzaamheden, na jaren van ontwikkeling van LRP, weer invulling gaan geven. Daarnaast hebben ze een sterke verbetering gerealiseerd op het gebied van de trainingen. Naast de ontwikkeling van nieuw trainingsmateriaal is er een verbeterde trainingsinstructie opgesteld met de vrijwillige trainers en worden trainingen na afloop door middel van een digitale enquête getoetst.

Actie Kerkbalans

Grote vooruitgangen zijn geboekt bij de verwerking van de Actie Kerkbalans 2013 en het inzichtelijk krijgen van de systeemkosten LRP. Door intensief overleg met de Vereniging Kerkrentmeesterlijk Beheer, een verbeterde communicatie en aanpassingen binnen LRP is de Actie Kerkbalans 2013 vanuit de dienstverlening geslaagd. Het aantal problemen bleef beperkt en de problemen die er waren zijn naar tevredenheid van de gemeenten opgelost.

In het tweede kwartaal zijn de financiële verantwoordelijkheden ten behoeve van de systeemkosten overgedragen aan het LRP-team. Hierdoor kan de eigenaar van het systeem LRP, de programmamanager IO, beter sturen op de inhoud en de kosten van onderhoud en ontwikkeling van het systeem.

*Actie Kerkbalans
2012*

Gebruikersplatform

Voor het LRP-team is het Gebruikers Platform LRP (GPL) van grote waarde. Het GPL neemt het team veel werk uit handen en geeft advies over nieuwe releases. Tegelijkertijd ondervindt het GPL moeite werkgroepen te vormen ten einde meer draagvlak te verwerven bij de achterban van de gebruikers en het GPL van daaruit te voeden. Hierdoor nam de werkdruk van de stuurgroepleden toe maar nam dienovereenkomstig hun motivatie af, ondanks ondersteuning van de gemeenteadviseurs LRP. De aanvankelijk overeengekomen opzet van het GPL zal in 2013 worden geëvalueerd.

Kerk in Ontwikkeling

Kerk in Ontwikkeling (KiO) is het programma dat zich richt op de gemeenten, en zich kenmerkt door dienstverlening direct aan deze gemeenten. De kernwoorden zijn ondernemend, inspirerend en verbindend. De gemeenteadviseurs zijn de belangrijkste dragers van deze dienstverlening, naast een klein team landelijke adviseurs en staf. Met de dienstverlening wil KiO een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de Protestantse Kerk in Nederland met aansprekende en vitale gemeenten 'midden in' de Nederlandse samenleving. De dienstverlening is te onderscheiden in de volgende taken: acquisitie, basisdienstverlening, betaalde dienstverlening en de werkvelden Gemeenteopbouw en Verbinden. Ook de steunverlening valt onder het programma KiO, evenals het maatschappelijk activeringswerk.

De lasten van de programmalijn Kerk in Ontwikkeling naar hoofddoelstelling zien er als volgt uit:

Hoofddoelstellingen (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroot 2012	Rekening 2011
Aquisitie	745	586	578
Basisdienstverlening	1.688	1.529	1.891
Betaalde dienstverlening	844	880	688
Gemeenteopbouw	798	1.966	1.053
Verbinden	607	1.023	656
- Bureau steunverlening	6	100	205
- Steunverlening gemeenten	1.749	2.050	1.697
- Koopvaardij pastoraat	138	175	156
- Binnenvaartpastoraat	180	160	142
- Luchthavenpastoraat	25	25	27
- Dovenpastoraat	150	160	158
- Studentenpastoraat	766	800	657
- Internationaal studentenpastoraat	204	200	202
Totaal steunverleningen (solidariteitskas)	3.218	3.670	3.244
Steunverlening gemeenteopbouw	0	33	0
Steunverlening Kerk in Actie	0	65	0
Maatschappelijk Activeringswerk	736	513	711
Rentebaten ACV's	54		
Totaal lasten	8.690	10.265	8.821
Middelen toebedeeld aan andere programma's en stafafd.	53	122	
Fondsenwervingskosten vrijwillige geldwerving			-41
Bij: resource resultaat	714		1.029
Totaal doelstellingen	9.457	10.387	9.809

Resultaatverdeling Kerk in Ontwikkeling (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroot 2012	Rekening 2011
- risicoreserve (inclusief resourcebegroting)	287		316
- reserve steunverlening gemeenten	395		510
- sol kas betaalde dienstverlening	40		45
- reserve categoriaal werk	156		183
- reserve Kerk en Israël	72		4
Totaal resultaat	950	0	1.058

Acquisitie (€ 745k, begroot € 586k)

Voor acquisitie van de verschillende vormen van dienstverlening worden contacten gelegd met (nieuwe) predikanten, ambts- en taakdragers. Kerkenraden worden door ons actief benaderd om hen beter toe te rusten en beter te laten functioneren in geestelijk en bestuurlijk opzicht. In deze contacten gaat het om de concrete adviesvraag van de gemeenten. Hiermee wordt de gemeente zo optimaal mogelijk geholpen. Om de dienstverlening vraaggestuurd te laten zijn, is acquisitie dus nodig om de gewenste dienstverlening te kunnen aanbieden.

In 2012 zijn er, anders dan in voorgaande jaren, meer uren besteed aan acquisitie dan begroot. Dit heeft grotendeels te maken met het realiseren van een transitie in werkwijze (teamwerk) en regio-indeling. Hierdoor zijn er gemeenteadvisers aan andere regio's gekoppeld dan waar ze eerder werkten. Dat had een extra golf van 'kennismaking' tot gevolg.

Basisdienstverlening (€ 1.688k, begroot € 1.529k)

Er zijn verschillende vormen van basisdienstverlening, die uiteindelijk allemaal gericht zijn op het ondersteunen van de gemeenten in hun geestelijk en bestuurlijk functioneren. De algemene basisdienstverlening bevatte ook dit jaar weer de meest uiteenlopende vragen die in het kerkelijk leven voor kunnen komen en voorziet duidelijk in een grote behoefte. In bijna 80% van de gesprekken

met de gemeenten werd actief ingegaan op vragen over de identiteit en toekomst van de gemeente. Zo nodig werd deskundigheid ingeroepen van bijvoorbeeld collega's van IO en Interactief. De missionaire dienstverlening stimuleert dat de kerk verbindend bezig is, zowel naar binnen als naar buiten. De basisdienstverlening voor Kerk in Actie investeert in diaconale en maatschappelijke betrokkenheid. Het door Kerk in Actie geïnitieerde materiaal 'Diaconaat op de kaart' werd dit jaar door praktisch alle gemeenteadvisers ingezet, dan wel geadviseerd. Het is een voorbeeld van een project dat in samenwerking met Kerk in Actie wordt opgezet en uitgevoerd, waarmee de deskundigheid van beide programma's optimaal benut kan worden.

Toerusting op het gebied van armoedeproblematiek werd meerdere malen verzorgd en is er gewerkt aan de voorlichting over het project SchuldHulpMaatje.

Betaalde dienstverlening (€ 844k, begroot € 880k)

Een deel (21%, 300 uur) van de dienstverlening aan gemeenten, wordt beschouwd als 'intensieve dienstverlening' en gefactureerd aan de gemeenten die deze langduriger dienstverlening wensen. Voor deze 'betaalde dienstverlening' wordt met de betrokken gemeente een 'overeenkomst dienstverlening' aangegaan. Bij deze intensieve projecten gaat het onder andere om fusies van gemeenten, begeleiden van het proces van de sluiting van een kerkgebouw en het opstellen van een beleidsplan/ toekomstvisie voor de gemeenten. De afgeronde trajecten worden met de gemeente geëvalueerd, met als doel de kwaliteit nog beter te maken. Hierbij blijkt dat tot op heden de geleverde kwaliteit over het algemeen goed gewaardeerd werd.

Dit jaar werd voor het eerst het streven van 300 uur per fte/jaar voor de betaalde dienstverlening gehaald. Dat dit niet direct terug te zien is in de cijfers, komt omdat in de begroting de vacatures in de formatie meetellen.

Gemeenteopbouw (€ 798k, begroot € 1.966k)

Onder het werkveld Gemeenteopbouw vallen zeer diverse werkzaamheden. In dit jaarverslag worden drie projecten extra belicht.

De startzondag en kerstcampagne. Voor het eerst was er een organisatiebrede uitgave van de startzondagkrant. In samenwerking met Missionair Werk & Kerkgroei, JOP en Kerk in Actie kwam er een krant tot stand die voor de gemeenten beschikbaar was. Naast deze startzondagkrant kwam er een organisatiebrede krant voor de kerstcampagne en een organisatiebrede website waar gemeenten informatie kunnen delen. De oplage van de krant (200.000 exemplaren) was bijna uitverkocht.

In 2012 vond voor de tweede keer het project *The Passion* plaats. Dit keer in Rotterdam. Het project kende ook nu weer een zeer positief resultaat, 400.000 televisiekijkers meer dan in 2011 (2012: 1,7 miljoen kijkers) en 15.000 aanwezigen bij het live-'optreden'. Ook dit jaar werd er met medewerking van met name de Laurenskerk, het Steiger en jeugdwerkbureau de Heuvel, een AfterPassion georganiseerd.

Samen kerken 100 vrijwilligers. JOP kwalitatief inhoudelijk, van de AfterPassion. In 2011 ontwikkeld. Doordat het goed bruikbaar was, konden interesseren voor het benutten gemeente. Het stimuleert leggen met andere activiteiten te investeren.

The Passion Rotterdam

mobiliseerden de Rotterdamse stond garant voor een goed, programma en de organisatie was er al uitstekend materiaal bestaande materiaal ook in 2012 we kerken eenvoudig van The Passion in hun eigen gemeenten verbindingen te gemeenten, door in deze

Dat gebeurde ook met het project *SAGE (Samenwerking Gemeenten)*. In dit project worden gemeenten op een uitdagende manier gestimuleerd met elkaar aan de slag te gaan. Gemeenten kunnen met de voordelen van verschillende vormen van samenwerken direct de vruchten plukken. Om dit extra te stimuleren organiseerden we in mei 2012 een conferentie, waarbij alle gemeenten die betrokken zijn bij een SAGE-project ervaringen konden uitwisselen.

Verbinden (€ 607k, begroot € 1.023k)

Dit werkveld beslaat vooral de ontmoeting met andere christelijke gemeenschappen, en met andere gelovige gemeenschappen in Nederland. Het geeft vorm aan het speerpunt dat gemeenten van deze ontmoetingen kunnen leren en zo meer bepaald worden bij hun geestelijke wortels en/of kunnen bijdragen aan een leefbare samenleving.

Het werkveld “*Migrantenkerken*” investeerde veel in relaties met de andere kerken en andere netwerken. Daarnaast was de belangrijkste activiteit op dit terrein het ontwikkelen van een beleidsnotitie. De kernvragen hierin zijn: Waarom relaties met migrantenkerken? Wat is het veld? Welke beleidskeuzes maken we? In de loop van 2013 is de notitie klaar. Duidelijk is nu reeds dat de nadruk zal komen te liggen op het verstevigen van de contacten van de plaatselijke gemeenten met de migrantenkerken.

Op de vergadering van de Synode in november 2012 is een begin gemaakt met het wijzigen van de Kerkorde, zodat migrantenkerken als gemeente lid kunnen worden van de Protestantse Kerk, zonder aan alle regelingen en voorwaarden te hoeven voldoen. De aanleiding was een verzoek van de Urdu-gemeente, waarmee ook mogelijkheden voor andere migrantengemeenten ontstaan. Met het oog op deze synodevergadering is een korte film gemaakt over de Urdu-gemeente. Zie de website.

De ‘Ontmoeting met moslims’ kende drie aandachtspunten:

- de landelijke contacten;
- de ondersteuning van de plaatselijke dialoog;
- voorlichting over de islam in de gemeenten.

Voor het Cairo-overleg, waarin joden, moslims en christenen op landelijk niveau met elkaar samenwerken, was het ‘Convenant ritueel slachten’ met staatssecretaris Bleeker erg belangrijk. Een neveneffect van de gesprekken hierover was dat moslims nu bij joden in de leer gaan voor de opleiding van slachter. Om het belang van de samenwerking tussen de drie godsdiensten te benadrukken is de film “United against Intolerance” gemaakt en beschikbaar op YouTube. In vijftien plaatsen in het noorden van het land is het muziektheaterstuk “Ik noem je Sneeuw” opgevoerd. Het bijzondere van dit project is dat religieuze organisaties samenwerken met kunstenaars in de zoektocht naar nieuwe rituelen tussen culturen en godsdiensten. Met het oog op de voorlichting over christendom en islam is een digitale databank gemaakt met korte informatie over thema's als vasten, bidden, hulpverlening.

Op het terrein van Kerk en Israël vonden de reguliere activiteiten als de uitgave Kerk & Israël Onderweg, Israëlzondagemateriaal en basisdienstverlening plaats.

Steunverleningen (€ 3.218k, begroot € 3.670k)

Het rapport ‘Van gemeenten voor gemeenten’ fungeerde voor de Commissie Steunverlening als leidraad voor de actualisering van het beleid dat in 2011 was ingezet. Het jaar 2012 stond in het teken van het verder verdiepen van deze route. Met als resultaat dat in 2012 er diverse stimuleringsbijdragen aan samenwerkende gemeenten (SAGE-project) zijn toegezegd. Samen met het programma Missionair Werk & Kerkgroei is de procedure voor het mogelijk ondersteunen van protestantse pioniersplekken definitief ingevuld.

In 2012 werden door de Commissie 97 steunaanvragen van plaatselijke gemeentes behandeld. Dat waren er vier minder dan het voorgaande jaar wat past in een langer dalende trend. De aanvragen voor bouwsubsidies en voor pastorale projecten zijn ten opzichte van het voorgaande jaar licht gedaald daarentegen is het aantal aanvragen in het kader van de lutherse traditie verdubbeld.

De afgelopen drie jaar heeft er een daling in het aantal behandelde aanvragen plaatsgevonden. De implementatie van het nieuwe beleid (mensen gaan voor stenen) vraagt een lange adem en dit wordt zichtbaar in de cijfers. De “recessie” laat ook kerkelijke gemeentes niet onberoerd. Ook dit is van invloed op het aantal aanvragen. Daarnaast is de bekendheid met steunverlening vanuit de Solidariteitskas niet groot. In 2013 wordt het bekendmaken met de mogelijkheden van steunverlening één van de speerpunten van KiO.

In 2012 werd het naast het behandelen van subsidieaanvragen van individuele gemeenten ook gekeken naar nieuwe invalshoeken met als resultaat dat er een procedure wordt ontwikkeld voor het toekennen van stimuleringsbijdragen in het kader van het project ‘Geven is delen’. De Commissie hoopt dat het project in 2013 een succes zal worden.

Er is verder gewerkt aan de implementatie van de notitie Categorieel Pastoraat van april 2009. De werkgroep Studentenpastoraat heeft veel tijd besteed aan formulering van een kader op grond waarvan de beschikbare middelen (en mensen) op een eerlijke manier verdeeld kunnen worden over de studentensteden. Bij vacatures die in de loop van het jaar om invulling vroegen, werd op basis van dit kader en het beschikbare budget besluiten genomen. Verder adviseerde de werkgroep het management van KIO over toekenning van projectsubsidies. In vrijwel alle gevallen werd het gegeven advies gevolgd. De werkgroepen Koopvaardij- en Binnenvaartpastoraat werkten verder aan toekomstgericht beleid, waarvoor de kaders al eerder waren geschapen. Voor het Dovenpastoraat was het geen gemakkelijk jaar, omdat de beslissing werd genomen een deel van de beschikbare

formatie projectmatig in te zetten op het zoeken van nieuwe wegen in het Dovenpastoraat. Begin 2013 is een medewerker aangesteld die de plannen voor vernieuwing samen met gemeenten en werkers in het Dovenpastoraat vorm zal geven.

Maatschappelijk Activeringswerk (€ 736k, begroot € 513k)

Het Maatschappelijk Activeringswerk probeert, met de hulp van overheidssubsidies de rol van kerken op diaconaal- en maatschappelijk terrein concrete invulling te geven. Het richt zich in de provincie Gelderland op het activeren van de achterban inzake dialoogprojecten, mantelzorg, schuldhelpverlening en WMO en de rol van de vrouw in de verschillende religies. Ook de provincie Overijssel bleef ons in 2012 volop steunen. Voor 2013 zal 65% van het besteedbare geld van 2011 rechtstreeks beschikbaar zijn, de overige 35% kan via projecten 'bijverdiend' worden. In Gelderland wordt de coördinatie voor het totale MA-werk in ieder geval tot eind 2014 toevertrouwd aan de Stichting Promage. Ondertussen blijven wij in Overijssel en Gelderland naar nauwere vormen van samenwerking zoeken met de katholieke MA-instellingen en Humanitas, om zo de effectiviteit te verbeteren bij het ondersteunen van de vele vrijwilligers in het veld.

Participatie, cohesie en integratie blijven thema's van belang, zeker nu door overheden steeds meer wordt ingezet op de eigen verantwoordelijkheid van de burger. Deze verandering roept kerken ertoe op zich vanuit de eigen roeping in te zetten om mensen tot hun recht te laten komen. Hierbij is de toerusting van kerkelijke vrijwilligers van belang om de kwetsbare burger 'in de eigen kracht te zetten'. In Friesland zijn wij er grotendeels in geslaagd om het bestaande armoedeproject (NOFA) onder te brengen bij bestaande vormen van hulpverlening zodat wij eind 2012 dit project in zijn oude vorm konden beëindigen. Er wordt gewerkt aan een methode waarin de plaatselijke diaconieën veel zelfstandiger aan de slag kunnen gaan met het bestrijden van de armoede in de kop van Friesland. In 2013 zal alleen Friesland nog een deel MA-werk hebben dat niet geheel door subsidie-inkomsten gedekt gaat worden. De MA-coördinator wordt vanaf 2013 geheel betaald uit de verkregen subsidies.

Missionair Werk en Kerkgroei

De lasten van de programmalijs Missionair Werk en Kerkgroei (MWK) naar hoofddoelstelling zien er als volgt uit:

Hoofddoelstellingen

(x € 1.000)

Missionaire vernieuwing gemeenten
Missionaire communicatie
Kerkelijk Pionieren
Flankerend beleid
Totaal lasten

Middelen toebedeeld aan andere programma's en stafafd.
Fondsenwervingskosten vrijwillige geldwerving
Bij: resource resultaat

Totaal doelstellingen

Rekening 2012	Begroot 2012	Rekening 2011
518	554	421
152	276	333
688	753	354
334	418	510
1.692	2.001	1.618
45	26	
-54		-167
		16
1.683	2.027	1.467

Resultaatverdeling Miss. Werk en Kerkgroei

(x € 1.000)

- reserve missionair werk

Totaal resultaat

Rekening 2012	Begroot 2012	Rekening 2011
449		646
449	0	646

Missionaire vernieuwing gemeenten (€ 518k, begroot € 554k)

In 2012 heeft de tweede missionaire ronde een vervolg gekregen. In twee jaar tijd (2011 en 2012) hebben we alle 75 classes bezocht. Tijdens de middag- en avondbijeenkomst waren ook vertegenwoordigers van de IZB, de gemeenteadvisers en JOP aanwezig.

Predikanten en kerkelijk werkers waren 's middag bezig met de vraag naar de eigen houding tegenover missionair werk en de context waarin dat werk vandaag de dag moet worden verricht. Daarbij werd gebruik gemaakt van het onderzoek van Motivaction, toegespitst op de vraag: welke mentality milieus bereikt de Protestantse Kerk op dit moment wel en welke niet, en wat valt daaraan te doen? Tijdens de middagbijeenkomst werd een placemat met daarop de sociaal-culturele milieus van Nederland uitgereikt. Met bovenstaande vraag voor ogen analyseerden de aanwezigen de plaats van hun eigen gemeente in relatie tot de eigen context. 's Avonds werd informatie gegeven over en geoefend met het geloofsgesprek met anderen die op afstand van geloof en kerk leven. Er werden filmfragmenten getoond die de aanwezigen daartoe uitdaagden. Voor iedere deelnemer was er een **hart-en-zielpakket** met daarin een dvd waarop de vertoonde korte filmpjes te vinden zijn en begeleidingsmateriaal.

In 2012 hebben 488 predikanten/kerkelijk werkers de middagbijeenkomsten bezocht (dertien à veertien personen per middag). Zo werd 49% van de dienstdoende predikanten in de bezochte classes bereikt. Het gemiddeld aantal bezoekers van de avondbijeenkomst (ruim 1.700 personen in totaal) bedroeg 52 personen per regio.

Ook in 2012 is er een kwantitatief evaluatieonderzoek uitgevoerd door dr. J.B.G. Jonkers (verschenen in augustus 2012). De effecten van de tweede ronde kunnen worden samengevat in een totaaleffect. In dat effect komen visieontwikkeling, missionaire bewustwording en ontdekken van de mogelijkheden voor toerusting en missionair gesprek samen. Twee derde deel van de bezoekers van de tweede ronde meldt dit effect.

De actie 'ambassadeurs' te werven die het missionaire werk in de eigen (wijk)gemeente op de kaart zetten en houden is eind 2011 gestart. Eind december 2012 was de stand 239 ambassadeurs. Om hen enthousiast te maken en te houden is er op 9 juni 2012 een 'ambassadeursdag' gehouden. De ambassadeurs bezochten de pioniersplek Kop van Zuid in Rotterdam. Uit het evaluatieformulier bleek dat zij de dag gemiddeld het cijfer 7,7 gaven.

Ook kerkenraden willen we graag betrokken houden op het missionaire werk. Op 6 oktober 2012 vond er een 'Kijk in de Spiegeldag' plaats. De bedoeling was kerkenraden te inspireren door hen de gelegenheid te bieden met eigen ogen te zien wat er op missionair gebied in andere gemeenten gebeurt.

Om de relatie met onze achterban warm te houden is het relatiemagazine **Bries** ontwikkeld en toegezonden naar al onze contactadressen. Na twee nummers is het blad eind 2012 geëvalueerd. De respons was niet hoog (minder dan 20%) maar het algemene oordeel was positief (rapportcijfer 8 of 9). Het blad inspireert, laat zien dat missionair werk waardevol is en biedt geïnteresseerden het nodige.

In 2012 zijn aan 26 gemeenten kleine subsidies toegekend om een missionair project te realiseren dat zij niet helemaal zelf konden bekostigen. In totaal was daarmee in 2012 een bedrag van € 35.923,- gemoeid. Daarnaast zijn subsidies toegekend aan pioniersplekken. Er zijn pioniers bij de dienstenorganisatie in dienst en er worden lokale pioniersprojecten gesteund.

In 2012 is het aantal donateurs van het missionaire werk toegenomen. Begin januari 2013 waren er mede dankzij de donateursacties die in 2012 gehouden zijn, 2886 donateurs.

De uitgaven aan de doelstelling Missionaire Vernieuwing gemeenten konden binnen de begroting blijven, vooral omdat de kosten voor de materialen van de tweede missionaire ronde voor een belangrijk deel nog ten laste van 2011 kwamen.

Missionaire communicatie (€ 154k, begroot € 276k)

Veel van de materialen markeren de hoogtepunten van het kerkelijk jaar: Kerst, Pasen en Pinksteren. Ze nodigen uit tot bezinning op geloven en kerkelijke participatie. Tijdig voor Pasen 2012 verscheen de 40 dagentijdkalender In Liefde naar Pasen, waarvan ruim 9.000 exemplaren werden verspreid. Met het oog op Pasen 2013 is gewerkt aan de kalender 'Een weg met mensen'. Met kerst verscheen de decemberkalender 'Open voor U'. Voor iedere dag een prachtig beeld, een tekst, om even bij stil te staan op weg naar kerst. Van deze kalender werden ruim 10.000 stuks afgenomen. We hebben meegewerkt aan de kerstkrant 'Kerst is thuiskomen', waarvan 190.000 exemplaren de deur uitgaan zijn.

Tenslotte zijn een aantal uitgaven verzorgd ten behoeve van persoonlijke bezinning, geloofscommunicatie met mensen die op afstand van geloof en kerk leven en missionaire toerusting. Naast deze materialen zijn er een aantal nieuwe gadgets uitgebracht.

In 2012 zijn diverse gesprekken gevoerd met mensen die in hun kerkelijk werk met de leeftijdsgroep 20+ optrekken. In november zijn de gespreksresultaten op een rijtje gezet en vertaald in do's en don'ts. Ze hebben onder meer betrekking op werving, aansluiting bij de leefwereld en aanvullende manieren van kerk-zijn die passen bij de culturele stijlen die onder twintigers aan te treffen zijn. Duidelijk werd ook dat een diffuse identiteit niet aan deze leeftijdscategorie besteed is. De do's en don'ts zijn onder de aandacht van de gemeenten gebracht.

Op zaterdag 3 november 2012 vond in Utrecht (samen met de PG Utrecht) KERK2012 plaats, een landelijke congresdag over de missionaire kansen van social media voor plaatselijke kerken. De dag was bedoeld voor beginners én gevorderden. Diverse sprekers traden op in een breed programma van lezingen en workshops. Het congres was volledig uitverkocht. Een indicator voor het succes is ook dat de hashtag #kerk2012 op de derde plek kwam in de trending topics van Twitter. Met wereldwijd 200 miljoen twitteraars is het een mooie score om op de derde plaats in die lijst te komen!

De startzondagscampagne 2012 was een samenwerkingsproject van vier afdelingen van de dienstenorganisatie. Dat bracht voor MWK aanzienlijk lagere kosten mee. Alle uitgaven en evenementen konden zonder inhuur van derden gerealiseerd worden en drukkers hebben, het economisch tij in aanmerking genomen, scherpe prijzen berekend. Dit alles heeft ertoe geleid dat de uitgaven aan de doelstelling Missionaire Communicatie ruim beneden het begrote bedrag konden blijven.

Kerkelijk Pionieren/pioniersplekken (€ 688k, begroot € 753k)

Kop van Zuid

In maart 2012 werd een nieuwe pioniersplek gelanceerd op de Kop van Zuid in Rotterdam, met als doel een multiculturele gemeente te vormen die zich met name richt op young adults. Hendrik en Mavis Klaver maakten de oversteek van het Engelse Sheffield, waar ze veel ervaring opdeden in de Anglicaanse Kerk, om als missionair werkers aan de slag te gaan op de Kop van Zuid. Per 1 december 2012 is Stephan Dekker als PR-werker/fondsenwerver aangesteld. Het projectteam staat inmiddels onder leiding van ds. Hans van Dolder.

Hendrik Klaver, pionier in Rotterdam

MarcusConnect

Op 2 februari 2011 hebben de Marcuskerk, de IZB en MWK hun handtekening gezet onder een gezamenlijk project MarcusConnect dat wordt uitgevoerd in Moerwijk. MarcusConnect behelst een *mixed economy project* in samenwerking met de Marcuskerk in Den Haag. Het is gericht op multiculturele christelijke gemeenschapsvorming met wijkbewoners in de leeftijd van twintig tot veertig jaar. Hette Domburg is als missionair werker aangetrokken om dit project van de grond te krijgen.

Crosspoint

CrossPoint is te vinden in de vinexlocatie Getsewoud Nieuw Venne. In april 2011 trad Ds. Taco Koster daar aan als predikant-pionier. Grote nadruk ligt in het gemeenschapsleven op doordeweekse bijeenkomsten in kleine groepen en op de persoonlijke verantwoordelijkheid van mensen als leerlingen van Christus in de wijk. Om tot een goede kerkordelijke inbedding te komen van dit project in relatie tot de moedergemeente, wordt extra begeleiding gegeven door gemeenteadviseur Nadine van Hierden. De begeleiding van deze pioniersplek als geheel is in handen van Peter den Hoedt.

Wateringse Veld

Boei 90 is 1 december 2012 een nieuwe projectperiode van twee jaar ingegaan. Boei 90 wordt een zelfstandige (missionaire) gemeente in Wateringse Veld. De betrokken hervormde en gereformeerde gemeenten hebben zich (via de stichting die zij samen hebben gevormd), als eerste gemeld bij de solidariteitskas om de personele kosten van de pionier/toekomstige predikant voor deze gemeente in wording te financieren (aflopend over een aantal jaren). De beslissing wordt in april 2013 verwacht. Arjen ten Brinke blijft (voorlopig) werkzaam als pionier. Johan van den Toorn zal nog tot 1 juni 2014 als parttime diaconaal werker met medefinanciering van KiA bij Boei90 blijven werken.

IJburg

In juli 2010 begon ds. Rob Visser zijn werk als predikant-pionier op IJburg. Door zijn karakteristieke, ondernemende optreden en veel media-aandacht was ds. Visser al snel een bekende figuur op IJburg. Hij is de jaarlijkse Sint Nicolaas van IJburg geworden. In 2012 is de komst van een kinderboerderij aangezwengeld, alsmede een Parents'house voor gescheiden ouders in samenwerking met de diaconie Amsterdam. In de Binnenwaai worden veelkleurige zondagse vieringen gehouden. Met kerst bezochten 700 mensen de Kerstviering. Martin Vos vervult op IJburg een deel van de functie van netwerker.

MijnKerk.nl

In mei 2012 startte de bouw van een wel heel bijzondere pioniersplek: een internetkerk. Met het mediabedrijf ISIMedia is een concept ontwikkeld voor deze kerk (www.mijnkerk.nl), die zich primair richt op kerkverlaters. Er werd een overeenkomst getekend met het internetbedrijf Sabel Online en in september is het officiële startsein gegeven voor het bouwen en ontwikkelen van deze kerk op het internet. Bram Dijkstra is inmiddels voor een beperkt aantal uren op dit project aangesteld als community-manager. De werving voor een 0.5 predikant en een 0.5 webredacteur is afgerond.

Nijkleaster

In juli 2012 ging in Jorwert de pioniersplek Nijkleaster van start met de bevestiging van ds. Hinne Wagenaar. Nijkleaster wil een protestants klooster nieuwe stijl zijn, op Iona/Taizé leest geschoeid, waarbij kerk, klooster en kroeg een geheel zullen vormen. Er wordt nauwe samenwerking gerealiseerd met de Stichting Nijkleaster en de kerkelijke gemeente Westerwert. De monumentale kerk van Jorwert vormt de basis voor Nijkleaster. Op 28 oktober vond een buitengewoon druk bezochte feestelijke opening plaats in de monumentale kerk van Jorwert. De nieuwe netwerker Gerko Last speelde een rol bij de voorbereidingen hiervoor.

Overige pioniersplekken

Al snel ontdekten we bij het opzetten van de pioniersplekken dat er gemeenten in het land zijn die zich al op allerlei manieren bezighouden met nieuwe christelijke gemeenschapsvorming. Bijvoorbeeld de ICF in Gouda, Noorderlicht in Breda, Dominicus in Den Haag, De Nieuwe Rank in 's Gravenzande, Snel en Polanen in Woerden, Heilig Vuur in Amsterdam-West, Nesselande in Rotterdam. Het beleid is er in 2012 op gericht geweest ook deze pioniersprojecten te faciliteren.

Newclesia en Conferentie IZB/Protestantse Kerk/EW

Elk jaar vinden Newclesia-netwerkbijeenkomsten plaats. In maart 2012 werd een symposium met IZB, EW, Ark Media en Marcuskerk Den Haag gehouden waar alle pioniers welkom waren. Een tjokvolle Marcuskerk zag hoe scriba dr. Arjan Plaisier het nieuwe boek van René de Reuver (getiteld *Anders Verder*) in ontvangst nam.

Oecumenische contacten

We werken samen met de *Council for World Mission*. MWK heeft via CWM contact met de Fresh Expressionsbeweging in de Church of England. In het beleid van CWM Europa ligt het accent op het vormen van missionaire gemeenten en missionair leiderschap. In het kader van deze beleidsontwikkeling werd door CWM, het HKI en Missionair Werk van 24-27 september in Elspeet een gezamenlijke consultatie over die thematiek georganiseerd. Vanaf 2010 nemen we ook deel aan de nieuwe *Werkgemeenschap Missionaire Gemeenschaps-vorming* en op plaatselijk niveau met *International Church Plants*.

Het gebruikte budget voor pionieren kon binnen de begroting blijven mede omdat de pioniersplekken Nijkleaster en Kop van Zuid pas later in 2012 van start gingen.

Flankerend beleid (€ 334k, begroot € 418k)

De Beraadsgroep Missionair Werk en Kerkgroei is in 2012 twee keer bijeen geweest. Aan de orde kwamen het evaluatieonderzoek naar de tweede missionaire ronde en het bedrijfsplan 2013–2016 dat van harte ondersteund werd. Veel tijd werd besteed aan MijnKerk.nl. Wie beantwoordt 'moeilijke vragen'? Hoe om te gaan met ethische kwesties? Hoe bewaken we de kwaliteit? Kan een webcommunity 'kerk' genoemd worden?

MWK heeft subsidies gegeven aan drie organisaties (meerjarige verplichtingen), te weten de IZB, het EW en Kerk zonder Grenzen (voor totaal € 100k.)

De IZB heeft geparticipeerd in de missionaire rondes. In twee missionaire projecten trekken MWK en IZB gezamenlijk op: Wateringse Veld en MarcusConnect. Er is regelmatig overleg tussen de dagelijkse leiding van IZB en MWK over lopende zaken. De teams van IZB en MWK hebben elkaar op 9 februari 2012 ontmoet in Vaassen rond het thema: 'Lessen trekken uit missionaire projecten'. 's Middags hebben zij ervaringen uitgewisseld. Een verslag van dit dagberaad verscheen in Tijding (jaargang 74, nr. 1). In 2012 is de samenwerking geëvalueerd en is een nieuwe samenwerkings-overeenkomst voorbereid.

Kerk in Actie

Als onderdeel van de Protestantse Kerk verbindt Kerk in Actie christenen wereldwijd en stimuleert hen in het omzien naar elkaar. Daartoe ondersteunt Kerk in Actie zending en (wereld)diaconaat als een eigen taak van de gemeenten en de kerk en voert dat gedeeltelijk namens de gemeenten uit. Wederkerigheid en participatie zijn daarbij belangrijke aandachtspunten. Op het gebied van werelddiaconaat en ontwikkelingssamenwerking werkt Kerk in Actie samen met ICCO. Kerk in Actie maakt, met een eigen invalshoek, deel uit van de brede beweging van (protestantse) christenen die geloof, hoop en liefde willen delen met anderen. Kerk in Actie zet zich in voor de meest kwetsbare mensen en voor een rechtvaardiger wereld. Het doel van het werk is ten diepste om getuigen te zijn van de liefde van Jezus Christus en van het komende Rijk van God.

De lasten van de programmalijn Kerk in Actie naar hoofddoelstelling zien er als volgt uit:

Hoofddoelstellingen (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroot 2012	Rekening 2011
Binnenlands diaconaat	1.976	2.419	4.244
Zending	9.058	9.796	10.514
Werelddiakonaat	13.967	15.264	21.737
Totaal lasten	25.001	27.480	36.495
Middelen toebedeeld aan andere programma's en stafafd. Fondsenwervingskosten vrijwillige geldwerving	2.606	2.696	2.462
Totaal doelstellingen	27.607	30.176	38.957

Duizenden diakenen en vrijwilligers hebben zich in 2012 met Kerk in Actie ingezet voor zending, werelddiaconaat en ontwikkelingssamenwerking. De missie van Kerk in Actie die in 2012, in samenspraak met medewerkers, bestuurders en plaatselijke vrijwilligers van kerk in Actie, opnieuw is geformuleerd luidt dan ook:

Kerk in Actie verbindt gemeenten, kerken en andere partners met elkaar en werkt namens en samen met hen aan getuigen van het Evangelie en het doen van gerechtigheid, barmhartigheid en rentmeesterschap.

Kerk in Actie ondersteunt en versterkt in opdracht van de Protestantse Kerk in Nederland het missionaire en diaconale werk van de plaatselijke gemeenten in Nederland en kerken in het buitenland.

In een zin gezegd, bestaat Kerk in Actie om kerken en andere partners te ondersteunen, te versterken en met elkaar te verbinden in het missionair en diaconaal kerk zijn.

De kerk is een missionaire gemeenschap van mensen die hun hoop met anderen delen. Ze is gezonden om te getuigen van het Koninkrijk van God en het Evangelie van Jezus Christus. Voor Kerk in Actie betekent verkondiging van het Evangelie: over de grenzen van de eigen vertrouwde groep heen contact maken met 'buitenstaanders' en mensen en groepen in de marge van de samenleving. Om naar elkaar te luisteren en de betekenis en de bevrijdende kracht van het Evangelie in ieders eigen situatie te ontdekken.

De kerk is een diaconale gemeenschap van mensen die hun liefde, gaven en middelen 'om niet' delen met anderen. De diaconale gemeente is een oefenplaats voor een leven als volgelingen van Jezus in het bevorderen van recht en gerechtigheid.

Kerk in Actie bepleit een levensstijl die gericht is op het versterken van mensen en groepen die in de marge dreigen te raken of afhaken en niet meer kunnen meekomen. Zij zet zich in voor een duurzame wereld zonder armoede, honger, oorlog en onrecht, waarin ieder mens recht kan doen gelden op eerlijke welvaartsverdeling.

Kerk in Actie doet dit zoveel mogelijk in samenwerking met andere kerkgenootschappen en verwante organisaties en waar het gaat om mondiale vraagstukken samen met kerken en in de wereldwijde oecumenische organisaties. De drie kernwaarden: barmhartigheid, gerechtigheid en rentmeesterschap, vormen de gezamenlijke basis voor de samenwerking op het terrein van het Werelddiaconaat in de ICCO Coöperatie.

Het Binnenlands Diaconaat van Kerk in Actie wil de plaatselijke protestantse gemeenten en diaconieën ondersteunen om de positie van mensen in een marginale situatie in Nederland te versterken en hen bij te staan. Kerk in Actie streeft naar een samenleving waarin mensen niet worden uitgesloten en niet verarmen. Daarnaast spreekt Kerk in Actie de overheid aan op onrechtvaardige ontwikkelingen en neemt deel aan het politieke/maatschappelijk debat. Bij het toenemende beroep op de diaconale rol van de kerk blijft de inzet: "helpen waar geen helper is", "helpen onder protest" en "helpen met perspectief".

Voor Kerk in Actie is de samenwerking tussen kerken en kerkelijke organisaties belangrijk. Daarbij ligt het accent op wederkerigheid: partners hebben ons veel te bieden en te vertellen over de manier waarop zij met het geloof omgaan. Kerk in Actie streeft naar een meer dan alleen financiële of ondersteunende relatie en wil samenwerken aan een agenda die voor onze partners en onszelf relevant is en die het wederzijds leren bevordert. We ontwikkelen daarvoor nieuwe vormen van uitzending en uitwisseling, onder meer van jongeren, die ervaringen overzee direct koppelen aan kerkelijk werk in Nederland. Het missionaire en diaconale werk in het buitenland schuift daardoor op van ondersteunen naar samenwerken, ontmoeten en leren van elkaar.

Grafiek bestedingen Kerk in Actie

Het werk van Kerk in Actie wordt uitgevoerd binnen de programma's Zending, Werelddiaconaat en Diaconaat binnenland. In het programma Werelddiaconaat worden ook de activiteiten op het gebied van Noodhulp, Kinderen in de Knel en FairClimate verantwoord.

Een uitgebreid verslag van de activiteiten 2012 en de bereikte resultaten is terug te vinden in een apart jaarverslag over 2012, welke mede dient als publieke verantwoording van de activiteiten in 2012 van Kerk in Actie. In dit verslag is tevens een verkorte weergave opgenomen van de cijfers uit de jaarrekening 2012. Het uitgebreide jaarverslag 2012 is terug te vinden op www.kerkinactie.nl.

Jeugdwerk Protestantse Kerk

Binnen het jeugdwerk van de Protestantse Kerk in Nederland wordt het kerkelijk jeugdwerk vanuit het geheel van de kerk aangestuurd, gecoördineerd en afgestemd. De volgende taken en verantwoordelijkheden vallen onder de aansturing van Jeugdwerk Protestantse Kerk in Nederland:

- de integrale aansturing en verantwoordelijkheid van JOP, de jeugdorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland;
- de opdracht die aan de HGJB is verstrekt met het oog op het kerkelijk jeugdwerk van de HGJB, conform de daartoe opgestelde overeenkomst;
- de afstemming en facilitering van de werkzaamheden van de Werkgroep Evangelisch Lutherse Jongeren Activiteiten (Welja);
- het beheer van het catechesefonds met het oog op de stimulering van de catechese in het geheel van de Protestantse Kerk;
- de aansturing en coördinatie van de activiteiten rond het Godsdienstig Vormend Onderwijs (GVO);
- de contacten onderhouden en gezamenlijke werkzaamheden coördineren met andere jeugdorganisaties die werken in de Protestantse Kerk (YfC, YMCA, V-Link, et cetera).

De inhoudelijke uitgangspunten op basis waarvan het jeugdwerk van de Protestantse Kerk wil werken zijn direct afgeleid van het belijden van de kerk en van het beleid van de dienstenorganisatie.

De lasten van de programmalijn Jeugdwerk Protestantse Kerk naar hoofdoelstelling zien er als volgt uit:

Hoofddoelstellingen (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroot 2012	Rekening 2011
Jongeren Organisatie Protestantse Kerk (JOP)			
JOP:			
JOP Advies en ondersteuning	490	638	549
JOP Corporate	330	412	354
JOP Producten en ontwikkeling	857	788	1.082
LOCAAL:			
JOP	851	1.105	799
HGJB	402	404	432
GVO	659	302	
GVO Algemeen		105	652
Jeugdwerk Protestantse kerk:			
Algemeen	136	69	53
HGJB	257	227	206
WELJA	12	10	9
V-LINK	9	26	26
Catechesefonds	108	28	33
Totaal lasten	4.111	4.113	4.195
Middelen toebedeeld aan andere programma's en stafa	36	25	
Fondsenwervingskosten vrijwillige geldwerving			-68
Bij: resource resultaat	167		205
Totaal doelstellingen	4.314	4.138	4.332
Resultaatverdeling Jeugdsw. Protestantse Kerk (x € 1.000)			
- risicoreserve (inclusief resourcebegroting)	-130		-92
Totaal resultaat	-130	0	-92

JOP Advies en ondersteuning (€ 490 k, begroot € 638k)

In 2012 heeft er bij de JOP regiocoach een verschuiving van het takenpakket plaatsgevonden. Besloten is om de taken te splitsen in een projectgroep die de werkbegeleiding op zich neemt (als voorbereiding op de overstap naar de mobiliteitspool van HRM) en de functie van jeugdwerkadviseur. Daarbij is vooral gericht gekeken naar een intensievere samenwerking met de afdeling KiO.

Door 2 teamleiderswisselingen bij JOP en de ontwikkelingen bij de HGJB is de samenwerking met de HGJB niet voldoende van de grond gekomen. Er is ruim 2.800 uur besteed aan betaalde dienstverlening. Daarin zijn vooral de PCGJ in Zuid-Holland (450 uur) en de samenwerking in de provincie Overijssel (750 uur) mooie voorbeelden, waarin samenwerking en brede regionale presentie zichtbaar zijn. Daarnaast is er vanuit JOP diensten in 2012 voor het eerst JOP COACH Live in de regio georganiseerd. Met ruim 650 bezoekers op acht avonden in verschillende regio's is het uitstekend gelukt vrijwilligers te inspireren en te ondersteunen bij hun werkzaamheden in de lokale gemeente.

JOP Corporate (€ 330k, begroot € 412k)

In 2012 is gewerkt aan de verdere implementatie van de huisstijl van JOP. Daarnaast is het nieuwe relatieblad voor het jeugdwerk PRO! verschenen. Een gratis relatiemagazine met inspiratie, achtergrondinformatie en producten van JOP. Eind 2012 bij het verschijnen van het derde nummer waren er bijna 1500 abonnees. Ook is de database voor de gratis werkvormen gerealiseerd. JOP was aanwezig op verschillende evenementen met een vernieuwde stand, zoals op het Xnoizz Flevo Festival en Landelijke Diaconale Dag. Er is een eerste aanzet gegeven voor de verkoop van producten. De collecteopbrengsten waren in 2013 ruim € 100k lager dan begroot. Met name hierdoor is het negatieve resultaat in 2012 ontstaan.

JOP Producten en ontwikkeling (€ 911k, begroot € 788k)

In 2012 is bij JOP landelijk geïnvesteerd in de verschillende kennisdomeinen, die nu als specialismen in het jeugdwerk worden geprofileerd. Daarin worden lokale ervaringen van JOP diensten en JOP lokaal samen met opgebouwde kennis door een specialist samengebracht en omgezet naar bruikbare en actuele projecten en producten voor de lokale gemeenten. In 2012 is afscheid genomen van JOP COACH magazine en daarvoor in de plaats kwam JOP PRO! In 2012 zijn succesvolle projecten gerealiseerd, zoals Sirkelslag, waarbij in 2012 voor het eerst is gewerkt aan een schoolvariant. Op het Xnoizz Flevo Festival werd het inhoudelijke programma door de bezoekers als beste ooit gewaardeerd. De Kids Express was een succes met ruim 4500 kinderen. Ook kwam in 2012 de tweede Moments uit, het magazine voor ouders met tieners.

JOP lokaal (€ 851k, begroot € 1.105k)

Binnen JOP lokaal is de dienstverlening aan een lokale gemeente door de inzet van een JOP jeugdwerker gecontinueerd. In totaal hebben 59 gemeenten in 2012 gebruik gemaakt van een JOP jeugdwerker. Voor het eerst is er sprake van (iets) minder lokale jeugdwerkers dan begroot (26,83 fte ten opzichte van 28,5 fte, inclusief HGJB). De begeleiding van de lokale werkers en de onderhandelingen over verlengingen zijn intensieve processen. Nu het product van de lokale jeugdwerkers meer dan vier jaar loopt, komen er steeds meer situaties voor waarbij arbeidscontracten na drie keer een jaarcontract niet verlengd (kunnen) worden.

HGJB lokaal (€ 432, begroot € 404k)

De lokale jeugdwerkers van de HGJB zijn in dienst van de dienstenorganisatie. De begeleiding van deze jeugdwerkers en de contacten met de gemeenten zijn door Jeugdwerk Protestantse Kerk uitbesteed aan de HGJB. Net als in 2011 zijn in 2012 17 lokale jeugdwerkers via de HGJB werkzaam geweest in een gemeente.

GVO (€ 659k, begroot € 407k)

Het onderdeel GVO is verantwoordelijk voor alle management- en uitvoeringstaken van de stichting PC GVO. De stichting treedt op als werkgever van docenten godsdienstonderwijs op openbare scholen. Voordat de rijksfinanciering in 2009 een feit werd, waren deze docenten in dienst van - of als vrijwilliger werkzaam voor plaatselijke kerkelijke gemeenten, plaatselijke commissies of IKOS-afdelingen. Aan het eind van 2012 gaven 364 docenten (2011: 416) namens de stichting samen 2.163 lessen per week (2011: 2.170).

In totaal zijn tien regiobegeleiders werkzaam. Zij treden op als leidinggevende en eerste aanspreekpunt van de docenten en zijn ieder aangesteld voor 0,5 fte jaar. Het technisch werkgeverschap ligt bij de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk maar IKOS, HGJB en de Protestantse Kerk hebben ieder een rol bij de benoeming en de begeleiding van deze

regiobegeleiders. Ze worden aangestuurd door het bureau van de stichting PC GVO, dit bureau is onderdeel van het Jeugdwerk Protestantse Kerk. Om de betrokkenheid van plaatselijke kerkelijke gemeenten, die vaak gedurende vele jaren verantwoordelijk geweest zijn voor dit onderwijs, in stand te houden, is de Raad van Aangeslotenen actief die fungeert als een adviesorgaan, klankbord en denktank van de stichting. Door extra projecten in opdracht van de stichting is circa 40% meer werk verricht voor GVO dan was begroot. Al deze werkzaamheden werden vergoed vanuit de beschikbare middelen hiervoor.

JW-PKN algemeen (€ 136k, begroot € 39k)

In het algemeen is er vanuit het programma gewerkt aan visieontwikkeling. Aan de hand van diverse interviews zijn er drie scenario's ontwikkeld voor 2030 op basis waarvan het programma keuzes zal maken voor de verdere doorontwikkeling van het jeugdwerk de komende jaren. Vooral waar het aankomt op de presentie van de kerk in de samenleving, de karaktervorming van jongeren en de verhouding tussen jongerencultuur en de kerk zijn er grote uitdagingen. Daarnaast is er gewerkt aan innovatieprojecten, zoals een advies voor de opzet van nieuw studentenpastoraat aan de Vrije Universiteit, de organisatie van de 'AfterPassion' in Rotterdam en het project 'Kerst met de Zandtovenaar'.

Flevofestival 2012

Aan het jarenlange partnerschap van het Xnoizz Flevo Festival is in het najaar van 2012 een einde gekomen. Na een inhoudelijk succesvol festival, bleek er een daling in het aantal bezoekers, waarna de stichting besloten heeft te stoppen met het festival. De Protestantse Kerk heeft de kans om het festival over te nemen of de lead te nemen in het festival niet opgepakt. De uitvoering van het Xnoizz Flevofestival heeft geleid tot een negatief resultaat van circa € 50k.

In 2012 is besloten om binnen het netwerk van Micha Nederland een trekkende rol te gaan vervullen voor Micha Young, materiaal voor jongeren om hen bewust te maken van wat goed en rechtvaardig is.

In 2012 hebben we intensiever samengewerkt binnen het verband van de Evangelische Alliantie (EA). Zo is er opnieuw meegewerkt aan INNOV8, de conferentie voor christelijke jeugdwerkers. Ons programma zal in 2013 partner worden van de EA. Daarnaast werken we ook samen in een bredere Community of Practice, een netwerk rond het christelijk jeugdwerk. Onder meer de CHE, het onderzoekscentrum Jeugd, Kerk en Cultuur van de PThU, de jongerenwerkersopleiding van De Wittenberg, de jeugdorganisaties binnen de Protestantse Kerk en de Evangelische Alliantie zijn hierbij betrokken. Het vak van jeugdwerker is volop in ontwikkeling. Met verschillende organisaties werken wij samen aan de ontmoeting en toerusting van jeugdwerkers, het opstellen van een competentielijst voor jeugdwerkers en nieuwe verbanden voor scholing en onderzoek.

JW-PKN HGJB (€ 227k, begroot € 227k)

De visie voor de samenwerking tussen JOP en de HGJB beoogt dat in 2012 de HGJB en JOP samenwerken waar mogelijk en afzonderlijk waar nodig. De verdere intensivering van de samenwerking heeft in 2012 nagenoeg stil gelegen. De geldstroom naar de HGJB heeft betrekking op eigen activiteiten van de HGJB voor gemeenten die zich verwant voelen met de HGJB.

JW-PKN WELJA (€ 12k, begroot € 10k)

De WELJA is het afstemmingsoverleg van jeugdactiviteiten in het Evangelisch-Lutherse deel van de Protestantse Kerk. Er zijn in 2012 weer diverse jeugdkampen en – weekenden georganiseerd. Daarnaast is er een inhoudelijke bijdrage geleverd aan de Melanchtondag over jeugdcultuur. In de Evangelisch-Lutherse gemeente is een ondersteuningstraject gestart met het oog op geloofsopvoeding.

JW-PKN V-link (€ 35k, begroot € 26k)

Er is gewerkt aan waardevolle activiteiten via dienstverlening, events en www.zinmakers.nl en www.v-link.nl. De eerste twee delen van 'Zinnige verhalen voor huis' zijn verschenen. In het werk van V-link is in 2012 een teruggang waargenomen in betrokkenheid, zowel van fondsen, als van deelnemers.

Eind 2012 heeft het bestuur besloten de stichting in de loop van 2013 te beëindigen. Binnen JOP wordt gekeken welke activiteiten kunnen worden voortgezet.

JW-PKN catechese fondsen (€ 28k, begroot € 28k)

Vanuit dit onderdeel worden onder coördinatie van het PCTE door JOP, KIO, KIA en HGJB de werkzaamheden conform de synodenota "Kansen voor Catechese" uitgevoerd. In de vergadering van de generale synode van november 2011 is een evaluatie gepresenteerd.

Protestants Centrum voor Toerusting en Educatie

Het Protestants Centrum voor Toerusting en Educatie is het professionele instituut voor toerusting, vorming en professionalisering van het kader (de vrijwilligers en betaalde krachten) van de Protestantse Kerk in Nederland. Het is de missie van het PCTE om het kader te vormen met een relevant, goed en gevarieerd (cursus-)aanbod dat de bezieling van de werkers en de kwaliteit van het werk versterkt.

De lasten van het PCTE naar hoofddoelstelling zien er als volgt uit:

Hoofddoelstellingen

(x € 1.000)

	Rekening 2012	Begroot 2012	Rekening 2011
Basiscursussen	372	430	383
Vervolg cursussen	167	291	140
Cursussen landelijk	184	152	167
Kerkmuziek	72	78	84
TVG	22	36	21
Bezinningscentrum	54	94	58
Beraadgroep catechese	2	8	5
Permanente educatie	678	1.522	213
Interne scholing	50	37	48
Totaal lasten	1.601	2.648	1.119
Middelen toebedeeld aan andere programma's en stafafd.			
Fondsenwervingskosten vrijwillige geldwerving			-11
Bij: resource resultaat	37		7
Totaal doelstellingen	1.638	2.648	1.115

Resultaatverdeling PCTE

(x € 1.000)

	Rekening 2012	Begroot 2012	Rekening 2011
- risicoreserve (inclusief resourcebegroting)	5		36
- reserve solidariteitskas	181		202
- reserve permanente educatie	745		253
Totaal resultaat	931	0	491

In 2012 bestond het PCTE 5 jaar en we kunnen constateren dat het PCTE zich inmiddels een plek heeft verworven als centrum voor toerusting binnen de Protestantse Kerk. Na een lichte daling in 2011, stabiliseerde de omvang in 2012 met 373 cursussen/studiedagen en 5.244 deelnemers. Dit aantal is ook gelijk het gemiddelde over de afgelopen vier jaar. Daarmee werd de doelstelling in het vijfde jaar door te groeien naar 6.000 deelnemers niet gehaald. Dit verklaart dat de kosten lager zijn uitgevallen dan begroot en ten opzichte van 2011 vrijwel gelijk zijn gebleven. In 2012 werden er 76 cursussen geannuleerd vanwege te weinig deelname, een lichte daling ten opzichte van 2011. Van 34% van de deelnemers ontvingen we een evaluatieformulier terug, wat voldoende is voor representativiteit van de totale groep. Ongeveer 60% van de deelnemers is boven de vijftig jaar, 35% tussen de dertig en de vijftig en 5% jonger dan dertig jaar. De deelnemers geven de cursus gemiddeld een 7,5 en de docenten een 7,9. Een gemiddelde waar we best trots op zijn.

Basiscursussen (€ 372k, begroot € 430k)

Na een forse daling in 2011 was er in 2012 weer een duidelijke groei in basiscursussen. Er werden 200 cursussen gegeven met in totaal 2.561 deelnemers. In 2011 waren dit 167 cursussen met 2.073 deelnemers. De basiscursussen werden gegeven in de negen aandachtsgebieden, die wij voor de plaatselijke gemeente onderscheiden: gemeenteopbouw, pastoraat, eredienst, vorming en toerusting,

missionair werk, ZWO, diaconaat, jeugd en jongeren (JOP) en beheer. Nieuw in 2012 waren de basiscursus Diaconie van de Buurt en de basiscursus Geloofsopvoeding. Als een bijzondere vorm van basistraining worden tijdens de Inspiratiebeurzen in het voor- en najaar workshops georganiseerd. Aan de workshops in het voorjaar werd door 863 mensen deelgenomen, aan de workshops in het najaar door 916 mensen.

Vervolg cursussen (€ 167k, begroot € 291k)

Na vier jaar van forse groei in het aantal vervolgcursussen en thema-avonden, daalde dit in 2012 naar 137 cursussen (2011: 149) met 1894 deelnemers (2011: 2.439). Het heeft er veel weg van dat er tussen beide cursusvormen sprake is van communicerende vaten. Dit spoort wel met het voornemen vanaf 2013 het onderscheid tussen basis- en vervolgcursussen los te laten en sterker in te zetten op flexibilisering, maatwerk en effectiviteit van het cursuswerk. Nieuw in 2012 waren de cursussen Pastoraal Assistent en Woorden Vinden (in samenwerking met de IZB), de workshop Meerjarenprognose en de themabijeenkomst Communicatie en PR.

Cursussen (landelijk) (€ 184k, begroot € 152k)

Voor het tweede jaar op rij zien we een sterke groei bij de landelijke cursussen. In totaal waren er 31 cursussen met 483 deelnemers (inclusief deelnemers kerkmuziek, zie onder Kerkmuziek). Er werden zes nieuwe cursussen aangeboden, waarbij de inhoudelijke focus voor de nieuwe beleidsplanperiode (bestuurskracht en geestelijk leiderschap) lopende het jaar al vorm kreeg. Nieuw in 2012 waren de cursussen Motiverende Gespreksvoering; Introductiecursus Geestelijke Begeleiding; Geestelijk Leiderschap; Met vreugde werken vanuit je roeping en een Adventsretraite.

De doelstelling drie landelijke studiedagen te organiseren, werd ruimschoots gehaald. Er werden zes studiedagen met 306 deelnemers gehouden. In alle gevallen werden deze studiedagen in samenwerking met en opdracht van partners georganiseerd.

Permanente Educatie (€ 679k, begroot € 1.522k)

Als gevolg van de besluitvorming in de generale synode werd de Permanente Educatie (PE) per 1 september 2012 verplicht ingevoerd. Dit betekent dat deelname aan de PE pas na die datum echt op gang is gekomen. Om die reden zijn de kosten ver onder het begrote budget gebleven.

Voor de PE-registratie is in 2012 een extranet voor alle predikanten en kerkelijk werkers ontwikkeld. Het extranet geeft hen inzicht in hoe zij geregistreerd staan bij de Protestantse Kerk. Daarbij gaat het onder andere om de bevoegdheden, het arbeidsverleden en de voorkeuren in het kader van mobiliteit. Daarnaast is het de plek waar zij hun activiteiten in het kader van de Permanente Educatie registreren. Vanaf november 2012 worden verspreid over het land twintig voorlichtingsbijeenkomsten over de Permanente Educatie gehouden, in de middag voor predikanten en kerkelijk werkers en 's avonds voor kerkenraden. De eerste vijf bijeenkomsten in 2012 gaven een grote opkomst te zien, 324 deelnemers aan de middagbijeenkomsten en 148 's avonds.

Ruim honderd scholingsactiviteiten zijn in 2012 erkend binnen het open erkend aanbod. Eind 2012 hadden in totaal 287 predikanten deelgenomen aan het aangestuurde aanbod voor de voortgezette nascholing van de PThU. Bij de primaire nascholing voor predikanten was er sprake van een inhaalslag. In totaal 19 predikanten en kerkelijk werkers deden een beroep op de compensatieregeling in verband met hun vrijstelling bij het volgen van een specialisatie.

De PE voor kerkelijk werkers is nog niet echt op gang gekomen. Voor de primaire nascholing zijn we nog volop in gesprek met de hbo-instellingen. De verwachting is dat de eerste groep in september 2013 zal starten. Aan zeven kerkelijk werkers werd een vergoeding verleend voor het volgen van het vraaggestuurd aanbod voor de voortgezette nascholing van de hbo-instellingen.

In 2012 zijn zes mentortrainingen gegeven, vier aan beginnende mentoren en twee aan huidige mentoren als opfrustraining. Elke training had gemiddeld zo'n acht deelnemers. Circa vijftig beginnende predikanten en circa twintig kerkelijk werkers hebben in 2012 voor het eerst mentoraat ontvangen.

Theologische Vorming Gemeenteleden (€ 22k, begroot € 36k)

De cursus TVG werd in 2012 op 25 verschillende plaatsen in Nederland gegeven aan 778 cursisten. Opnieuw een daling ten opzichte van het voorgaande jaar. Voor de landelijke studiedag was wederom grote belangstelling, er namen 124 mensen aan deel. Door de inzet van vrijwilligers blijven de kosten onder het budget.

Bezinningscentrum (€ 54k, begroot € 94k)

In 2012 is besloten dat de huidige werkwijze het niet meer rechtvaardigt te spreken van een zelfstandig Bezinningscentrum, maar dat het meer passend is bezinning als doelstelling integraal onder te brengen binnen het PCTE. Vanaf 2013 zal dit ook niet meer als aparte doelstelling worden verantwoord.

Na vier jaar is eind 2012 besloten om te stoppen met de uitgave van het periodiek Festus, het forum voor samenlevingsvragen van de Protestantse Kerk in Nederland. Het is niet mogelijk gebleken de 500 abonnees te werven die nodig zijn voor de exploitatie van het blad. We constateren het enerzijds nuchter, anderzijds met spijt en teleurstelling. In 2012 werden twee mooie nummers gemaakt rond de thema's 'Geld de baas' en 'Trouw'. Nieuw in 2012 was het project 'Het verhaal en de moraal'. In het kader van dit project wordt jaarlijks een publicatie verzorgd over een thema met het oog op het gesprek in de gemeente. In de synodevergadering wordt tenminste één dagdeel besteed aan bespreking van de tekst. In 2012 is gekozen voor het thema 'De zin van de arbeid'. De ontwerp tekst 'Wij en ons werk' werd besproken in de synodevergadering van november 2012.

Beraadsgroep Catechese (€ 2k, begroot € 8k)

Op basis van de bespreking van de laatste voortgangsrapportage in de synode is in 2012 gewerkt aan de daarbij toegezegde handreiking naar gemeenten. De verwachting is deze handreiking in de synodevergadering van het najaar van 2013 te kunnen aanbieden. In 2012 is over drie aanvragen voor het catechesefonds geadviseerd aan de dienstenorganisatie.

Interne Scholing (€ 50k, begroot € 37k)

De kosten betreffen alleen de organisatie van het centrale aanbod van cursussen voor het personeel van de dienstenorganisatie. In totaal werden 17 cursussen aangeboden, waaraan 195 collega's deelnamen. Daarnaast was er in september weer een succesvolle editie van de jaarlijkse zomerschool, waaraan 174 collega's deelnamen. De interne scholing vraagt steeds meer om een strategische benadering. Reden waarom in 2012 door extra ureninzet het budget is overschreden.

Cursus kerkmuziek (€ 72k, begroot € 78k)

Onderdeel van de landelijke cursussen en studiedagen zijn die voor de kerkmuziek. In 2011 werden deze activiteiten nog in samenwerking met het bureau Kerkmuziek georganiseerd, maar in 2012 lag de organisatie geheel bij het PCTE. In 2012 waren er cursussen in Doesburg (11 deelnemers), Drachten (13 deelnemers) en Den Haag (16 deelnemers). De jaarlijkse werkweek voor de kerkmuziek trok dit jaar 85 deelnemers. Vanaf 2013 worden deze activiteiten niet meer apart verantwoord.

Expertisecentrum

Het Expertisecentrum adviseert de Protestantse Kerk en de dienstenorganisatie over beleid en inhoudelijk werk. Daarbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe specialisten en deskundigen. Het centrum vervult een makelaarsfunctie en wil gevraagde en aanwezige kennis bij elkaar brengen. Het werkt in goed overleg samen met de programmamanagers en met het PCTE. Het hanteert onderzoek naar de behoeften van gemeenten, dienstverleningsregistratie, trendonderzoek, analyse van goede of minder goede werkwijzen en een projectmatige aanpak. Uitgevoerde opdrachten worden in overleg met de opdrachtgever geëvalueerd.

De lasten van het expertisecentrum naar hoofddoelstelling zijn volgt:

Hoofddoelstellingen

(x € 1.000)

Activiteiten / projecten Expertisecentrum:
Adviezen en rapportages moderamen GS
Adviezen en rapportages dienstenorg.
Kwaliteitsverbetering dienstverlening
Onderzoek werk dienstenorganisatie
Advisering Kerk in Actie (beleidsvraagstukken)
Totaal lasten

Middelen toebedeeld aan andere programma's en stafafd.
Fondsenwervingskosten vrijwillige geldwerving
Bij- resource resultaat

Totaal doelstellingen

Resultaatverdeling Expertisecentrum

(x € 1.000)

Risicoreserve (inclusief resourcebegroting)
Totaal resultaat

Rekening 2012	Begroot 2012	Rekening 2011
179	147	185
114	108	135
15	72	29
39	86	21
106	100	100
453	513	470
2		-103
455	513	367
Rekening 2012	Begroot 2012	Rekening 2011
43		153
43	0	153

Het gezamenlijke bezoek van de delegaties van de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) en de URCSA uit Zuid-Afrika en de door de NGK afgelegde verklaring over het verleden en haar aandeel in de apartheidspolitiek heeft veel aandacht gevraagd. Verder is meegewerkt aan officiële bezoeken van de Church of Scotland, de United Reformed Church (Verenigd Koninkrijk), de Evangelisch-reformierte Kirche, en twee commissies van de World Communion of Reformed Churches: het 'Relocation Committee' en het 'Search Committee' voor de toekomstige General Secretary. De samenvoeging van de Beraadsgroep Oecumene en het Wereldraadoverleg is gerealiseerd.

Aan het moderamen is ondersteuning geboden bij de invulling van thema's in het kader van de ethische bezinning. Het eerste resultaat is de door de synode aanvaarde gesprekshandreiking 'Wij en ons werk'.

Andere voorbeelden van rapportages en adviezen zijn:

- Een vervolgnota over de Islam voor de aprilvergadering 2013 van de synode. De voorbereidingen hiervoor zijn in gang gezet en ook bij de vervolgnota is Dr. Reitsma ingeschakeld;
- Follow-up IP-nota: medewerking is verleend aan de in 2012 verschenen bundel "Meervoudig Verbonden" en aan de presentatie van een boek over de Palestijnse houding van 'Soemoed';
- Tien jaar Protestantse Kerk: een bundel over onze ervaringen met de kerkvereniging en de internationale reacties daarop is in voorbereiding;
- Nieuw Liedboek: op verzoek van het moderamen is in 2012 begonnen met het voorbereiden van een nota voor de aprilvergadering 2013 van de synode, met het oog op het door de synode vrijgeven van het Liedboek 2013;
- Een pastorale handreiking voor kerkenraden over de omgang met gemeenteleden die zich hebben laten overdopen is afgerond.

Het totaal aantal uitgebrachte adviezen inzake Oecumene is in 2012 ruim boven de honderd gekomen.

Adviezen en rapportages dienstenorganisatie (€ 114k, begroot € 108k)

Er is driemaal een tertiaalsignaal geproduceerd waarin voor de kerk relevante trends zijn gesignaleerd. Hiernaast is veel menskracht ingezet op de procesbegeleiding en de redactie van het Beleidsplan 2013-2016 van de Dienstenorganisatie. Dit beleidsplan is in november door de synode aanvaard.

Het EC was portefeuillehouder van een door het managementteam gevraagd onderzoek naar 'het gat van de kerk', de positie van twintigers en dertigers in de kerk. De rol van het EC bestond uit proces- en kwaliteitsbewaking van het door twee medewerkers van de dienstenorganisatie uitgevoerde onderzoek. Het onderzoek heeft in de dienstenorganisatie onder meer geleid tot het invoeren van het thema generatieleren, dat via de prijsvraag bij de Zomerschool een extra stimulans kreeg.

Hiernaast is op meerdere inhoudelijke beleidsterreinen een bijdrage geleverd aan KiO (Quickscan diaconale projecten van de protestantse gemeente Amsterdam), MWK (brochure pioniersplekken) en IO (Daderbeleid).

In juli werd een conferentie over het thema 'Braucht Religion Gemeinschaft?' van het Sozial Wissenschaftliches Institut (SWI) van de Evangelische Kirche in Deutschland bezocht. De geplande conferentie in 2013 is onderdeel van het dossier Re-inventing the church. Het SWI lijkt voor het EC een goede partner voor de toekomst.

Kwaliteitsverbetering dienstverlening (€ 15k, begroot € 72k)

Aan HRM wordt ondersteuning geboden bij de implementatie van de personeels- en kenniskaart van de organisatie. In 2012 is daarvoor een ontwerp gemaakt. Voor de afdeling F&C wordt jaarlijks een bijdrage geleverd aan de evaluatie van het werken met de systematiek van de Balanced ScoreCard.

Onderzoek werk dienstenorganisatie (€ 39k, begroot € 86k)

Dit betreft een breed scala van onderzoek. Hier enkele voorbeelden:

- Voor het eerst is de Landelijke Diaconale Dag digitaal geëvalueerd;
- Voor MWK is een lezersonderzoek naar het tijdschrift Bries uitgevoerd;
- De opzet is gemaakt voor het evalueren van de LRP-trainingen;
- Voor gemeenteadvisers is een checklist gemaakt: waar moet je allemaal aan denken als je zinvol onderzoek wilt doen.

Advisering Kerk in Actie (beleidsvraagstukken) (€ 106k, begroot € 100k)

Er is advies uitgebracht over het beleidsplan voor Kerk in Actie in de periode 2013–2016, de toekomstige profilering van dit programma en de fondsenwerving. Ook zijn evaluaties uitgevoerd aangaande Interactief en het HKI.

Voor Kerk in Actie wordt deelgenomen aan de werkgroep Religie en Ontwikkeling van Aproveven aan het werk van de commissie voor Church and Society van de Conference of European Churches.

Mobiliteitsbureau predikanten

Het Mobiliteitsbureau (MB) had ook in het jaar 2012 als speerpunt het in stand houden van een duidelijk adres voor alle mobiliteitsvragen van gemeenten, predikanten en kerkelijk werkers. Daarnaast draagt het MB eraan bij dat de juiste vrouw/man op de juiste plaats komt. Om dit te bereiken heeft het MB (vertrouwelijke) gesprekken gevoerd, zowel schriftelijke als mondelinge adviezen uitgebracht en diverse instrumenten ingezet.

Ook heeft het MB er zorg voor gedragen dat predikanten en kerkelijk werkers niet uitvallen en dat zij die wel uitvallen ondersteund worden bij hun reïntegratieplan. De samenwerking met het team Werkbegeleiding van predikanten en Kerkelijk Werkers en andere verantwoordelijken voor het welbevinden van predikanten en kerkelijk werkers is hiertoe verder voortgezet.

De lasten van Mobiliteitsbureau naar hoofddoelstelling zien er als volgt uit:

Hoofddoelstellingen (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroot 2012	Rekening 2011
Mobiliteitsbureau	143	169	191
Interim predikanten	503	677	493
Pool beginnende predikanten		0	0
Totaal lasten	646	846	684
Middelen toebedeeld aan andere programma's en stafafd. Fondsenwervingskosten vrijwillige geldwerving Bij: resource resultaat	64		11
Totaal doelstellingen	710	846	695

Resultaatverdeling Mobiliteitsbureau (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroot 2012	Rekening 2011
- risicoreserve (inclusief resourcebegroting)	9		-2
Totaal resultaat	9	0	-2

De inhoudelijke resultaten in 2012 zijn:

- Het blijvend bevorderen van de mobiliteit onder predikanten en kerkelijk werkers en het adviseren van gemeenten en instellingen die op zoek zijn naar een (nieuwe) predikant of kerkelijk werker; de intensiteit van de persoonlijke advisering, van zowel proponenten, predikanten, kerkelijk werkers, alsook van kerkenraden en beroepingscommissies is toegenomen;
- De (tijdelijke) projecten (met externe subsidie) 'Een nieuwe uitdaging' en 'Jezelf in de markt zetten' hebben geresulteerd in een evenwichtige eindrapportage "Roeping en Beweging" die door de subsidieverstrekker (Stichting Ruimzicht) enthousiast is onthaald en volgens hen niet in een bureaulade mag verdwijnen, maar uitgangspunt dient te zijn voor het beleid van de komende jaren;
- Op vijf bijeenkomsten van klassicale vergaderingen en werkgemeenschappen van predikanten werd gesproken over beroepingswerk, mobiliteit en/of de inzet van interim-predikanten, waardoor een positieve bijdrage werd gegeven aan de landelijke kerk;
- De inzet van de acht landelijke aangestelde interim-predikanten is gestabiliseerd; de relatie met de inhurende gemeenten onderhouden en er wordt periodiek geëvalueerd; wegens toenemende werkzaamheden is eind 2012 het korps interim-predikanten uitgebreid met vier personen (3,6 fte);
- In werkbijeenkomsten met de interim-predikanten is de deskundigheid op peil gehouden en bevorderd (om de kwaliteit van de interim-predikant blijvend te waarborgen);
- Tevens zijn contacten onderhouden met 'In Between' (het netwerk van (opgeleide) interim-predikanten en kerkelijk werkers);
- Eind 2012 werd begonnen met de organisatie van de derde opleiding tot interim-predikant, die door de PThU in 2013-2014 wordt gehouden en waaraan evenals de voorgaande keren het hoofd van het mobiliteitsbureau zijn medewerking aan zal verlenen.

Mobiliteitsbureau beroepingswerk (€ 143k, begroot € 169k)

Het mobiliteitsbureau is vooral belast met de bevordering van de mobiliteit onder predikanten. In het kader van het beroepingswerk passeert elke vacante gemeente ons bureau. In 2012 zijn er in dat kader in totaal 379 adviezen uitgebracht (in 2011: 363): 245 ter vervulling van een gewone predikantsvacature in een kerkelijke gemeente, 25 voor een kerkelijk werker, 36 voor een interim-predikant, 37 voor tijdelijk werk ('invalpredikanten', hulpdiensten) en 36 'diversen' (onder andere preekvoorziening). Opvallend is een kleine teruggang in de adviezen ter vervulling van een reguliere predikantsvacature, terwijl er een toename is in de verzoeken om een interim-predikant en de overige tijdelijke voorzieningen. In het kader van deze advisering zijn er dagelijks zeer veel intensieve contacten met vertegenwoordigers van vacante gemeenten (kerkenraden en beroepingscommissies) en met predikanten, proponenten en kerkelijk werkers. Het werk- en voorlichtingsmateriaal voor het beroepingswerk (Gids voor het beroepingswerk, Brochure voor het beroepingswerk voor predikanten en proponenten en voor het benoemen van een kerkelijk werker) wordt telkens geactualiseerd en up-to-date gehouden. Ook de vernieuwde website vroeg aandacht. Ten slotte werden er enkele succesvolle werkdagen 'Leren solliciteren voor dominees' georganiseerd.

In 2012 werden 157 predikanten (waaronder rond de 30 van de 57 die proponent werden in 2012) verbonden aan een (nieuwe) kerkelijke gemeente. Daarnaast werden 13 predikanten bevestigd met een bijzondere opdracht, werden er drie predikanten bevestigd in algemene dienst en kregen 16 predikanten de status van 'beroepbaar predikant'. Bij de bevordering van de doorstroming van predikanten is ook uitdrukkelijk gedacht aan 'losgemaakte' predikanten (ord. 3-20), om daarmee de wachtgelduitkeringen uit de centrale kas predikantstraktementen te reduceren. In de praktijk blijkt het voor deze 'gestigmatiseerde' groep beroepbare predikanten heel wel mogelijk om tijdelijke hulpdiensten te vervullen. Tegelijk blijkt het helaas heel lastig te zijn voor 'losgemaakte' predikanten om een vaste nieuwe gemeente te krijgen, wat bij een enkeling lukte. Mede door onze inzet zijn door de tijdelijke hulpdiensten de gemiddelde bijverdiensten, die in mindering komen op de wachtgelduitkeringen, per wachtgelder de laatste jaren wel sterk toegenomen. In het kader van de preventie werden er dagelijks gesprekken gevoerd met predikanten en proponenten in het kader van de (im)mobiliteit.

Interim predikanten (€ 503k, begroot € 677k)

Bij het mobiliteitsbureau waren in 2012 acht interim-predikanten in landelijke dienst (totaal 5,5 fte; drie personen hebben een aanstelling voor de volledige werktijd, een vijftal heeft een aanstelling voor beperkte werktijd). Vanwege de vraag wordt de formatie van deze interim-predikanten soms tijdelijk 'opgeplust' (vandaar verschil rekening – begroting; zie ook de inkomsten). Deze interim-predikanten voorzien in een groeiende behoefte (zie de getallen bij het mobiliteitsbureau). Ze worden tijdelijk ingezet in verschillende (meest vacante) gemeenten met het oog op onder andere 'rouwverwerking' van het verleden, nieuwe beleidsontwikkeling, herstructurering, reorganisatie en in conflictueuze situaties. Eind 2012 werden vanwege de toenemende vragen, het aanstaande emeritaat van een interim-predikant en de benoeming van een interim-predikant tot projectleider van de nieuwe mobiliteitspool vier nieuwe interim-predikanten (3,6 fte) in dienst genomen. Door middel van een extern fonds worden eventuele tekorten bij de post interim-predikanten aangevuld. In toenemende mate wordt ook gevraagd naar een tijdelijke voorziening als hulpdiensten (zie ook de getallen hierboven).

Voor deze interim-predikanten worden vier keer per jaar werk- en ontmoetingsdagen georganiseerd met het doel ervaringen uit te wisselen en bij te blijven bij de (kerkelijke) ontwikkelingen en het vak. Naast de acht interim-predikanten in landelijke dienst wordt ook regelmatig verwezen naar opgeleide en gecertificeerde interim-predikanten die parttime of fulltime een gemeente dienen. Zij worden dan door de betreffende gemeente tijdelijk uitgeleend aan de gemeente met een interim-klus. In dat kader worden ook goede contacten onderhouden met het netwerk van interim pastores In Between, die met hun twee jaarlijkse ontmoetings- en studiedagen mede ook de kwaliteit te waarborgen.

Werkbegeleiding predikanten en kerkelijk werkers

De lasten van de Werkbegeleiding naar hoofddoelstelling zien er als volgt uit:

Hoofddoelstellingen (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroot 2012	Rekening 2011
Landelijk Maatschappelijk Werk	129	69	130
Werkbegeleiding op verzoek	101	246	264
Geestelijke begeleiding	14	51	53
Teambegeleiding	45	0	0
Profilering en Acquisitie	46	0	0
Kerkelijk Werkers	0	83	0
Permanente Educatie (= PCTE)	31	0	98
Hand aan de Ploeg	18	84	83
Totaal lasten	384	533	628
Middelen toebedeeld aan andere programma's en stafafd.			
Fondsenwervingskosten vrijwillige geldwerving			
Bij: resource resultaat	91		53
Totaal doelstellingen	475	533	681

Resultaatverdeling Werkbeg. pred./ KW (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroot 2012	Rekening 2011
- risicoreserve (inclusief resourcebegroting)	130		41
- reserve LMW	19		20
Totaal resultaat	148	0	61

Landelijk Maatschappelijk Werk (€ 129k, begroot € 69k)

Het Landelijk Maatschappelijk Werk van de kerk bestaat uit materiële hulpverlening. In financiële zin betreft het namelijk vooral beperkte subsidies die ontvangen en doorgegeven worden via de Commissie Individuele Hulpverlening. Met betrokkenen van het Fonds Individuele Hulpverlening zijn afspraken gemaakt, om de administratieve processen objectiever en transparanter te maken. De tekeningsbevoegdheid ligt nu bij (het hoofd) HRM en de controle valt onder de afdeling Financiën en Control.

Werkbegeleiding op verzoek (€ 101k, begroot € 246k)

Predikanten en kerkelijk werkers weten in de regel de werkbegeleiding te vinden als zij ondersteuning zoeken bij het reflecteren op (onderdelen van) hun functioneren. Het aantal werkbegeleidingen op verzoek is in 2012 sterk verminderd. Zowel de doelgroep als het team werkbegeleiding zelf moest wennen aan de invoer van de betaalde werkbegeleiding per 1 januari 2012. In de loop van 2012 zijn de aanvragen licht gestegen.

Geestelijke begeleiding (€ 14k, begroot € 52k)

Gerichte aandacht voor de geloofsontwikkeling van predikanten en kerkelijk werkers blijft van belang. Om in deze samenleving mensen te kunnen begeleiden op hun zoektocht naar wat een mens onvoorwaardelijk aangaat, moeten predikanten en kerkelijk werkers voortdurend zorg besteden aan hun eigen spiritualiteit en (geestelijke) motivatie. Daarbij kan geestelijke begeleiden steunend zijn.

Sinds maart 2012 heeft HRM een nieuwe geestelijke begeleider aangenomen. Aan het einde van 2012 kunnen we constateren dat de begeleider circa 10 lopende begeleidingstrajecten in zijn portefeuille heeft. Naast het bieden van deze begeleiding is een voorstel gedaan voor een structureel aanbod en geestelijk mentoraat, in het kader van de PE. Ook met de PThU hebben gesprekken plaatsgevonden over de opleiding tot geestelijk begeleider. Beide initiatieven hebben aan het einde van 2012 nog niet tot definitieve besluiten geleid.

Teambegeleiding (€ 45k, begroot € 0k)

Naar teambegeleiding wordt steeds vaker gevraagd. In samenwerking met de gemeente adviseurs die werken aan het project SAGE (samenwerkende gemeenten), krijgt teamvorming en samenwerking tussen (wijk)gemeenten steeds vaker vorm.

Permanente Educatie (€ 31k, begroot € 0k)

Beginnende predikanten en kerkelijk werkers zijn gediend met tijdelijke ondersteuning door een getrainde collega. Deze mentoren stimuleren de beginnende collega tot blijvend reflecteren op zijn functioneren. Verplichte werkbegeleiding of mentoraat is het eerste onderdeel van de Permanente Educatie (PE). Per september 2012 is de Permanente Educatie verplicht ingevoerd.

Het team werkbegeleiding heeft meegeholpen aan de voorlichtingsbijeenkomsten over de Permanente Educatie. Deze bijeenkomsten zijn bijgewoond door gemiddeld 70 predikanten tijdens het middagprogramma en gemiddeld 40 kerkenraadsleden tijdens het avondprogramma. De aanwezige werkbegeleiders hebben zich tijdens deze bijeenkomsten duidelijk geprofileerd als behulpzaam bij het opstellen van het opleidingsplan. Dit heeft geleid tot een aantal extra verzoeken voor individuele werkbegeleiding.

HRM heeft in 2012 trainingen gegeven aan vier beginnende mentoren en aan twee gevorderde mentoren als opfrustraining. Elke training had gemiddeld acht deelnemers. Circa vijftig beginnende predikanten en circa twintig kerkelijk werkers hebben in 2012 voor het eerst mentoraat ontvangen.

Profilering & Acquisitie (€ 46, begroot € 0k)

Aangezien de dienstverlening vanuit het team WBP per 1 januari 2012 (gedeeltelijk) betaald moet worden, was het nodig dat de werkbegeleiders zich duidelijker - naar hun doelgroep toe - profileerden. Werkbegeleiding stond tot en met 2011 met name bekend om hulp of begeleiding aan de predikant bij conflicten tussen deze predikant en anderen (meestal leden van of de gehele kerkenraad). Echter, de dienstverlening vanuit team WBP is veel breder en meer divers. Te denken valt aan praktische begeleiding als agendabeheer, timemanagement, preekvoorbereiding, maar ook loopbaanbegeleiding en het opstellen van een opleidingsplan in het kader van de Permanente Educatie.

Concrete acties die ondernomen zijn om het team WBP breder te profileren zijn: artikelen schrijven (Kerkinformatie, ouderlingenblad, Volzin, Predikant en Samenleving), aanwezigheid op landelijke predikantendagen (BNP, op Goed Gerucht, et cetera), uitgeven van een folder met typen dienstverlening, bijdrage aan de Voorlichtingsdagen Permanente Educatie, lezingen geven bij classes en werkgemeenschappen en het uitgeven van een eigen Nieuwsbrief (3 keer per jaar).

Hand aan de Ploeg (€ 18k, begroot € 84k)

De werkbegeleiding is actief betrokken bij de ontwikkeling en implementatie van nieuw beleid in het kader van De Hand aan de Ploeg. In de novembersynode van 2012 is de eindrapportage van dit project opgeleverd. Daarnaast zijn de laatste besluitvoorstellen in het kader van dit project ingediend, te weten 'Samenwerken Werkt' en 'De Pastor Pastorum'. Tijdens de april synodevergadering zijn in het kader van project De Hand aan de Ploeg besluitvoorstellen gedaan in het kader van de 'Juniorfase Predikanten' en 'Jaargesprekken tussen de kerkenraad en de predikant of kerkelijk werker'.

Communicatie & Fondsenwerving

De gezamenlijke afdeling Communicatie & Fondsenwerving van ICCO en de dienstenorganisatie is het concentratiepunt van de externe en interne communicatie, campagnes, de klantcontacten, relatiebeheer naar doelgroepen en de vrijwillige geldwerving voor beide organisaties. De afdeling werkt in opdracht van de raad van bestuur van ICCO en de directie van de dienstenorganisatie.

De lasten van Communicatie & Fondsenwerving naar hoofddoelstelling zien er als volgt uit:

Hoofddoelstellingen (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroot 2012	Rekening 2011
Fondsenwerving	2.560	2.765	2.275
Fondsenwerving (ruimte voor nieuwe initiatieven)	463	376	867
Marketing communicatie	803	883	848
Corporate communicatie/voorlichting	949	1.218	903
Interactief	788	801	694
Totaal lasten	5.563	6.043	5.587
Middelen toebedeeld aan andere programma's en stafafd.		65	
Fondsenwervingskosten vrijwillige geldwerving			
Bij: resource resultaat	261		278
Totaal doelstellingen	5.824	6.108	5.865

Resultaatverdeling C&F (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroot 2012	Rekening 2011
Risicoreserve (inclusief resourcebegroting)	182		221
Totaal resultaat	182	0	221

De kosten van de Servicedesk, die onderdeel is van de afdeling C&F, worden toegerekend aan de ondersteunende afdelingen binnen de dienstenorganisatie, waarvan de kosten worden omgeslagen over de programma's.

Fondsenwerving (€ 2.560k, begroot € 2.765k)

Helaas heeft de dalende trend in opbrengsten uit fondsenwerving zich ook in 2012 doorgezet. In dat licht is ook in 2012 terughoudend omgegaan met de beschikbare middelen, gezien de doelstelling het kostenpercentage van de fondsenwerving te beperken.

Het reguliere werk van Kerk in Actie kent een stabiele betrokkenheid van ca. 1.200 plaatselijke gemeenten, maar door teruglopend kerkbezoek is er sprake van een autonome daling. Ook de spontane donaties vanuit de plaatselijke gemeenten lopen terug. De opbrengsten voor noodhulp daalden sterk, deze opbrengsten zijn erg afhankelijk van de noodhulpsituaties die zich al dan niet voordoen. Het blijkt niet zo te zijn dat deze potentiële donaties, als er minder voor noodhulp wordt geworven, alsnog binnenkomen via de reguliere fondsenwerving van Kerk in Actie.

Op de collecten Catechese & Educatie na, kennen alle collecten Kerkopbouw een krimp. De collecte Rondom Hervormingsdag kent de sterkste daling (20%) na een aantal jaren van gestage groei. De collecten Missionair Werk in het voorjaar en in september brachten beduidend minder op. Hoewel de gemiddelde afdracht licht gestegen is, is het aantal afdrachten met 20% gedaald. De inkomsten voor het Jeugdwerk zijn de laatste drie jaar vrij stabiel.

De daling voor het reguliere werk van Kerk in Actie is met 2,7% nog beperkt, maar door de grote daling van opbrengsten voor noodhulp en doordat de collecten voor Missionair Werk beduidend minder opbrachten, is de totale daling op fondswerving ten opzichte van 2011 ruim 6%, ca. 1,5 miljoen euro.

Om de collecteparticipatiegraad te behouden en waar mogelijk te verhogen is voor de zomer een service call geïnitieerd. Deze service call beoogde een dienstverlenend gesprek te zijn richting plaatselijke gemeenten, waarbij informatie is ingewonnen over de procedure van het opstellen van de plaatselijke collecteroosters en de momenten van vaststelling. Tijdens de service call zijn rechtstreekse contactpersonen geïdentificeerd die het rooster opstellen. Een belangrijk gegeven om

het collecterooster daar op tafel te krijgen waar de beslissing valt. Voor de collecten van 2013 zijn deze contactpersonen al rechtstreeks benaderd. Tevens is er sinds 2010 de Collectekrant als aanbod voor de gemeenten.

Fondsenwerving (ruimte voor nieuwe initiatieven) (€ 463k, begroot € 367k)

Ook in 2012 is er in het licht van de dalende opbrengsten extra geïnvesteerd in nieuwe initiatieven. Er is in 2012 veel energie gestoken in het werven van nieuwe donateurs en het her-activeren van slapende gevers. In mei, oktober en december hebben grote wervingsacties plaatsgevonden. Met deze acties werd een instroom van 21.450 nieuwe gevers gerealiseerd. Nieuwe instroom en verjonging van ons geversbestand is van groot belang. Doordat de gemiddelde leeftijd van onze donateurs relatief hoog is, is er ook een significante uitstroom door overlijden.

We zijn verheugd te constateren dat met deze grote wervingsacties, in tegenstelling tot de opbrengsten uit gemeenten, in 2012 een groei in donaties van particuliere gevers is gerealiseerd van 3%. Maar we constateren eveneens dat we met deze acties tegen grenzen aanlopen. De kosten zijn hoog, nieuwe regelgeving maakt particuliere werving lastiger en er is de nodige weerstand tegen deze vorm van particuliere fondsenwerving omdat we ons daarmee manifesteren als een pure goede doelenorganisatie. Kern van ons werk is toch de inhoudelijke betrokkenheid en verbondenheid van plaatselijke gemeenten en haar leden.

In 2012 was het voor het eerst mogelijk om vanaf de website direct te doneren voor een bepaald programma of project via iDeal of een machtiging. Hier werd op een bescheiden manier gebruik van gemaakt.

In 2012 is er een project opgezet onder de naam Ondersteuning Plaatselijke Geldwerving (OPG). Dit project wil plaatselijke gemeenten ondersteunen bij hun geldwerving. Daarmee levert de dienstenorganisatie een bijdrage aan het ontzorgen van de gemeenten en wordt er een bijdrage geleverd aan het relatiebeheer met de gemeenten. In 2013 wordt het project uitgevoerd

Corporate communicatie/voorlichting (€ 949 k, begroot € 1.218k)

In 2012 is hard gewerkt aan de doelstelling om op een meer strategische wijze de communicatie van de Protestantse Kerk vorm te geven. In vervolg op de visienota is door de dienstenorganisatie een kernboodschap vastgesteld als uitgangspunt voor het werk in de komende jaren. Deze kernboodschap is leidend in het werk en in de uitingen in de media. Daarmee krijgen de berichten samenhang in een achterliggende kernboodschap, waardoor het beter mogelijk is te laten zien waar de Protestantse Kerk in Nederland voor staat en van waaruit zij leeft. Deze strategische benadering wordt ook gehanteerd bij de communicatie van de nieuwe vormen van dienstverlening die voortkomen uit het nieuwe beleidsplan van de dienstenorganisatie.

Tegelijkertijd konden door langdurige vacatures en wisseling van medewerkers niet alle voorgenomen plannen voor strategisch opereren worden uitgevoerd. Om die reden was er in 2012 sprake van onderbesteding van de beschikbare middelen. Eén van de consequenties is dat de ontwikkeling van een klantenpanel niet echt van de grond is gekomen. De huidige omvang van 700 deelnemers is nog te klein om een representatieve feedback op onze activiteiten te kunnen krijgen.

Medio 2012 werd de nieuwe website gelanceerd. De site heeft een moderne uitstraling en de onderdelen zijn beter vindbaar dan in de oude versie. Nieuw op de site is het onderdeel 'Geloof voor dummies'. Op toegankelijke wijze worden thema's als God, Jezus, kerk, bidden, Bijbel en christelijke feesten behandeld. Sinds de lancering wordt aan verdere verbetering en uitbreiding van de website gewerkt. De Protestantse Kerk is bovendien steeds meer aanwezig op social media. Zo is de kerk te vinden op Twitter, Facebook, YouTube en LinkedIn.

Belangrijk onderdeel van de communicatie is de persvoorlichting voor de generale synode en het werk van de dienstenorganisatie. In aansluiting op de visienota en het beleidsplan proberen we meer aandacht in de niet-christelijke media te realiseren. Zo verschenen er bijvoorbeeld berichten in de Telegraaf over Project Schuldhulpmaatje, de diaconale keshulp, het nieuwe beleidsplan en was er een interview met de scriba naar aanleiding van de kerstcampagne. De nadruk lag daarnaast op ondersteuning van de plaatselijke gemeenten in hun communicatie. In enkele gevallen werd hulp geboden bij crisiscommunicatie. Daarnaast werd via de PCTE een cursus aangeboden en werden plaatselijke kerken in hun communicatie ondersteund door het aanbieden van de dag van de communicatie en het aanbod van kerkdrukwerk.

De Dag van de Communicatie werd dit jaar voor het eerst georganiseerd in het Landelijk Dienstencentrum in Utrecht en bleek direct een succes. Uit zo'n zestig gemeenten waren honderd vrijwilligers en predikanten aanwezig die onder meer workshops volgden over het verbeteren van de website, omgaan met de pers en sociale media.

Samen met Multi Media Concepts (MMC) werd voor plaatselijke gemeenten een nieuw initiatief ontwikkeld met als doel: samen drukwerk mogelijk maken dat betaalbaar en verzorgd is én voldoet aan de huisstijl van de Protestantse Kerk. Dat versterkt de uitstraling, eenheid én herkenbaarheid van de kerk in al haar verschijningsvormen. Met Kerkdrukwerk wordt gemeenten een handvat geboden hieraan zelf vorm en inhoud te geven.

Met Kerk in Actie zijn twee succesvolle kerstcampagnes opgezet. Voor de Protestantse Kerk was het thema 'Samen naar de kerstviering'. De campagne richtte zich op 'betrokken twijfelaars': mensen die ieder jaar overwegen om met Kerst naar de kerk te gaan en dat net niet doen. Met deze campagne wilden we uitstralen dat iedereen met Kerst welkom is in de kerk. De campagne bestond uit drie pijlers: Boomerangkaarten met een uitnodiging om een mooi kerstverhaal te lezen op www.samennaardekerstviering.nl, een kerkzoeker en een onderzoek naar de kerstbeleving van Nederlanders. Dat leverde mooie campagne- en onderzoeksresultaten op, zoals de Telegraaf het formuleerde: *"Het nu verrichte onderzoek past bij de moderne PKN, die zonder drammerigheid pioniert tegen de ontkerkelijking in"*.

Marketing communicatie Kerk in Actie (€ 803k, begroot € 883k)

In 2012 is de nieuwe communicatiestrategie voor Kerk in Actie op verschillende manieren uitgevoerd. Zo zijn van tevoren de thema's vastgelegd voor onder meer de nieuwsbrieven, de website (met aangepaste templates), evenementen (LDD en Zendingsdag) en de campagnes. Ook is het donateursblad Vandaar compleet vernieuwd. Op basis van de geefmotieven van donateurs is een nieuw concept uitgewerkt. Ook zijn de nummers thematisch gekoppeld aan de kerkelijke jaarmomenten zoals die zijn benoemd in de communicatiestrategie. Het blad geeft mensen meer achtergrondinformatie over het werk van Kerk in Actie en moet vooral een 'clubgevoel' oproepen en mensen bevestigen in hun keuze voor Kerk in Actie. Ook wordt hierdoor gewerkt aan integrale communicatie waarbij de verschillende communicatiekanalen worden ingezet rondom een thema en doelgroep. De reacties op de vernieuwde Vandaar zijn positief. Een lezer uit Assen mailt: *"het ziet er goed uit. Een mooie mix van artikelen, zowel inhoudelijk als qua omvang"*.

De 40 dagentijdscampagne had als titel 'Voor de Verandering'. Tijdens deze campagne zagen we weer een lichte stijging aan aantal gemeenten waarmee we waarschijnlijk nu aan de top zitten met circa 1.200 gemeenten. De 40 dagentijdscampagne is bedoeld om mensen handvatten te geven voor bezinning. Nieuw was de deelname van Stichting Present waardoor we gemeenten konden aanbieden de handen uit de mouwen te steken tijdens de Veranderdagen. Kerk in Actie wil graag bezinning en handelingsperspectief bieden. De achterban niet alleen om geld vragen, maar ook de mogelijkheid bieden op andere manieren betrokkenheid te uiten, sluit aan bij het vergroten van eigenaarschap. Hieronder valt ook het loyaliteitsprogramma dat gestart is. Aansluiting bij de behoeften van donateurs, stroomlijning van de communicatie en een betere afstemming op de geefmotieven van donateurs moet ook in 2013 zorgen voor betere communicatie, waarvan Vandaar een eerste goede voorbeeld is.

In het kader hiervan is er een nieuwe opzet van de nieuwsbrieven. In deze nieuwe opzet met meer kleine, aansprekende artikelen willen we aan de gevers meer laten zien van het werk van Kerk in Actie. Ook de nieuwsbrieven worden gekenmerkt door een combinatie van informeren, bedanken en oproepen om iets te doen. De eerste resultaten op deze nieuwe nieuwsbrief zijn verheugend en het aantal abonnees is gegroeid met 10% tot 6.000.

In samenspraak met de Protestantse Kerk zijn twee succesvolle kerstcampagnes opgezet. Voor Kerk in Actie was de titel van de campagne: "Zij zijn met kerst ook het liefst lekker thuis". De campagne is opgezet voor straatkinderen in Uganda. Syb van der Ploeg reisde voor Kerk in Actie naar dit land en bezocht daar de kinderen en jongeren die opgevangen worden door het tehuis Dwelling Places. Van dit bezoek werd een TV-special 'Do They Know It's Christmas Time' uitgezonden door de IKON. Ruim duizend gemeenten (65%) deden mee met de Kerstcampagne voor Kinderen in de Knel. Dit is meer dan vorig jaar en ook de opbrengsten (die overigens nog doorlopen in 2013) zijn hoger dan in 2011.

Aan het eind van 2012 had Kerk in Actie ruim 1.700 volgers op Twitter, ruim 400 leden op LinkedIn en 654 volgers op Facebook. Met name Twitter blijkt een medium om informatie te verspreiden onder een brede doelgroep. Ook zien we interessante diaconale discussies op gang komen op LinkedIn.

Interactief Kerk in Actie (€ 788k, begroot € 801k)

In deze periode is het werk van Interactief geëvalueerd. De evaluatie geeft aanleiding ons te bezinnen op de huidige werkwijze. Met Interactief beogen we de band met de plaatselijke gemeenten te versterken, waardoor zowel de opbrengst uit fondswerving als de toerusting van plaatselijke gemeenten wordt bevordert. In 2012 zijn 507 gemeenten alleen of in classicaal verband betrokken geweest bij Interactief.

De inkomsten zijn gestegen in 2012 en komen uit op € 2,1 miljoen. Er hebben weer reizen plaatsgevonden, onder meer naar Bolivia en Brazilië. Ook hebben gemeenten gasten mogen ontvangen van partners uit Peru, Zambia, Kameroen en India.

Overige centrale doelbestedingen

De lasten zien er als volgt uit:

Overige centrale doelbestedingen (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroot 2012	Rekening 2011
Vernieuwingsbudget	1.020	765	906
Algemene financiële bijdragen	332	608	580
Diversen (incl. bijz. waardevermindering Hydepark)	1.100	22	48
Hydepark (dekking begrotingstekort)		200	0
Totaal lasten	2.452	1.595	1.534
Middelen toebedeeld aan andere programma's en stafafd.			
Fondsenwervingskosten vrijwillige geldwerving			
Bij: resource resultaat			
Totaal doelstellingen	2.452	1.595	1.534

Resultaatverdeling ov. centr. doelbestedingen (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroot 2012	Rekening 2011
Risicoreserve	798	0	166
Reserves			
fondsen			
Totaal resultaat	798	0	166

Dit betreft de kosten ten laste van het vernieuwingsbudget, alsmede bijdragen en dergelijke die ten laste komen van kerkelijke bestemmingsreserves en –fondsen. Voor een toelichting op de bestedingen wordt verwezen naar hoofdstuk 8 Financiën (Bijzondere baten en lasten).

Beleidsplan 2013 – 2016

De dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk heeft als missie het ondersteunen van de kerk en haar gemeenten bij het uitvoeren van hun taken en activiteiten. In een tijd waarin geloven en kerk-zijn in Nederland niet meer vanzelfsprekend zijn, is dat een uitdagende opdracht. Met minder middelen en menskracht zullen we voor die ondersteuning moeten zorgen die voor kerk en gemeenten de meeste meerwaarde heeft.

Met het formuleren en aanvaarden door de synode van de visienota 'De hartslag van het leven' wordt plaats bepaald, richting gegeven en perspectief geboden voor het werk van de kerk. Het doel van de visienota is om te geloven en (nieuwe) zin te geven om kerk te zijn. Ons hart klopt door geloof, hoop en liefde en met die hartslag is er toekomst voor het geloof en voor de (protestantse) kerk. In lijn met de visienota concentreert de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk zich in de periode 2013 – 2016 daarom op drie beleidsthema's:

- Stimuleren van nieuwe vormen van kerk-zijn;
- Ontzorgen van gemeenten;
- Kerk in Actie als bondgenoot.

Nieuwe vormen van Kerk zijn

Veel gemeenten zijn op zoek naar nieuwe vormen van kerk- en gemeente-zijn. De achtergronden daarvan zijn verschillend: door afname van middelen en mensen lukt het soms niet meer om de gemeente te laten functioneren zoals men dat van oudsher gewend is. Andere gemeenten zoeken nieuwe vormen waarbij hun leden zich beter thuis voelen of waarmee ze ook makkelijk 'nieuwkomers' of leden van andere kerken kunnen betrekken. Voor deze en andere situaties wil de dienstenorganisatie in de komende beleidsperiode een stimulans bieden. Speerpunt daarbij is de vorming van 100 pioniersplekken: kleine of grote initiatieven voor nieuwe vormen van christelijke gemeenschap. Doel is dat dit 'pionieren' een uitstraling krijgt naar alle gemeenten van de kerk.

Ontzorgen van gemeenten

Door een teruggang van middelen en participatie gaat in de gemeenten van de kerk veel energie zitten in overleven: hoe houden we ons kerkgebouw in stand en de kerkenraad en de inkomsten op peil, hoe behouden we onze predikantsplaats? Die vragen zijn relevant, maar nemen makkelijk het zicht weg op de kern en inhoud van het gemeente-zijn. Om gemeenten te helpen zich te concentreren op de inhoud, willen wij hen op een aantal terreinen ontlasten:

- We ondersteunen initiatieven die gemeenten de zorg voor hun kerkgebouw uit handen nemen;
- We vormen een "pool" van predikanten, die vanuit landelijke dienst inzetbaar zijn in gemeenten die bijvoorbeeld geen eigen predikant meer kunnen beroepen of tijdelijk een (extra) beroepskracht willen inzetten. Tegelijk garanderen we hiermee beginnende predikanten die dat wensen fulltime werkgelegenheid;
- We bieden faciliteiten aan die gemeenten helpen ondersteunende processen uit te besteden. Bijvoorbeeld rond fondsenwerving (inclusief Kerkbalans) en predikantstraktementen.

Kerk in Actie als bondgenoot

Kerk in Actie is het werk voor zending en (wereld-)diaconaat van en namens de gemeenten van de Protestantse Kerk. Dit eigenaarschap van de gemeenten willen we in de nieuwe beleidsperiode verder versterken. In de uitvoering van het werk staat het vormen van bondgenootschappen centraal. In het buitenlandwerk door meer nadruk te leggen op partnerschap en internationale solidariteit. In Nederland door Kerk in Actie meer te profileren als bondgenoot van de plaatselijke gemeente en ook door de samenwerking te intensiveren met organisaties die een bijdrage kunnen leveren aan een duurzame en rechtvaardige samenleving.

Aanvullende beleidsthema's

Aanvullend aan deze hoofdthema's van beleid leggen we in de dienstverlening aan kerk en gemeenten de volgende accenten:

- **Teamwerk en maatwerk:** voor gemeenten met complexe vragen rond visie en beleid zetten we teams in met verschillende deskundigheden. In de advisering van gemeenten zullen we naast de procesbegeleiding meer accent leggen op ondersteuning bij het daadwerkelijk realiseren van gemaakte keuzes.
- Het **cursusaanbod** willen we beter laten aansluiten op bezinnings- en verandertrajecten die gemeenten doorlopen. We beperken daarom het aanbod van algemene cursussen en leggen meer nadruk op cursussen die gericht zijn op veranderprocessen en kadervorming; geestelijk leiderschap krijgt daarbij extra accent.
- De dienstenorganisatie ontwikkelt zich verder tot een gemeenschap van **samenwerkers en kennisdelers**. Door na te gaan wat wel en niet werkt (meten = weten), worden producten en diensten voor gemeenten en beroepskrachten snel aan wensen aangepast of afgebouwd. Eén registratiesysteem voor alle gemeente-contacten (CRM) voor de hele organisatie zorgt voor een efficiënt contact met de gemeenten van de kerk.

Mensen en middelen

De activiteiten van de dienstenorganisatie zullen worden uitgevoerd op basis van een sluitende exploitatie. De basisformatie van de dienstenorganisatie zal in 2016 zijn verminderd met 50 fte. Deze vermindering zal zoveel als mogelijk plaatsvinden door natuurlijk verloop. De organisatiestructuur blijft in de beleidsperiode ongewijzigd. In 2015 starten we met een onderzoek naar de vraag of de door kerk en gemeenten gevraagde dienstverlening en de dalende formatie moeten leiden tot een aanpassing van de organisatiestructuur. Ook zal de huisvesting van de organisatie heroverwogen worden. Opgebouwde financiële reserves zullen verantwoord ingezet worden om de uitvoering van het geformuleerde beleid mogelijk te maken.

Werkplannen en begroting 2013

Werkplannen

Uit de werkplannen voor 2013 van de organisatie(afdelingen) spreekt het verlangen om een positieve bijdrage te leveren aan de opbouw van onze gemeenten, de kwaliteit van onze samenleving, het bereiken van (jonge) mensen met het Goede Nieuws. Deze werkwijze en mentaliteit verbindt ons en de diverse onderdelen van het werk van de dienstenorganisatie. De werkplannen zijn natuurlijk gebaseerd op het nieuwe beleidsplan.

In het jaar worden vooral de nieuwe plannen in de stijgers gezet; het ontwikkelen van nieuwe criteria, het ook intern implementeren van nieuwe werkwijzen. Dit vraagt veel van de medewerkers. Immers de basisformatie zal ook het komende jaar dalen. Op de terreinen waar geïnvesteerd wordt in vernieuwing zal ook formatieruimte beschikbaar komen uit de vernieuwingsgelden. Hierbij moet u vooral denken aan de afdelingen Missionair Werk en Kerkgroei en HRM. De afdeling HRM zet dit in gang door het opzetten van een pool van predikanten en kerkelijk werkers. Het opzetten van deze mobiliteitspool vindt plaats in 2013.

Al enkele jaren wordt gediscussieerd over de implementatie van het besluit van de commissie Veerman door de generale synode om de solidariteitskasbijdrage per belijdend lid te verhogen naar € 7,50. De afgelopen jaren hebben we de effectuering van de inning niet uitgevoerd. Gezien de reserves voor steunverlening aan gemeenten, hebben we besloten voor te stellen deze verhoging in de beleidsplanperiode 2013-2016 niet uit te voeren, en zo nodig een substantieel deel van de reserves te benutten. De heffingsfactoren voor het quotum blijven voor 2013 op hetzelfde niveau als 2012. Dit zal mogelijk leiden tot minder inkomsten uit de gemeenten. De kosteninflatie zal worden gecompenseerd door bezuinigingen.

Begroting

In de vergadering van de kleine synode van 23 november 2012 werd de begroting 2013 van de Protestantse Kerk in Nederland (KDB 12.18), inclusief het werk van de dienstenorganisatie, vastgesteld.

Onderstaand is de vastgestelde begroting 2013 verkort weergegeven:

Protestantse Kerk in Nederland (x € 1.000)	Begroting 2013	Percentage
Beschikbaar voor doelstelling	62.274	100%
Besteed aan doelstellingen		
<i>Programmalijnen</i>		
Institutionele Ondersteuning	4.512	7%
IO - Ledenregistratie Protestantse Kerk	2.236	4%
Kerk in Ontwikkeling	10.143	16%
Missionair Werk en Kerkgroei	2.434	4%
Kerk in Actie	25.001	40%
Jeugdwerk Protestantse Kerk	4.361	7%
Werkbegeleiding predikanten en kerkelijk werkers	425	1%
HRM - mobiliteitsbureau predikanten	1.241	2%
Protestants Centrum voor Toerusting en Educatie	2.626	4%
Expertisecentrum	485	1%
Overige centrale doelbestedingen	1.117	2%
	54.581	
Af: doorbelaste kosten eigen organisatie over de programmalijnen	-6.241	-10%
	48.340	
Werving baten	5.079	8%
Kosten Beheer en Administratie	11.957	18%
Totaal besteedbaar voor doelstelling	65.376	105%
Totaal resultaat	-3.102	-5%
Reserves en fondsen Kerk in Actie	375	
Overige kerkelijke reserves en fondsen	2.727	
Resultaat continuïteitsreserve	0	0

De begroting 2013 heeft een sluitende exploitatie. De inflatie verloopt sneller dan de groei van de beschikbare middelen voor onze kerk. Dit betekent dat we het bezuinigingsbeleid van de afgelopen jaren moeten doorzetten. De begrote basisformatie voor 2013 bedraagt 290fte. De bijzondere aanstellingen hebben een begrote omvang van 69 fte. Voor 2013 is een vernieuwingsbudget van € 534k gereserveerd.

4 Bestuur en directie

Dit hoofdstuk bestaat uit een, formeel door het bestuur vastgestelde verantwoordingsverklaring overeenkomstig de eisen van het CBF over de principes van goed bestuur. Hiernaast zijn de samenstelling van moderamen, bestuur en directie, de bezoldiging, het rooster van aftreden en de nevenfuncties van het bestuur vermeld. Bovendien is een kort verslag opgenomen van de meest actuele zaken vanuit de gehouden bestuursvergaderingen in het jaar 2012.

Verantwoordingsverklaring

Toezicht houden

Rechtspersoonlijkheid en taken dienstenorganisatie

De generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland onderhoudt ten behoeve van de arbeid van de kerk een dienstenorganisatie. Deze dienstenorganisatie is een kerkelijke instelling en bezit, als zelfstandig onderdeel van de kerk, rechtspersoonlijkheid.

De generale synode laat zich in haar arbeid bijstaan door een bestuur van de dienstenorganisatie. Dit bestuur geeft leiding aan de dienstenorganisatie binnen het raamwerk van de kerkorde en ordinanties van de Protestantse Kerk in Nederland en de generale regelingen behorende bij deze kerkorde. In de generale regeling voor de dienstenorganisatie zijn de taken, werkwijze en bevoegdheden vastgelegd van het bestuur en de directie van de dienstenorganisatie.

Code goed bestuur voor goede doelen

Het bestuur en de directie van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland onderschrijven de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen en handelen hiernaar overeenkomstig een aantal ontwikkelde codes als de Code Wijffels, de Code Tabaksblatt en het begrip 'good governance'. Dit duidt op een goede bestuurlijke inrichting van een onderneming en de uitvoering van goed ondernemerschap, waaronder begrepen integer en transparant handelen, een goed toezicht hierop en het afleggen van verantwoording over het uitgeoefende toezicht.

Gedragscode fondsenwerving

Met betrekking tot de fondsenwerving bestaat geen formeel vastgestelde gedragscode. De normen voor ons handelen worden ons aangereikt vanuit het Evangelie en de kerkorde. Deze normen zijn scherper geformuleerd dan (de meeste) gedragscodes. Zo worden loterijen beschouwd als ethisch ongewenst en doen wij daaraan niet mee, wat betreft de eigen projecten.

De fondsenwerving vindt voor een belangrijk deel plaats door de plaatselijke diaconieën en zwo-groepen (zending, werelddiaconaat en ontwikkelingssamenwerking). Deze groepen hebben een regulerend effect omdat zij zeer betrokken en kritisch zijn. Voordat er ethische of zelfs wettelijke normen overschreden worden, reageren zij direct op uitlatingen van Kerk in Actie of vanuit de Protestantse Kerk in Nederland.

Taken en verantwoordelijkheden van bestuur en directie dienstenorganisatie

Het bestuur heeft onder meer tot taak het (doen) voorbereiden, uitvoeren en toezien op het door de kleine synode vastgestelde beleid voor de dienstenorganisatie, de zorg voor de vermogensrechtelijke aangelegenheden van de dienstenorganisatie en het beheren van het vermogen van de Protestantse Kerk in Nederland. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor de naleving van alle relevante wet- en regelgeving en voor het beheersen van de risico's, verbonden aan het uit te voeren werk van de kerk. Het bestuur rapporteert hierover aan de kleine synode.

De directie is belast met de beleidsmatige voorbereiding en uitvoering van bestuursbesluiten, en met de dagelijkse leiding en organisatie van de dienstenorganisatie. De taken zijn bepaald in het directiestatuut dat door het bestuur van de dienstenorganisatie is vastgesteld. Tevens wordt hierin aangegeven welke bestuursbevoegdheden aan de algemeen directeur zijn gemandateerd.

Voorbereiding, uitvoering en evaluatie beleidsplanning

Het beleidsplan voor de dienstenorganisatie wordt voorbereid door het moderamen van de generale synode en het bestuur van de dienstenorganisatie. Zij doen dit zelf of laten dit doen en bieden het gezamenlijk aan ter behandeling bij de generale synode. De generale synode dient het beleidsplan vast te stellen.

De uitvoering van het beleidsplan wordt jaarlijks geëvalueerd door moderamen en bestuur gezamenlijk, op basis waarvan besloten kan worden een voorstel tot bijstelling van het beleidsplan voor te leggen aan de generale synode.

Het beleidsplan 2013 – 2016 is door de synode in 2012 vastgesteld. Voor een toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 3 van dit jaarverslag. Een uitgebreide evaluatie van de uitvoering van het beleid 2009 – 2012 heeft plaatsgevonden als voorbereiding op de nieuwe beleidsbepaling.

Beheersingsproces

Volgens artikel 11 van de generale regeling geschiedt de uitvoering van de werkzaamheden van de dienstenorganisatie, gericht op (externe) dienstverlening, zoveel mogelijk in de vorm van projecten. Het beheersingsproces binnen de 'planning- en controlcyclus' van de organisatie is gebaseerd op de onderdelen Plan (*plannen*), Do (*uitvoeren*), Check (*meten*) en Act (*analyse en bijsturen*).

Met ingang van 2008 is de inrichting en werkwijze van het uit te voeren werk vastgelegd in een nieuwe programmatische organisatiestructuur (zie het organogram in dit jaarverslag), waarin programmatisch en projectmatig werken de uitgangspunten zijn. Deze structuur is geëvalueerd bij de totstandkoming van het beleidsplan 2013 – 2016 maar blijft goed hanteerbaar voor deze periode.

De (financiële) besturingsfilosofie geeft het management van de dienstenorganisatie de bouwstenen voor een adequate sturing van het geplande uit te voeren werk en - indien nodig - correctie hierop. In 2009 is het rapport '*Scoren in de Kerk*' door het bestuur vastgesteld. Vanuit de missie, visie en de strategische doelstellingen zijn hierin succesfactoren en prestatie-indicatoren voor de dienstenorganisatie bepaald, die zijn opgenomen in een Balanced Scorecard. Deze methodiek blijkt een waardevol instrument voor het management, zowel voor financiële als inhoudelijke monitoring en wordt ook in de nieuwe beleidsplanperiode gehandhaafd. Uiteraard zijn de BSC's aangepast naar aanleiding van het nieuwe beleidsplan.

De financiële huishouding is gelukkig op orde. De interne risicobeheersings- en controlesystemen functioneren en geven een solide basis voor rapportage en bijsturing bij gewijzigde omstandigheden. In 2012 is een contractregister voor langlopende inkoopcontracten gerealiseerd. Het verhogen van transparantie en het verminderen van de omvang van de jaarverslaggeving worden door de besluitvorming in het kader van het project DOET gerealiseerd. Met betrekking tot interne beheersing van de projectbestedingen van Kerk in Actie is verbetering nodig.

Verantwoording

De jaarlijks door het bestuur uit te brengen begrotingen en jaarrekeningen worden vastgesteld door de kleine synode. De vaststelling van de jaarrekening met een controleverklaring van een onafhankelijke accountant strekt tot decharge van het bestuur ter zake van het door hem gevoerde beheer. De jaarstukken worden opgesteld volgens de Richtlijn Fondsenwervende Instellingen (650) van de Raad voor de Jaarverslaggeving, mede vanwege het feit dat de dienstenorganisatie het CBF-keurmerk heeft ontvangen voor de activiteiten van Kerk in Actie. Het bestuur brengt hierover een afzonderlijke verantwoording uit. De jaarverslagen en jaarrekeningen, alsmede de begrotingen, zijn opvraagbaar en staan integraal op de website van de Protestantse Kerk.

De directie verantwoordt minimaal per 4 maanden aan het bestuur de realisatie en voortgang van de uitvoering van de vastgestelde jaarplannen en begrotingen. Het verantwoordingsproces in het jaar 2012 is uitgevoerd conform de gehanteerde regelgeving en de hierover gemaakte afspraken. Over de financiële resultaten is vanaf maart 2012 maandelijks gerapporteerd.

(Extern) toezicht

Naast het externe toezicht van het Centraal Bureau Fondsenwerving inzake het keurmerk voor een verantwoorde fondsenwerving wordt de controle uitgevoerd door PricewaterhouseCoopers Accountants NV te Utrecht. Deze certificerend accountant wordt aangewezen door de kleine synode. Tevens woont de onafhankelijke externe accountant de vergaderingen bij van de door het bestuur ingestelde auditcommissies.

Vanwege de specifieke aard van de activiteiten en het grote volume aan geld is destijds besloten tot een auditcommissie voor Kerk in Actie en een auditcommissie voor het 'overig kerkenwerk'. Deze auditcommissies ondersteunen het bestuur van de dienstenorganisatie bij het uitvoeren van de verantwoordelijkheden op het toezichtterrein. In 2008 werd daarvoor een auditreglement vastgesteld. Met ingang van 2013 worden de 2 auditcommissies omgevormd tot 1 auditcommissie voor het geheel van het werk van de Protestantse Kerk in Nederland op basis van de synodale besluitvorming met betrekking tot het project DOET.

De beide commissies bespraken op 26 april 2012 de jaarverslagen 2011. Op 24 september 2012 werden de conceptbegrotingen 2013 besproken. Beide commissies adviseerden positief over de jaarverslagen en de begrotingen. In 2012 is ook gesproken over het rooster van aftreden, de samenstelling van de auditcommissie in 2013, het project DOET en natuurlijk het beleidsplan 2013 - 2016.

De auditcommissie 'overig kerkenwerk' sprak bovendien over het synodale beleid met betrekking tot predikanten, de ontwikkelingen van de Ledenregistratie van de Protestantse Kerk (LRP) en het beleid ten aanzien van het onroerend goed (met name HydePark.) De auditcommissie Kerk in Actie sprak daarnaast tweemaal over de ICCO-coöperatievorming met Prisma en Edukans en het beleid 2013 - 2016 van Kerk in Actie.

Omgang met belanghebbenden

De dienstenorganisatie streeft naar een transparante en open communicatie met alle belanghebbenden.

Belanghebbenden

De Protestantse Kerk kan gezien worden als een van de grootste vrijwilligersorganisaties van Nederland. Iedere vrijwilliger of ieder gemeentelid is een belanghebbende en kan op verschillende manieren contact hebben met de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland (vrijwilliger, ambtsdrager, kerkrentmeester, diaken, predikant, donateur enzovoorts). Al die contacten hebben tot gevolg dat er verschillen zijn in de wijze waarop gecommuniceerd wordt, de vormen en de periodiciteit daarvan.

De Protestantse Kerk heeft contact met andere belanghebbende organisaties zoals gelieerde instellingen (SKG, Kerk en Wereld, PThU, Stichting de Zending enzovoorts), modale organisaties (IZB, GZB, HGJB), belangenverenigingen (VKB, Federatie van Diaconieën enzovoorts). Ook worden er contacten onderhouden met internationale organisaties zoals de Wereldraad van Kerken, ACT, WCRC, LWF, CEC enzovoorts en met partnerkerken.

De begrotingen, jaarverslagen en de jaarrekeningen zijn opvraagbaar en direct beschikbaar via het internet.

Klachten

Op basis van artikel 15 van de generale regeling dienstenorganisatie is een klachtenprocedure, alsmede een klachtenformulier, opgesteld. Beide zijn beschikbaar via de website.

Alle leden van het bestuur en directie van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland hebben deze verantwoordingsverklaring onderschreven en ondertekend op 13 mei 2013.

Verslag bestuur en directie

Benoemingen bestuur en directie dienstenorganisatie

Het bestuur bestaat uit zes leden. De leden van het bestuur worden benoemd en ontslagen door de generale synode:

- vier leden van het bestuur worden – op aanbeveling van het bestuur en gehoord hebbende het moderamen (dagelijks bestuur generale synode) – benoemd uit de leden van de kerk;
- de beide andere leden zijn afkomstig uit het moderamen: de scriba (bezoldigd bestuurder) en een ander daartoe aangewezen lid van het moderamen.

De onder a. vermelde bestuursleden worden benoemd voor een periode van vier jaar; ze kunnen eenmaal voor een aansluitende periode worden herbenoemd. De onder b. vermelde bestuursleden worden benoemd voor de duur van hun zittingstijd in het moderamen. Conform het bepaalde in de generale regeling dienstenorganisatie vermijden de leden van het bestuur in hun functioneren elke schijn van belangenverstrengeling.

Het bestuur draagt de dagelijkse leiding van de dienstenorganisatie op aan een algemeen directeur, die wordt benoemd door de generale synode uit de leden van de kerk en op gezamenlijke voordracht van het bestuur van de dienstenorganisatie en het moderamen van de generale synode.

Profiel bestuurder

Van een bestuurslid wordt verwacht dat zij/hij:

- belijdend lid is van de Protestantse Kerk in Nederland;
- kennis heeft van kerkelijke structuren en culturen in de breedte van de Protestantse Kerk in Nederland;
- ruime ervaring heeft met het (bedrijfsmatig) aansturen van grote en complexe organisaties;
- oog heeft voor veranderingen in kerk en maatschappij en deze weet te vertalen naar het functioneren van kerk en dienstenorganisatie.

De voorzitter van het bestuur wordt benoemd door de generale synode. De aanwijzing tot secretaris geschiedt door het bestuur. Afhankelijk van de samenstelling van het bestuur wordt gezocht naar specifieke ervaring en deskundigheid.

Samenstelling en bezoldiging moderamen van de generale synode per 31 december 2012

Ds. P. Verhoeff, preses

Ds. A.J. Plaisier, scriba

Mw. Mr. M. Engelbert-Clarenbeek (ouderling en eerste assessor)

Dhr. B. van Bokhoven (ouderling-kerkrentmeester)

Dhr. E. Broekhuizen (diaken)

Samenstelling Bestuur en Directie van de dienstenorganisatie per 31 december 2012

Bestuur

Ir. G-J. Kramer, voorzitter

G. Prins, secretaris

Mr. P. Schreuder

G.L. Westerveld

Ds. A.J. Plaisier, vanuit het moderamen van de generale synode

B. van Bokhoven, vanuit het moderamen van de generale synode

Directie

H. Feenstra, algemeen directeur

Ds. E. Overeem, adjunct directeur

Bezoldiging moderamen

De leden van het moderamen van de Protestantse Kerk in Nederland ontvangen geen bezoldiging, met uitzondering van de scriba, ds. A.J. Plaisier. De scriba wordt gesalarieerd conform de arbeidsvoorwaardenregeling van de Protestantse Kerk in Nederland, welke is afgeleid van de beloningen die de rijksoverheid hanteert voor de ambtelijke salarissen. Aan de leden van het moderamen zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Bezoldiging bestuur

Conform de generale regeling dienstenorganisatie artikel 3, lid 9 genieten de leden van het bestuur van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland geen beloning voor hun werkzaamheden, maar hebben zij recht op vergoeding van kosten die in de uitoefening van de bestuursfunctie gemaakt worden. In het jaar 2012 is € 1.137 aan onkostenvergoedingen verstrekt. Dit betreffen voornamelijk vergoedingen voor reis- en verblijfkosten. Aan de bestuurders zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt. Het bestuurslid ds. A.J. Plaisier is onbezoldigd bestuurslid van de dienstenorganisatie, en daarnaast in loondienst als scriba van de Protestantse Kerk in Nederland.

Het bestuur heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het bezoldigingsbeleid wordt periodiek geactualiseerd. De laatste evaluatie was in 2010. Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning wordt aan de regeling van de VFI getoetst. Voor een overzicht van de bezoldiging van de directie(leden) wordt verwezen naar de toelichting op de personeelskosten in de jaarrekening.

Wijzigingen bestuur

De samenstelling van het bestuur van de dienstenorganisatie ondervond in het verslagjaar 2012 geen wijzigingen.

Rooster van aftreden

Bestuurslid	Benoeming per	Benoeming door de GS Protestantse Kerk in Nederland	(Mogelijke) herbenoeming of aftreden	Aftreden uiterlijk
Ir. G-J. Kramer	januari 2006	november 2005	herbenoeming per jan. 2010	ultimo 2013
G. Prins	januari 2010	november 2009	januari 2014	ultimo 2017
Mr. P. Schreuder	januari 2007	november 2006	herbenoeming per jan. 2011	ultimo 2014
G.L. Westerveld	januari 2011	november 2010	januari 2015	ultimo 2018
Ds. A.J. Plaisier	<i>Scriba van de Protestantse Kerk in Nederland</i>		mei 2008	april 2012
B. van Bokhoven	<i>Afhankelijk van synodelidmaatschap en synodebesluiten</i>		april 2010	april 2014
				april 2018

Functieverdelingen binnen het bestuur

De bestuursleden maakten afspraken over specifieke aandachtsgebieden.

Dhr. Kramer is in eerste instantie aanspreekbaar op 'ICCO-zaken' en is namens het bestuur van de dienstenorganisatie lid van de aandeelhoudersvergadering van Boekencentrum BV. Dhr. Kramer vertegenwoordigt het bestuur van de dienstenorganisatie in de auditcommissie Kerk in Actie.

Mevr. Prins vertegenwoordigt het bestuur in het participantenberaad van de Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk, de auditcommissie Kerk in Actie en in de vertrouwenscommissie van ICCO. Dhr. Schreuder richt zijn aandacht op zaken rond de ledenregistratie van de Protestantse Kerk (LRP, SMRA en SILA) en hij vertegenwoordigt het bestuur in het Georganiseerd Overleg Predikanten, de commissie Solidariteitskas en in de auditcommissie Overig Kerkenwerk.

Dhr. Westerveld richt zich op zaken met betrekking tot (het overleg met) de regio's, de SKKN en de Stichting Kerkelijk Geldbeheer. Dhr. Westerveld vertegenwoordigt het bestuur van de dienstenorganisatie in de auditcommissie Overig Kerkenwerk, het besturenoverleg Land-Regio en de stuurgroep Hydepark.

Alle bestuursleden worden betrokken bij het overleg met de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer.

Nevenfuncties

Buiten de kerkelijke functies op plaatselijk, regionaal en/of landelijk vlak bekleden de bestuursleden tevens nevenfuncties op financieel, economisch en maatschappelijke terreinen. Van het bestuur van de dienstenorganisatie worden onderstaand deze nevenfuncties vermeld:

Ir. G-J. Kramer, bestuursvoorzitter

Voorzitter Raad van Commissarissen ASM International NV, Vicevoorzitter Raad van Commissarissen Damen Shipyards Group, Lid Raad van Commissarissen NV Bronwaterleiding Doorn en Energie Beheer Nederland BV, Voorzitter Raad van Toezicht Technische Universiteit Delft, Voorzitter bestuur Amsterdam Sinfonietta, Voorzitter bestuur Residentie Orkest, Voorzitter bestuur Stichting Preferente Aandelen Arcadis NV, Voorzitter Bestuur Vrienden Pieterskerk Leiden, Bestuurslid Stichting Pieterskerk Leiden, Stichting Museum Beelden aan Zee en Stichting Het Concertgebouw Fonds, Lid Raad van Advies De Nieuwe Kerk en Frans Hals Museum, Voorzitter bestuur SMRA, lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van Boekencentrum BV.

G. Prins, secretaris

Voorzitter Raad van Bestuur Stichting Philadelphia Zorg, Lid Raad van Beheer Cosun, Voorzitter Bestuur Vrijwilligers Palliatieve Terminale Zorg, Lid Raad van Advies Dienst Landelijk Gebied, Lid Raad van Bestuur Nictiz, Lid Raad van Commissarissen CSU, Bestuurslid SMRA en lid Participantenberaad van de Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk.

Mr. P. Schreuder, penningmeester

Senior consultant van Schreuder Adviseurs, Bestuurslid van de SMRA en secretaris van het bestuur van de Stichting Kerken in de Schijnwerper te Nijkerk.

G.L. Westerveld, bestuurslid

Directeur van Brink Groep BV, adviseur samenwerkingsverband Protestantse Gemeenten Midden Langstraat, Voorzitter Algemene Kerkenraad Protestantse Gemeente Waalwijk, Lid ledenraad Donatus (onderlinge verzekering), Lid ledenraad Maatschappij van Welstand, penningmeester Stichting Interkerkelijk Oriëntatie Centrum, Penningmeester Jacob van Heusdenfonds, bestuurslid SMRA, Lid Raad van Advies Stichting Behoud en Herbestemming Religieus Erfgoed (SBHRE).

Ds. A.J. Plaisier, scribe en bestuurslid vanuit moderamen van de generale synode

Voorzitter Stichting De Tombe Rasker, lid van het curatorium Leerstoel Missiologie, commissaris Boekencentrum BV en bestuurslid SMRA.

B. van Bokhoven, bestuurslid vanuit het moderamen van de generale synode

Bestuurslid SMRA, lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van Boekencentrum BV, Secretaris van het College van Kerkrentmeesters van de hervormde gemeente te Linschoten.

De directie van de dienstenorganisatie heeft de volgende nevenfuncties:

H. Feenstra, algemeen directeur

Statutair directeur van de stichting SMRA, lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van Boekencentrum BV, lid van het Participantenberaad van de Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk, lid van de Ledenraad Maatschappij van Welstand en bestuurslid van de Stichting Ten Vorse.

Ds. E. Overeem, adjunct directeur

Dhr. Overeem heeft op dit moment geen nevenfuncties.

Evaluatie functioneren

In de vergadering van 10 december 2012 keken de bestuursleden terug op het eigen functioneren, dat van de dienstenorganisatie in z'n totaliteit en was er aandacht voor ieders welbevinden in deze bestuursaanstelling. De bestuursvergaderingen en de behandeling van stukken verlopen constructief en in een goede sfeer; het besturen op hoofdlijnen komt goed uit de verf. De voorzitter en dhr. Schreuder spraken op 23 november 2012 met de algemeen directeur over zijn functioneren en zijn welbevinden in de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk. Het verslag van dit vertrouwelijke gesprek is gedeponneerd in het personeelsdossier bij de stafafdeling HRM.

Kort verslag bestuursvergaderingen 2012

Het bestuur van de dienstenorganisatie (bestuur) voerde gedurende het verslagjaar acht keer een regulier overleg; één daarvan (de augustusvergadering) was een telefonisch overleg. Alle vergaderingen werden bijgewoond door de algemeen directeur en indien mogelijk, ook door de adjunct-directeur. De rapportages van de opgedragen werkzaamheden stonden centraal.

Aan de volgende dossiers besteedde het bestuur extra aandacht:

Onroerend Goed

Ook in 2012 kwam het agendapunt 'onroerend goed' alle vergaderingen van het bestuur terug. In januari werd op basis van het ambitiedocument en het Programma van Eisen geconstateerd dat de exploitatie van een nieuw of gerestaureerd conferentiecentrum niet sluitend zou worden. In maart bleek, na gesprekken met de PSDV dat een gecombineerd voorstel voor nieuwbouw van een conferentiecentrum met een nieuw Roosevelthuis mogelijkheden zou bieden. Op basis van deze uitwerking is een nieuw Programma van Eisen opgesteld en een plan van Aanpak ontwikkeld. Over dit proces is in juni mondeling gerapporteerd in de vergadering van de Kleine Synode. In november 2012 is het businessplan voor de gecombineerde nieuwbouw ter besluitvorming aan de Generale Synode voorgelegd. De synode stemde met grote meerderheid in met de plannen. De stuurgroep heeft daarna de voortgang ter hand genomen (gesprekken met de architect, gesprekken met de gemeente Utrechtse Heuvelrug en de provincie Utrecht, de vorming van een commissie van deskundigen). In de bestuursvergadering van 10 december 2012 is gesproken over de voorstellen voor Nieuw Hydepark.

Bestuur DO –Raad van Toezicht ICCO / Kerk in Actie

In de verslagperiode vond er een gezamenlijke vergadering plaats op 14 november 2012, die tevens de constituerende vergadering van de ICCO-coöperatie was.

Op vrijdag 20 januari 2012 ontving de Raad van Bestuur ICCO en de directie van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk belangstellende synodeleden. Zij werden in een plenaire bijeenkomst geïnformeerd over de samenwerking ICCO-DO-PKN/Kerk in Actie/Prisma. Daarna was er gelegenheid de directeuren van de beide organisaties te bevragen.

De Generale Synode stemde in zijn aprilvergadering in met de vorming van de ICCO-coöperatie.

Kerk in Actie – ICCO

De ontwikkelingen in de samenwerking DO-Kerk in Actie en ICCO is een vast agendapunt voor de vergaderingen van het bestuur van de dienstenorganisatie, evenals de ontwikkeling van Kerk in Actie/Zending.

Beleidsplan 2013 – 2016 voor de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk

Voor de ontwikkeling van dit beleidsplan is een stuurgroep gevormd die vanaf januari t/m oktober heeft gewerkt aan de plannen. In deze stuurgroep die onder voorzitterschap van de algemeen directeur bijeenkwam, had ook een bestuurslid zitting. Ten behoeve van de ontwikkeling van de plannen zijn onder andere gesprekken gevoerd met (jonge) predikanten, regionale bestuurders, het moderamen, de preses en de scriba, de MT-leden, RACV-s, en gemeenteadviseurs (kerkbeheer).

Het bestuur besprak in de januarivergadering de uitgangspunten, in de maartvergadering een eerste concept van de plannen en in de oktobervergadering keurde het bestuur de tekst van het beleidsplan definitief goed. In de tussenliggende vergaderingen zijn de bestuursleden op de hoogte gehouden van de stand van zaken. De generale synode werd in de aprilvergadering geïnformeerd over de denkrichting en stelde het beleidsplan vast in de novembervergadering.

Besturenoverleg Land – Regio

De leden van het besturenoverleg Land – Regio kwamen in een regulier overleg bijeen op 9 mei 2012 en 3 oktober 2012. De bespreking van de financiën (de jaarrekening 2011 in mei en de begroting 2013 in oktober) was een belangrijk agendapunt in beide vergaderingen. Daarnaast was er in beide vergaderingen aandacht voor de ontwikkeling van het beleidsplan 2013-2016 voor de dienstenorganisatie. Enkele leden van dit overleg waren in het voortraject gesprekspartner voor de stuurgroep. In de mei-vergadering gaven de leden van het Besturenoverleg aan tevreden te zijn over de wijze waarop het beheer en de besteding van de regionale reserves en fondsen gestalte krijgt. Het voortbestaan van dit Besturenoverleg was onderwerp van gesprek nadat de generale synode besloot tot opheffing van de ACV's over te gaan. Afgesproken werd dit besturenoverleg voort te zetten als moment van contact tussen Regio en Land.

Financiën

Gedurende het boekjaar was er periodiek aandacht voor de exploitatieoverzichten. In 2012 werden de (enkelvoudige en geconsolideerde) jaarrekeningen 2011 en de begroting 2013 voor de Protestantse Kerk en Kerk in Actie voorbereid en ter vaststelling aan de kleine synode voorgelegd.

Op 29 juni 2012 zijn de voorstellen in het kader van het project DOET (Dienstenorganisatie Open En Transparant) ter besluitvorming voorgelegd aan de synode. Gevolg van dit besluit is dat de jaarrekeningen en begrotingen van de Protestantse Kerk en de dienstenorganisatie samengevoegd worden, voor het eerst in opstelling van de begroting 2013.

Er was speciale aandacht voor de financiën van de stichtingen en instellingen in de consolidatiekring, het 'duurzaam beleggen', de werkwijze en de verslaggeving van de auditcommissies.

Overige

- In de bestuursvergadering op 4 juni 2012 voerden de bestuursleden een richtinggevend gesprek over het Boekencentrum;
- Eén van de bestuursleden en de algemeen directeur waren namens het bestuur van de dienstenorganisatie gesprekspartner van het pensioenfonds Predikanten over de ontwikkelingen leidend tot de liquidatie van het pensioenfonds. De besluitvorming daartoe vond plaats in de vergadering van de kleine synode op 26 juni 2012;
- De akte van verkoop en levering van grond aan Bartimeüs is gepasseerd op 7 september 2012;
- In het verslagjaar werd de SMRA BV opgeheven;
- Als gevolg van wijzigingen in de generale regeling en op verzoek van het CBF is het directiestatuut op onderdelen aangepast. Besluitvorming daarover vond plaats in de bestuursvergadering van 14 mei en 10 december 2012.

De bestuursleden waren in 2012, indien mogelijk, aanwezig bij de vergaderingen van de kleine synode op 29 juni, 21 september, 23 november en de vergaderingen van de generale synode op 19 en 20 april en 8, 9 en 10 november. Bij agendapunten kunnen zij gevraagd of ongevraagd, adviseren aan de leden van de generale en de kleine synode.

Het jaarlijkse overleg van het bestuur van de dienstenorganisatie met de ondernemingsraad vond plaats op 8 oktober 2012. Bestuursleden en OR-leden wisselden met elkaar van gedachten over de ontwikkeling van de dienstenorganisatie.

Op 12 maart 2012 gingen de besturen van de dienstenorganisatie en de VKB met elkaar in overleg over de financiën en de organisatie in 2011, het project DOET, de (financiële) ontwikkelingen in de plaatselijke gemeenten, LRP (mogelijke samenwerking in het kader van de Actie Kerkbalans), samenwerking in het kader van de voorlichting over de uitwerking van 'Hand aan de Ploeg', Kerkmuziek en het religieus erfgoed / kerkgebouwen. Het gesprek over kerkgebouwen werd door een delegatie van het bestuur DO en een delegatie van het bestuur VKB voortgezet op 14 mei 2012 en kreeg begin november een vervolg.

Afgevaardigde bestuursleden participeerden in de aandeelhoudersvergadering van Boekencentrum BV, in het participantenberaad van de Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk en in het Georganiseerd overleg Predikanten.

5 Vrijwilligers en Personeel

Vrijwilligers

Doordat het aantal beschikbare beroepskrachten in veel gemeenten afneemt, zullen steeds meer taken door vrijwilligers uitgevoerd moeten worden. Tegelijkertijd neemt het aantal vrijwilligers en hun beschikbaarheid juist af. Hierdoor wordt de druk op deze vrijwilligers steeds groter. Dit geldt ook voor de uitvoering van het bovenplaatselijk werk. In de dienstverlening wordt daarom ook aandacht gegeven aan het werven en toerusten van vrijwilligers. Gemeenteadviseurs kunnen daarover een gemeenteavond of een kerkenraadsdag verzorgen. Er is een cursus Vrijwilligersbeleid beschikbaar. Het werkboek dat daarbij gebruikt wordt, 'Werven, Begeleiden, Uitzwaaien' kan ook los gekocht worden in de webwinkel. Dit werkboek is ook in 2012 weer regelmatig verkocht (in 2012 waren dat vijftig exemplaren).

De dienstenorganisatie maakt dankbaar en graag gebruik van vrijwilligers. Zij hebben zitting in een aantal structurele werkgroepen die vanuit een paar bijeenkomsten per jaar taken uitvoeren ten behoeve van afdelingen en programmalijnen. Er zijn redacties, klankbordgroepen, begeleidingsgroepen, denktanks etc. Het gaat om ongeveer 300 personen. Daarnaast zijn er tijdelijke groepen waarin ook tientallen mensen werkzaam zijn en worden er vrijwilligers op ad hoc-basis ingezet bij bijvoorbeeld evenementen of voor vertaalwerk.

Verder zijn er mensen die in de dienstenorganisatie zelf als vrijwilliger werkzaam zijn. Ze werken op basis van een overeenkomst van maximaal één jaar, maar velen zijn al meerdere jaren actief als vrijwilliger. De meesten zijn wekelijks een afgesproken aantal uren aan het werk. Daarbij is heel wat variatie te zien. De werktijden variëren van twee tot twintig uur per week, en het soort werk varieert van het verrichten van hand- en spandiensten tot het zelfstandig uitvoeren van projecten. De vrijwilligers zijn op alle afdelingen te vinden, waarbij er natuurlijk grote onderlinge verschillen zijn: de afdeling Facilitaire Zaken spant de kroon, met ruim twintig vrijwilligers (vooral werkzaam bij de archieven en op Hydepark) maar er zijn ook afdelingen die het met minder vrijwilligers doen.

Eind 2012 waren er 91 vrijwilligers werkzaam binnen de Dienstenorganisatie die samen goed zijn voor gemiddeld circa 800 uur werk per week.

Personeel

Onderstaand is de totale personeelsformatie opgenomen, gesplitst in een basisformatie van de dienstenorganisatie en in een formatie vanwege bijzondere aanstellingen.

De totale personeelsformatie ziet er als volgt uit:

Totale personeelsformatie (in fte's)	Begroting 2013	Rekening 2012	Rekening 2011	Rekening 2010	Rekening 2009
Basisformatie dienstenorganisatie	289,79	280,43	281,22	274,99	302,18
Formatie bijzondere aanstellingen	69,64	59,83	58,34	53,54	35,74
Totale personeelsformatie	359,43	340,26	339,56	328,53	337,92

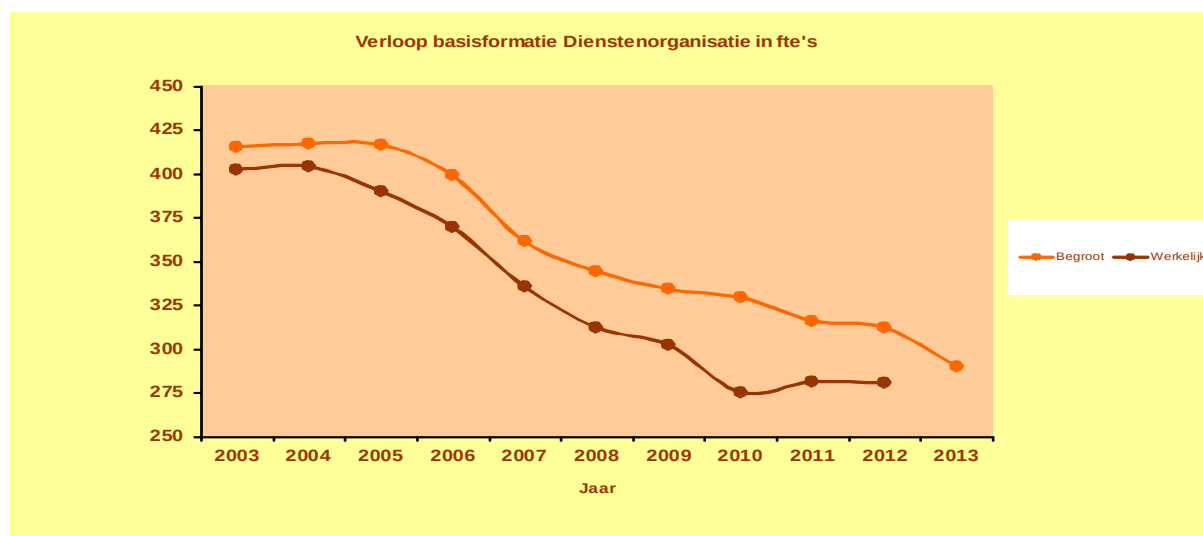
Vanaf de jaarcijfers 2011 wordt de gemiddelde bezetting geregistreerd van het personeelsbestand, waardoor de gemiddelde personeelsformatie in een bepaald jaar nauwkeuriger kan worden vastgesteld dan wanneer slechts de formatie aan het einde van het boekjaar wordt geregistreerd. De begrote formatie ligt jaarlijks hoger vanwege de in de begrotingen opgenomen vacatures, die uiteindelijk in werkelijkheid niet altijd tot invulling hebben geleid. De werkelijke gemiddelde bezetting van zowel de basisformatie als van de bijzondere aanstellingen is ten opzichte van 2011 nagenoeg gelijk gebleven. Verdere informatie over het personeelsbeleid is terug te vinden in het Sociaal Jaarverslag. Enkele aspecten worden hier in het financieel jaarverslag opgenomen.

Basisformatie dienstenorganisatie

De basisformatie van de dienstenorganisatie kan als volgt worden gespecificeerd:

Basisformatie dienstenorganisatie (in fte's)	Begroting 2013	Rekening 2012	Rekening 2011	Rekening 2010
<i>Programmalijnen</i>				
Institutionele Ondersteuning	16,45	15,91	15,85	15,53
IO - Kerkbeheer	6,00	5,63	5,75	5,75
IO - RACV's	5,50	5,46	5,16	4,70
Kerk in Ontwikkeling	53,35	52,01	54,79	58,82
Missionair Werk en Kerkgroei	4,93	5,00	5,12	4,62
Kerk in Actie	31,85	33,00	33,47	33,75
Jeugdwerk Protestantse Kerk	19,10	19,34	19,38	17,57
Expertisecentrum	3,47	3,53	3,36	3,49
Prot. Centrum voor Toerusting en Educatie	5,29	5,41	4,18	4,10
HRM-werkbegeleiding pred./kerkelijk werkers	3,40	3,78	4,08	3,98
HRM - mobiliteitsbureau	2,00	1,60	1,78	1,78
C&F - management en corporate	8,40	7,95	7,36	7,17
C&F - fondsenwerving en donateursadm.	9,09	6,97	8,54	8,79
C&F - KIA-voorlichting/comm. en Interactief	11,01	9,50	10,78	10,21
	179,85	175,09	179,60	180,26
<i>Staf en ondersteunende afdelingen</i>				
Directie	2,70	2,78	2,76	2,84
Financiën & Control	23,58	21,24	21,23	20,03
C&F - servicedesk	8,00	7,71	9,11	9,08
HRM - P&O / Arbeidsvoorwaardenbeleid	10,25	6,33	7,36	6,35
HRM - bureau predikanten	4,64	3,50	5,16	5,25
Facilitaire Zaken	39,78	39,15	38,99	38,33
FZ - Centrum Hydepark	8,00	7,73	8,87	8,55
Ledenregistratie Protestantse Kerk	13,01	16,90	8,14	4,30
	109,94	105,34	101,62	94,73
Basisformatie dienstenorganisatie	289,79	280,43	281,22	274,99

In 2012 is de basisformatie van de programmalijnen licht gedaald ten opzichte van 2011. Daartegenover staat een geringe stijging van de basisformatie van staf en ondersteunende afdelingen, die voornamelijk wordt veroorzaakt door de LRP-formatie. Op termijn zal deze LRP-formatie verder afnemen, wat al zichtbaar is bij de begrote formatie voor 2013. Het verloop van de basisformatie is grafisch als volgt weergegeven:

Formatie bijzondere aanstellingen

De formatie 'bijzondere aanstellingen' bestaat uit een aantal bijzondere en/of tijdelijke aanstellingen, die:

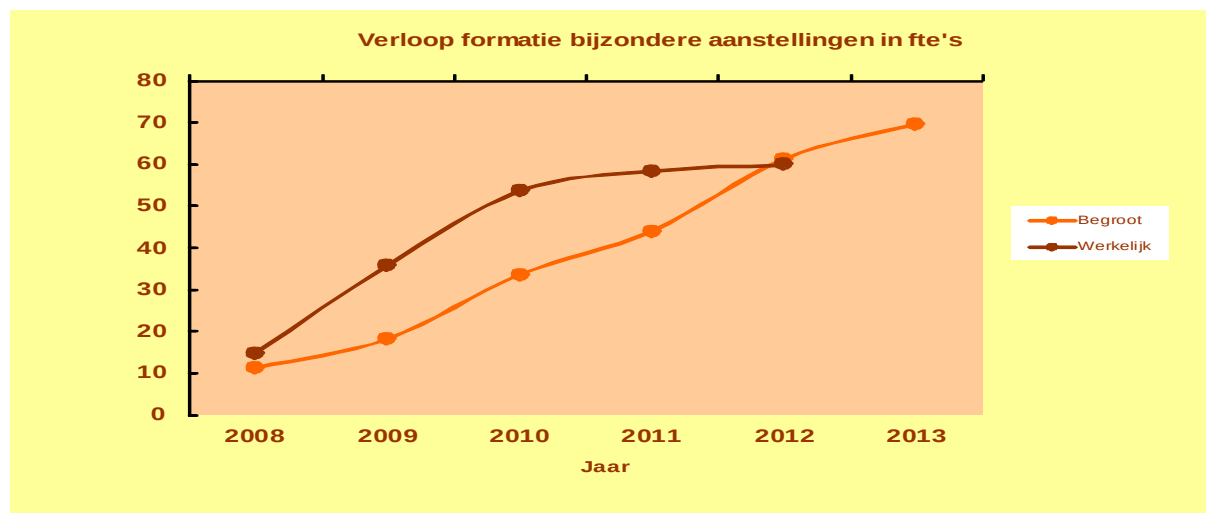
- rechtstreeks door onder andere plaatselijke gemeenten worden gefinancierd, zoals bij JOP/HGJB/ GVO (lokale medewerkers) en bij HRM-Mobiliteitsbureau (interim-predikanten);
- uit specifieke steunverleningsmiddelen worden betaald (categoriaal pastoraat zoals luchthaven, binnenvaart, koopvaardij en studentenpastoraat, alsmede missionaire predikanten).

Gezien het feit dat de rechtspositionele verplichtingen van deze formatie formeel worden aangegaan door de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk, maakt deze formatie derhalve deel uit van de totale personeelsformatie van de dienstenorganisatie.

Deze aanstellingen betreffen:

Formatie bijzondere aanstellingen (in fte's)	Begroting 2013	Rekening 2012	Rekening 2011	Rekening 2010
<i>Jeugdwerk Protestantse Kerk</i>				
- JOP - lokaal	19,98	19,66	20,27	20,91
- HGJB - lokaal	6,57	7,17	7,60	6,03
- GVO - lokaal	6,54	5,73	3,93	3,60
- Catechese (vanaf 2013 v/h onder JW-PKN)	0,56			
<i>HRM - Mobiliteitsbureau</i>				
- interim predikanten	7,00	6,14	6,32	6,25
- pool beginnende predikanten	3,33			
<i>Kerk in Ontwikkeling</i>				
- categoriaal pastoraat (koopvaardij/doven)	4,50	4,96	5,00	7,10
- studentenpastoraat	6,25	6,29	6,29	3,10
<i>Missionair Werk en Kerkgroei</i>				
- (afbouw) huidige pioniersplekken	5,97	2,98	1,21	
- coördinatiefunctie(s) nieuwe pioniersplekken	1,00			
<i>Kerk in Actie</i>				
- KiA - Impulsis, UM's en diac.werkers	7,94	6,90	7,72	0,50
<i>Algemeen</i>				
- Transformatie				6,05
Totaal formatie bijzondere aanstellingen	69,64	59,83	58,34	53,54

In een meerjarenperspectief (2008-2013) geeft de formatie grafisch het volgende beeld:

Gemiddelde personeelskosten per formatieplaats

De gemiddelde personeelskosten per formatieplaats vanaf 2008 tot heden zien er als volgt uit:

Personeelskosten per fte	Begroting 2013	Rekening 2012	Rekening 2011	Rekening 2010	Rekening 2009	Rekening 2008
Personeelslasten (x € 1.000)	22.791	18.867	18.628	18.675	18.155	17.877
'Gemiddelde' bezetting in fte	359,43	312,99	313,02	313,10	321,24	327,20
Personeelskosten per fte (x € 1)	63.410	60.280	59.510	59.645	56.515	54.636
Stijgingspercentages						
- ten opzichte van vorig jaar	5,2%	1,3%	-0,2%	5,5%	3,4%	2,4%
- ten opzichte van 2008	16,1%	10,3%	8,9%	9,2%	3,4%	

Voor 2012 werd geen onderhandelingsakkoord voor de arbeidsvoorwaarden bereikt. De stijging van de personeelskosten 2012 van 1,3% ten opzichte van 2011 heeft voor 0,5% betrekking op toekenningen van periodieke verhogingen en voor 0,8% door afdrachten in het kader van de sociale lasten en verschuldigde pensioenpremies. De toename in de begroting 2013 wordt veroorzaakt door de bijzondere aanstellingen, waarvan de begrote salariëringen hoger liggen dan de gemiddelde loonkosten per fte van de basisformatie.

6 Risicobeheersing

Algemeen

De dienstenorganisatie is niet alleen in Nederland actief, maar in een groot deel van deze wereld. Daarnaast zijn zeer vele vrijwilligers en ongeveer 400 medewerkers betrokken bij de uitvoering van het werk. Hierbij wordt risico gelopen.

Risicobeheer betekent het in kaart brengen van de risico's voor de organisatie, een inschatting van de waarschijnlijkheid dat een risico zich in de praktijk zal voordoen, de impact die dat voorval op de organisatie zal hebben en de maatregelen die voor- of achteraf worden genomen. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de onderwerpen die in het kader van risicomanagement aandacht krijgen.

Reputatierisico's

De dienstenorganisatie streeft naar een transparante en open communicatie met alle belanghebbenden. Dit is van groot belang voor de wijze waarop belanghebbenden het werk dat wordt uitgevoerd ervaren. Er is een gedifferentieerde aanpak naar doelgroepen die wordt uitgevoerd via verschillende media. De organisatie is voortdurend alert op de interne en externe invloeden.

Reputatierisico's als gevolg van synodale uitspraken en besluiten worden niet benoemd in dit verslag. Deze komen - indien van toepassing - aan de orde in de rapportage van het moderamen van de Protestantse Kerk in Nederland aan de synode.

Operationele risico's

Dit gaat over het risico dat ontstaat als gevolg van het falen of tekortschieten van interne processen, menselijke en technische tekortkomingen en onverwachte externe gebeurtenissen.

Vrijwilligers/personeel

Vrijwilligers zijn voor ons geen 'tweede keuze' na de beroepskrachten. Beiden zijn nodig in een goed samenspel. In de dienstverlening wordt steeds meer accent gelegd op het werven en toerusten van vrijwilligers. Hiervoor zetten wij onder meer de coördinator vrijwilligersbeleid in. Door te anticiperen op (natuurlijk) verloop en door overdracht goed te organiseren wordt geprobeerd de continuïteit te waarborgen.

Veiligheid

Bij het reizen en werken in het buitenland worden risico's gelopen. Het is goed hierbij stil te staan. Te denken valt aan beroving, diefstal maar mogelijk ook aan ontvoering. Ook kan er sprake zijn van gewelddadige acties met een religieuze of politieke achtergrond. Daarom is door Kerk in Actie en ICCO veiligheidsbeleid ontwikkeld. Hierin zijn uitgangspunten, verantwoordelijkheden en bevoegdheden met betrekking tot veiligheid vastgelegd. Per situatie worden deze aangevuld met lokale veiligheidsplannen. Onderscheid wordt gemaakt in het veiligheidsbeleid voor dienstreizen en voor uitgezonden medewerkers.

Ook twee Codes of Conduct maken onderdeel uit van het veiligheidsbeleid. Alle medewerkers worden geacht zich hieraan te houden als zij voor de organisatie als dienstreiziger dan wel als uitgezondene in een gastland verblijven. Het betreft hier de 'Code of Conduct for the International Red Cross and Red Crescent Movement and NGO's in Disaster Relief' en de 'Code of Conduct van Action by Churches Together'. Daarnaast zijn er de Gedrags- en Preventieregels (bij overlap met de Codes of Conduct prevaleren de laatste).

Heeft zich tijdens een reis of uitzending een incident of trauma voorgedaan, dan kan dat tijdens het debriefingsgesprek worden gemeld en besproken en is professionele begeleiding mogelijk. Ook is een veiligheidsadviseur aangesteld die optreedt wanneer de algemene veiligheidssituatie in een regio, gebied of land daarom vraagt en in geval van calamiteiten en incidenten.

Bedrijfshulpverlening

Bij het landelijk dienstencentrum en op Hydepark is een team van bedrijfshulpverleners aanwezig, dat dagelijks klaar staat om op te treden in noodsituaties. Om de paraatheid en kennis van de bedrijfshulpverleners actueel te houden, bieden we de noodzakelijke opleidingen met betrekking tot ontruiming, EHBO, reanimatie en brandpreventie aan. De bedrijfshulpverlening heeft in 2012 één ontruimingsoefening uitgevoerd op de locatie van de dienstenorganisatie in Utrecht en één ontruimingsoefening op de locatie van Hydepark in Doorn. De BHV'ers zijn vooraf niet geïnformeerd over deze oefeningen. Beide gebouwen waren binnen 10 minuten ontruimd. De ontruimingsoefeningen zijn geëvalueerd en er is actie ondernomen op de aandachtspunten.

'In company' zijn er in 2012 herhalingstrainingen geweest voor de BHV en AED. De herhalingstraining EHBO is op locatie gevolgd. Tevens zijn er nieuwe BHV'ers en EHBO'ers getraind op locatie.

Verzekeringen

Het pakket van schadeverzekeringen wordt met regelmaat geëvalueerd en besproken met onze externe adviseurs. Waar nodig vinden aanpassingen plaats.

Financiële risico's

De Protestantse Kerk in Nederland besteedt de beschikbare middelen met grote zorg. We hebben hierin immers een verantwoordelijkheid; deze middelen zijn door anderen ter beschikking gesteld. In de jaarrekening staan 'de niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen' vermeld (aan het einde van de toelichting op de balans). De volgende belangrijkste financiële risico's zijn in 2012 onderkend:

Dienstverlening aan bureau predikanten

Op grond van een in 2006 gedane uitspraak had de beleidscommissie predikanten recht op levering van arbeid tot een eenmalig bedrag van € 300k. Ultimo 2011 resteerde nog een bedrag van € 44k of wel 588 uren tegen een uurtarief van € 75,-. In 2012 zijn werkelijk voor 608 uren werkzaamheden verricht in het kader van de re-integratie van predikanten. Hiermee kan de claim per balansdatum als beëindigd worden beschouwd.

Garantstelling Stichting Protestants Diaconaal Krediet Nederland (PDKN).

Voor het wenselijke garantievermogen van deze stichting is zowel door de Stichting Kerkelijk Geldbeheer (SKG) als door (de dienstenorganisatie van) de Protestantse Kerk in Nederland een garantstelling afgegeven aan de Stichting Protestants Diaconaal Krediet Nederland (PDKN) van ieder € 750k maximaal. Deze garantstelling, waarmee de kleine synode in zijn vergadering van 27 juni 2008 instemde, eindigt op 26 november 2015 (zeven jaar na dagtekening van de garantstelling, te weten 26 november 2008).

Risico's geldwerving

De bruto-opbrengst vrijwillige geldwerving is gedaald. Met name de inkomsten uit gemeenten staan onder druk. Tot 2011 wisten de leden de daling van het ledental meer dan te compenseren met de giften voor het werk van de kerk. Voor het eerst in 2011 is bij de geldwerving vanuit en voor het werk van de gemeenten een daling te zien ten opzichte van de voorgaande jaren. Naar het zich nu laat aanzien is deze daling geen eenmalige zaak (de quotumheffing beweegt mee met de inkomsten van de gemeenten).

Beleggingen

Voor de beleggingen van de Protestantse Kerk is het beleggingsbeleid vastgesteld door de synode. In samenspraak met de beleggingsadviescommissie worden de grenzen van de beleggingsmix bewaakt en worden keuzes gemaakt voor beleggingsfondsen.

In 2012 was er een onrustig beeld op de beleggingsmarkten, alhoewel het aanvankelijk redelijk ging op de beurzen. Deze rust werd al het tweede kwartaal verstoord door toenemende problemen in de zuidelijke landen van de eurozone. Door ingrijpen van de eurolanden kwam een tijdelijk eind aan de onrust en ontstond een zekere stabiliteit op de financiële markten. Groei was nog wel te noteren in de opkomende markten, ook al loopt die groei ook terug, bijvoorbeeld in China. De genoemde actie in de eurozone zorgde er wel voor dat de beurzen aan vertrouwen en optimisme wonnen, zodat in de tweede helft herstel van koersen plaatsvond.

Onze aandacht voor duurzaamheid heeft alles te maken met de opdracht om zorgvuldig om te gaan met de schepping. Dit is een onderwerp dat ons doet nadenken over onze plek, onze verantwoordelijkheid ten aanzien van onze medemens (hier, op andere plekken in de wereld, later), de aarde en onze Schepper. Bij dit aardse onderwerp is de spiritualiteit voelbaar. De kerk heeft iets in te brengen in het gesprek over onze rol op aarde. De kerk kan zelf ook laten zien wat ze daarmee bedoelt. Vanuit onze inspiratie en ons besef van verantwoordelijkheid zijn velen binnen de kerk al praktisch bezig met dit onderwerp.

Een belangrijk moment in 2012 was de conferentie samen met de leden van de ICCO Coöperatie de NZR en de EZA getiteld: 'Christelijke inspiratie en mondiaal burgerschap: De Agenda voor Morgen'. Die agenda ziet er als volgt uit:

- Zorgen voor elkaar, ver weg en dichtbij;
- Zorgen voor de Schepping, voor nu en later;
- Armoede en onrecht de wereld uit helpen;
- Culturele en religieuze en diversiteit waarderen;
- Leef- en geefgedrag synchroniseren;
- Participeren in 'social venturing';
- Christelijke inspiratie tonen.

De deelnemende organisaties spraken af binnen de eigen organisaties te werken aan het realiseren van deze agenda. Zorgen voor de schepping, voor nu en later legt de uitdaging neer te zorgen voor de schepping, zodat we deze prachtige, maar ook geschonden aarde in minstens even goede staat aan toekomstige generaties nalaten. In de concrete uitwerking van dit punt spraken de deelnemende organisaties af te werken aan het waarmaken van deze principes via een concreet actieplan duurzame bedrijfsvoering vanaf 2013. Te werken aan duurzaam bankieren in de eigen organisaties en te bevorderen dat ook colleges van kerkrentmeesters en colleges van diakenen dit ook gaan doen. In publieke campagnes en andere acties de zorg voor de schepping uit te dragen en concrete mogelijkheden te bieden om gedrag aan te passen. Hiervoor is in het programma Duurzaam leven van Kerk in Actie in 2012 al aandacht geweest.

Duurzaamheid in bedrijfsvoering

Een behulpzame indeling van het actiegericht kijken naar duurzaamheid is het maken van een onderscheid tussen Verminderen, Veranderen en Vergoeden. Die indeling wordt hieronder gevolgd. Dit levert een goed beeld op van wat al gebeurd is, waar nog een probleem is en wat we daaraan zouden kunnen doen.

Verminderen

Wat gaat al goed:

- Vanaf 1 januari 2010 wordt groene stroom gebruikt (GreenChoice). Ook het water wordt hiermee verwarmd;
- De dienstenorganisatie heeft een telewerkregeling. Woon-werkverkeer wordt vergoed op basis van openbaar vervoer (OV). Er zijn voldoende faciliteiten voor de mensen die met de fiets naar kantoor komen;
- In de regio's werken de mensen vanuit huis. Van woon-werkverkeer is daar al een paar jaar nauwelijks meer sprake;
- Bij de verbouwing van het PLD is goed gelet op energiezuinigheid. Voorbeelden hiervan zijn: dubbelglas, klimaatbeheersing, lampen met sensoren;
- Er wordt kritisch gekeken naar de oplagen drukwerk. Het aantal bladen is de laatste jaren verminderd. Er wordt veel gebruik gemaakt van e-mail. Het gebruik van websites als informatiebron neem steeds verder toe.

Wat heeft meer aandacht nodig:

- Er wordt veel gevlogen. De vluchten zijn samen goed voor meer dan een derde van de CO₂ uitstoot van de organisatie. Vliegen is onze nummer één vervuiler, 30% van de CO₂-uitstoot van de organisatie wordt hierdoor veroorzaakt. In 2011 werden meer vliegkilometers afgelegd dan in 2010.
- Er wordt veel zakelijk met de eigen auto gereden. Deze autokilometers vormen samen de tweede belangrijkste component van de CO₂-uitstoot, in 2011 ging het om 21% van de CO₂-uitstoot.

- Er zijn 12 lease auto's. Zes hiervan zijn energiezuinig. Bij eventuele vervanging wordt gekozen voor energiezuinige auto's;
- Relatief veel mensen komen met de auto naar het werk;
- Positief is dat er stadsverwarming gebruikt wordt. Die veroorzaakt minder CO2-uitstoot dan 'gewone' verwarming met gas, maar kijken naar besparing op verwarming blijft een mogelijkheid; in 2011 werd minder 'gestookt' dan in 2010. Het gaat om een reductie van 14%. Dit is een opvallende reductie!
- Er wordt nog steeds relatief veel papier gebruikt (printen, kopiëren). Alle gebruikte papier samen is goed voor 2% van de CO2-uitstoot in 2011.

Veranderen

Het synodebesluit ten aanzien van het alleen nog maar gebruiken van FSC-papier is uitgevoerd. Daarnaast wordt steeds gezocht naar papersoorten die een hoog percentage gerecycled papier bevatten. Bij drukwerk gebeurt al veel positiefs. Voorbeelden: enveloppen zijn van afbreekbaar materiaal, plastic verpakkingsmateriaal is vervangen door milieuvriendelijk maisfolie, alle post wordt verspreid door bedrijven die CO2-neutraal werken. Er wordt zoveel mogelijk met Nederlandse drukkers gewerkt en veelal zelfs met drukkerijen die CO2-neutraal werken.

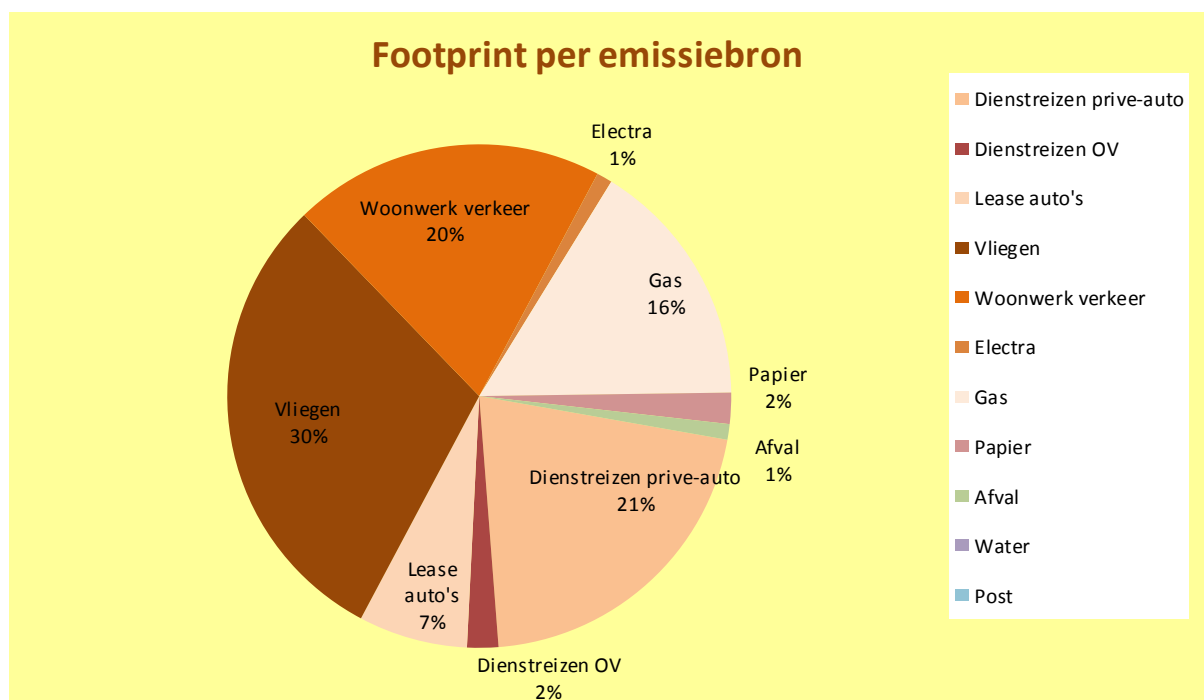
Wat heeft meer aandacht nodig:

- De dienstenorganisatie is een (erg) zichtbaar onderdeel van de PKN. Dit kan beter benut worden. Een overschakeling naar een duurzamere samenleving wordt vaak voorgesteld als complex, bewerkelijk, offers vragend enzovoorts. De PKN kan laten zien dat het anders kan. Het is belangrijk dat ze haar symboolfunctie uitbuit; De CO2 uitstoot wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door mobiliteit. Er kunnen op dit vlak nog stappen (om te verminderen) gezet worden.

Vergoeden

Bij vergoeden gaat het om het vergoeden de CO2-uitstoot van de organisatie. Het vergoeden maakt het mogelijk om ergens anders een vermindering van CO2-uitstoot mogelijk te maken. In 2011 werd 1.550 ton CO2 uitgestoten. Een vermindering van bijna 400 ton. Deze vermindering heeft vooral te maken met een andere manier van berekenen van met name de vliegtuig-uitstoot. De vermindering is in het echt geringer (van 1.570 naar 1.550 ton CO2, en wordt veroorzaakt door het overgaan op groene stroom in HydePark én de aanzienlijke vermindering met betrekking tot verwarming in het dienstencentrum. Die twee zorgen ervoor dat de stijging van de uitstoot op andere vlakken niet zichtbaar wordt. De prijs van het vergoeden was voor 2011 euro 19.700 Dit gebeurt door het kopen van zogenaamde Carbon Credits van het FairClimate Fund. Voor de uitstoot van 2011 werden Carbon Credits gekocht van partnerorganisatie NOVA (Zuid-Afrika).

Grafiek carbon footprint

Basisnota DOET (project DienstenOrganisatie Eenvoudig en Transparant)

De kleine synode aanvaardde in de vergadering van 29 juni 2012 de Basisnota Doet (KDB 12-07), waarin voorstellen zijn geformuleerd ter verbetering van de leesbaarheid, de toegankelijkheid (transparantie), een terugdringing van de omvang en een vereenvoudiging van besluitvorming van de jaarverslaggeving en begroting van de Protestantse Kerk in Nederland. Met de, inmiddels vastgestelde, begroting 2013 en nu de jaarverslaggeving over het boekjaar 2012 wordt uitvoering gegeven aan deze besluitvorming. Onderstaand geven wij in het kort de genomen besluiten weer met een eventuele actuele stand van enkele nog lopende zaken:

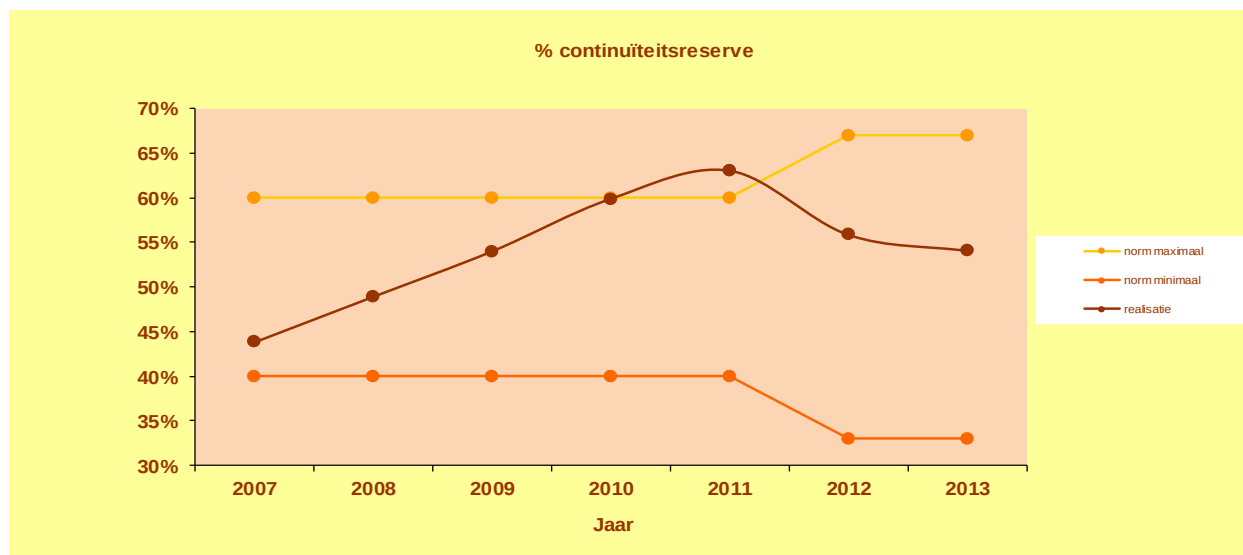
Samenvoeging van jaarverslagen en begrotingen

Door deze ene presentatie wordt een duidelijker en completer beeld verstrekt van de balans en de staat van baten en lasten van de Kerk, welke cijfers niet meer worden 'verstoord' door allerlei, en soms gekunstelde, transacties en financiële verhoudingen tussen de dienstenorganisatie en de Protestantse Kerk in Nederland. De jaarverslaggeving is opgesteld conform richtlijn 650 voor Fondsenwervende Instellingen voor het geheel, waar voorheen de Protestantse Kerk in Nederland nog richtlijn 640 hanteerde. In deze paragraaf worden nog beknopt kerncijfers gepubliceerd van de balans en de exploitatierekening, waar wij u korthedshalve naar willen verwijzen.

Nieuwe normering continuïteitsreserve

De bufferfunctie (weerstandsvermogen, conjuncturele reserve) van het eigen vermogen houdt in het vormen van reserves ter waarborging van de continuïteit, opvang van fluctuaties in de exploitatie (egaliseringsfunctie) en opvang van algemene bedrijfsrisico's.

De normering van deze continuïteitsreserve werd geactualiseerd en uitgebreid door de normering niet meer te baseren op de personeelslasten van de basisformatie van de dienstenorganisatie, maar uit te gaan van de totale personeelskosten inclusief bijzondere aanstellingen, verhoogd met een opslag van 20% voor overige verplichtingen. De bandbreedte of de hoogte van deze reserve werd opgerekt naar minimaal 33% en maximaal 67% (dit was 40-60%). De continuïteitsreserve bedraagt per 31 december 2012 als volgt:

Consolidatie Protestantse Kerk in Nederland

Besloten werd om de huidige werkwijze van het consolideren van de jaarstukken van instellingen, die behoren tot de consolidatiekring, te handhaven, waardoor volledig voldaan wordt aan de wet- en regelgeving.

In het jaar 2013 zal verder onderzoek worden gedaan naar:

- vereenvoudiging en/of verkorting van de (geconsolideerde) verslaggeving;
- een mogelijke aanscherping van de indieningstermijnen, zodat eerdere behandeling van de geconsolideerde jaarrekening mogelijk is.

De kerkordelijk vastgestelde indieningsdatum van 1 mei conform de generale regeling stichtingen beperkt deze mogelijkheid wel.

Tenslotte is vastgesteld om met ingang van de controle over het boekjaar 2013 te komen tot één accountant voor alle instellingen met uitzondering van de Stichting Kerkelijk Geldbeheer en de Stichting Protestants Diaconaal Krediet Nederland, indien zij dit wensen. In 2013 zal een proposaltraject worden ingericht om tot een besluit te kunnen komen tot deze, door de kleine synode te benoemen, accountant.

Behandeling jaarverslagen en begrotingen

In de basisnota Doet zijn criteria geformuleerd voor behandeling van jaarverslagen en begrotingen van instellingen in de consolidatiekring door de kleine synode, dan wel door het bestuur van de dienstenorganisatie. Deze criteria zijn gericht op enerzijds de omvang van het eigen vermogen en anderzijds op de grootte van de exploitatielasten.

Besloten is de jaarstukken van instellingen te (laten) behandelen door de kleine synode indien:

- het eigen vermogen van een instelling een bedrag van € 7,5 mln. te boven gaat of;
- wanneer het eigen vermogen onder dit normbedrag bevindt, maar de exploitatielasten meer dan 25% zijn van de exploitatielasten van de dienstenorganisatie.

Voor de aan het bestuur van de dienstenorganisatie toevertrouwde instellingen werd door de kleine synode aan dit bestuur de beslissingsbevoegdheid verstrekt tot goedkeuring/vaststelling van deze jaarrekeningen en begrotingen.

Auditcommissies Kerk in Actie en Overig Kerkenwerk

Besloten is om de twee destijds in het leven geroepen auditcommissies te vervangen door één nieuw te vormen auditcommissie Protestantse Kerk. Deze wijziging is inmiddels geëffectueerd bij de behandeling van de jaarstukken over het boekjaar 2012.

Eigen vermogen Protestantse Kerk in Nederland

Naar aanleiding van de synodale besluitvormingen in het kader van de basisnota DOET heeft met instemming van het bestuur van de dienstenorganisatie tevens een opschoning en herijking van reserves en fondsen van de Protestantse Kerk plaatsgevonden in met name financieel-administratieve zin.

Ook hebben enkele reserves en fondsen een (nieuwe) benaming meegekregen, waardoor deze meer aansluiten met de bestedingen in de betreffende programmalijnen van de dienstenorganisatie.

Het gepresenteerde enkelvoudige eigen vermogen van de Protestantse Kerk in Nederland (inclusief dienstenorganisatie/Kerk in Actie) is door deze nieuwe verslaggeving aangepast. Enkele vermogensbestanddelen van de Protestantse Kerk worden aangewend voor besteding aan specifieke doelstellingen van Kerk in Actie. Met name in de bestemmingsreserves van de Kerk zijn egaliseringsreserves opgenomen van nalatenschappen voor Zending en Werelddiaconaat. Deze worden nu ook in de separate jaarrekening van Kerk in Actie vermeld, maar worden bij consolidatie weer samengevoegd met het eigen vermogen van de Protestantse Kerk. Het eigen vermogen ultimo 2011 respectievelijk per 1 januari 2012 bedraagt als volgt:

Eigen vermogen van de Protestantse Kerk in Nederland (x € 1.000)	Stand 31-12-2011 (oud)	DOET Her-ijking per 1-1-2012	Stand 1 januari 2012
Continuïteitsreserve	11.743	32	11.775
Bestemmingsreserves	24.053	-7.186	16.867
Bestemmingsfondsen	7.258	-566	6.692
	43.054	-7.720	35.334
Kerk in Actie			
Bestemmingsreserves	11.328	7.388	18.716
Bestemmingsfondsen	13.449	332	13.781
	24.777	7.720	32.497
Eigen vermogen Protestantse Kerk	67.831	0	67.831

Bestedingen uit bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen

De Protestantse Kerk in Nederland besteedt uit haar bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen gelden aan specifieke doelen, waarvoor deze middelen aan de Kerk zijn toevertrouwd respectievelijk zijn nagelaten. Door de nieuwe (ene) jaarverslaglegging wordt de besteding uit deze bestemmingsreserves en -fondsen zichtbaar in de resultaatverdeling.

De besteding van deze bestemmingsgelden worden door de kleine synode bij de begrotingsbehandeling vastgesteld. Wanneer tijdens het boekjaar blijkt dat deze gelden niet of slechts gedeeltelijk worden gebruikt, dan vallen deze onderbestedingen weer vrij in de bestemmingsreserves van waaruit deze bijdragen werden verleend en worden in geen geval aangewend ter dekking van andersoortige kosten binnen de exploitatie van een programmalijn of afdeling.

Wanneer deze specifieke middelen uitgeput raken dienen de door deze reserves gefinancierde activiteiten te worden beëindigd. Wanneer deze specifieke bestemmingsgelden onderdeel uitmaken van mede op andere wijze gefinancierd werk, dan dienen deze activiteiten en/of hulpverleningsprojecten zonodig sterk te worden verminderd vanwege de uitputting van deze bestemmingsreserves en -fondsen.

Gebruik van deze reserves en fondsen betreffen geen *intering* van het (eigen) vermogen van de Kerk. Door de besteding van deze gelden wordt immers gehoor gegeven aan de erflater om de door de Kerk ontvangen middelen in te zetten voor het specifieke aangegeven doel. Het beheren van deze bestemmingsgelden en het alleen inzetten van de revenuen uit dit vermogen zou het specifieke doel van de erflater tekort doen, tenzij instandhouding van dit vermogen bij testament nadrukkelijk is bepaald.

Balans

Kerncijfers Balans

(x € 1.000)

	Rekening 2012	Rekening 2011
(Im-)Materiële vaste activa	20.280	21.928
Financiële vaste activa	4.268	3.465
Vlottende activa	24.028	23.565
Liquide middelen	31.788	36.103
Balanstotaal (gefinancierd door)	80.364	85.061
<i>Eigen vermogen</i>		
- Continuïteitsreserve	12.992	11.775
- Bestemmingsreserves	33.649	35.583
- Bestemmingsfondsen	16.427	20.473
Lang vreemd vermogen	5.172	5.067
Vlottende passiva	12.124	12.163

Toelichting op de balans per 31 december 2012

De daling van de immateriële en materiële vaste activa heeft voornamelijk betrekking op de jaarlijkse afschrijvingen. De financiële vaste activa stijgt vanwege de deelname in de coöperatie ICCO U.A. ter grootte van € 1mln.

De vlottende activa exclusief de liquide middelen stegen per saldo met € 463k, enerzijds door een toename van de effectenportefeuille met € 1,4 mln. en anderzijds door een afname van de vorderingen met circa € 1mln. De afname van de liquide middelen met € 4,3 mln (Kerk in Actie - € 8,7 mln., overige doelstellingen + € 4,4 mln.) wordt nader toegelicht in het kasstroomoverzicht in de jaarrekening.

Het eigen vermogen is afgenomen met bijna € 4,8 mln., welke bedrag is onder te verdelen in een toename van de continuïteitsreserve van € 1,2 mln. wegens het positieve resultaat 2012, een afname van de bestemmingsreserves met € 1,9 mln. door enerzijds het gebruik van de revolving funds van Kerk in Actie (- € 4,5 mln.) en anderzijds een toename van de overige bestemmingsreserves met € 2,6 mln. door met name onderbesteding van steunverleningsreserves en hogere waarderingen van de beleggingen. De bestemmingsfondsen daalden met € 4 mln. door met name besteding van de noodhulpgelden voor Haïti en de Hoorn van Afrika.

De schulden op lange termijn namen in hoofdzaak toe door aanvullingen op de voorziening voor reorganisatiekosten (afvloeiingsverplichtingen). De vlottende passiva bleven nagenoeg gelijk.

Staat van baten en lasten

Kerncijfers staat van baten en lasten (x € 1.000)

	Rekening 2012	Rekening 2011
Opbrengsten vrijwillige geldwerving	29.369	31.739
Verplichte bijdragen van gemeenten	19.402	19.717
Overige inkomsten	14.842	24.438
Totaal beschikbaar (en besteed aan)	63.613	75.894
Programma's Kerk in actie	31.948	36.621
Programma's overig kerkenwerk	26.857	27.968
Werving baten	2.744	2.836
Beheer en Administratie	6.828	6.707
Bijdragen uit bestemmingsreserves en -fondsen	-5.981	1.204
Resultaat ten gunste van continuïteitsreserve	1.217	558

Toelichting op de staat van baten en lasten 2012

Inkomsten

De totale opbrengsten uit vrijwillige geldwerving daalde in 2012 met € 2,3 mln. of wel -7,5% (2011: -9%). Deze daling wordt voor circa € 1,1 mln. verklaard door minder inkomsten voor Kerk in Actie en voor € 0,5 mln. aan overige kerkelijke geldwervingsacties (inclusief nalatenschappen). Bij de overige bijdragen voor de eigen fondsenwerving is te zien dat de inkomsten afnamen met € 0,7 mln. door met name lagere bijdragen van onder andere de Stichting De Zending aan Kerk in Actie.

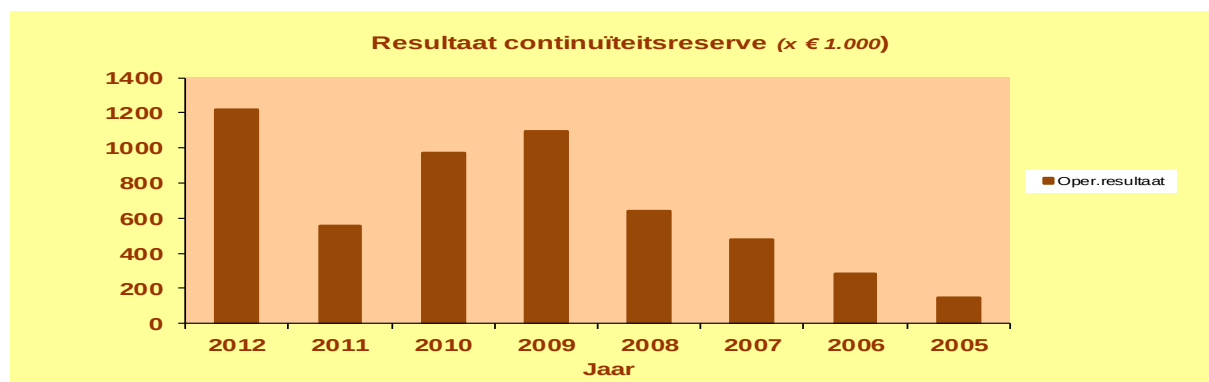
De verplichte bijdragen van gemeenten daalden ten opzichte van 2011 vanwege de inkomstenontwikkeling van de plaatselijke gemeenten, waaraan de quotumheffing is gerelateerd.

De overige inkomsten beslaan in 2012 bijna € 15 mln., hetgeen bijna € 9,6 mln. minder is dan in 2011. Dit komt voornamelijk doordat er in 2011 SHO-noodhulpacties waren voor Haïti en de Hoorn van Afrika (€ 7 mln.) en er in 2011 onder andere vermogensoverdrachten van oude stichtingen waren van per saldo € 3,2 mln. De subsidies van overheden namen af met ca. € 1 mln. De bijdragen voor dienstverlening en de inkomsten uit beleggingen stegen per saldo met ruim € 800k.

Lasten

De bestedingen aan de programma's uit de reguliere inkomsten bleven achter op 2011, echter door bijdragen uit bestemmingsreserves en -fondsen kon de steunverlening op peil worden gehouden. Voor een specificatie van de onttrekkingen uit reserves en fondsen ter grootte van ca. € 6 mln. wordt verwezen naar de resultaatverdeling in de jaarrekening.

Het resultaat ten gunste van de continuïteitsreserve kwam uit op ruim € 1,2 mln., welk bedrag in deze paragraaf nog nader wordt geanalyseerd. Het verloop van dit resultaat in voorgaande jaren ziet er als volgt grafisch uit:

De opbouw van het resultaat ten gunste van de continuïteitsreserve over 2012 van € 1.217k naar afdeling en incidentele baten en lasten kan als volgt worden weergegeven: (+ = voordelig, - = nadelig)

Opbouw resultaat continuïteitsreserve 2012 (x € 1.000)	Totaal Resultaat	Resultaat Res./Fnds	Resultaat Cont.res.
<i>Programma's</i>			
Institutionele Ondersteuning	493	-18	511
Ledenregistratie Protestantse Kerk	-136	0	-136
Kerk in Ontwikkeling	956	667	289
Missionair Werk en Kerkgroei	232	232	0
Kerk in Actie	-8.538	-8.538	0
Jeugdwerk Protestantse Kerk (incl. lokaal)	-230	-100	-130
PCTE	931	926	5
Expertisecentrum	44	0	44
HRM-mobiliteitsbureau predikanten	-11	0	-11
HRM-werkbegeleiding pred. en kerkel.werkers	98	-31	129
C&F Corporate	182	0	182
Protestantse Theologische Universiteit	0	0	0
Centrum Hydepark	-160	0	-160
	-6.138	-6.862	724
<i>Ondersteunende stafafdelingen</i>			
Directie	3	0	3
C&F-servicedesk	10	0	10
Human Resource Management	224	0	224
Financiën & Control	143	-70	213
Facilitaire Zaken	20	0	20
	400	-70	470
<i>Bijzondere baten en lasten</i>	974	951	23
Totaal resultaat	-4.764	-5.981	1.217

Programma's (€ 884k)

Voor de toelichting op de resultaten van de programmalijnen wordt verwezen naar hoofdstuk 2 'Activiteiten programmalijnen'.

Staf en ondersteunende afdelingen (€ 310k)

De stafafdelingen van de dienstenorganisatie hebben als taak de dienstenorganisatie en de Protestantse Kerk op het gebied van financiën, personeelsbeleid en facilitaire zaken te ondersteunen.

Human Resource Management P&O (€ 224k)

De personeelskosten (zowel de salariskosten als de overige personeelskosten) zijn lager dan begroot.

Mobiliteitspool in wording (MP)

Na een positieve reactie van de generale synode in april 2012 op de Contouren van nieuw beleid, is de afdeling HRM aan de slag gegaan met het nadenken over het opzetten van een Mobiliteitspool. In deze pool zouden alle medewerkers van de dienstenorganisatie met een bijzondere aanstelling een plaats moeten krijgen, en zouden nieuw aan te nemen beginnende predikanten moeten worden toegevoegd. Dit alles met als doel kwalitatieve en tijdelijke dienstverlening te kunnen bieden aan de lokale gemeenten van onze kerk. In september hebben alle medewerkers van HRM tijdens een heidag nagedacht en gediscussieerd over mogelijkheden, kansen, voorwaarden en knelpunten bij het opzetten van zo'n Mobiliteitspool. Per 1 december is een projectleider aangesteld om de liggende plannen en ideeën verder uit te werken, en zorg te dragen voor het kunnen starten van de pool per medio 2013.

Financiën & Control (€ 143k)

De resultaten zijn ruim binnen budget behaald als gevolg van een lagere bezetting.

Facilitaire Zaken (€ 20k)

Bij de teams Management/Bibliotheek/Archief en Logistiek was sprake van een positief saldo (van in totaal € 122k). Dit werd met name gerealiseerd door meevallende personeels-, inventaris-, bureau- en portokosten. Hiertegenover staat per saldo een tekort bij Interne Dienstverlening en ICT (van in totaal - € 102k). Oorzaken hiervoor zijn:

- lagere personeels-, huisvestings- en inventariskosten, waartegenover hogere kosten externe ondersteuning staan vanwege het inschakelen van deskundigheid bij het oplossen van netwerkproblemen en de ontwikkeling van de portal voor predikanten;
- hogere opbrengsten zaalhuur;
- tegenvallende exploitatie guesthouse (leegstand kantoorruimte en daling van het aantal overnachtingen);
- bijdrage aan FairClimateFund wegens aankoop Carbon Credits (compensatie CO2-uitstoot 2011)
- verminderde opbrengst dienstverlening aan onderhuurders;
- lagere opbrengst verhuur kantoorruimten hoofdgebouw PLD (kosten leegstand).

Conferentiecentrum Hydepark (- €160k)

Door lagere uitgaven voor personeel, onderhoud terrein, gebouw, schoonmaakkosten en inkoopkosten ten behoeve van het restaurant, kon het begrote tekort met een bedrag van € 40k worden teruggebracht. Het management is intensief betrokken bij de verdere voorbereiding van plannen met betrekking tot het realiseren van een Nieuw Hydepark.

Bijzonder baten en lasten (€ 974k)

Algemene posten (x € 1.000)	Baten 2012	Lasten 2012
<i>Vernieuwingsbudget</i>		
Personele verplichtingen		477
Projecten (Passion en Kerst)		261
Aanloopkosten nieuwbouw Hydepark		127
LRP Innovatie		68
Overige bijdragen aan activiteiten		88
Begroot vernieuwingsbudget	764	
	764	1.021
<i>Verplichte heffingen/rente</i>		
Meeropbrengst quotumheffingen	347	
Meeropbrengst solidariteitskas		2
Hogere rentebaten t.b.v. exploitatie	216	
Begrote onttrekking reserve Solidariteitskas		416
	563	418
<i>Overige bijzondere posten</i>		
Vergoeding Pensioenfonds Predikanten	300	
Nalatenschappen algemeen	349	
Waardering beleggingen en deelneming Boekencentrum BV	651	
Opbrengst verkoop grond Hydepark	274	
Begroot exploitatietekort Hydepark	200	
Bijzondere waardevermindering Centrum Hydepark		907
Verkoop woonhuis te Monster	177	
Toebedeling aan diverse reserves en fondsen	28	
Personele aangelegenheden per saldo	34	
Diversen		20
	2.013	927
	3.340	2.366
Per saldo	974	

Vernieuwingsbudget

Door de positieve tussentijdse resultaten vanuit de programmalijnen en stafafdelingen kon de aanwezige vraag naar meer vernieuwingsbudget worden beantwoord.

Verplichte heffingen en rente

De opbrengst uit verplichte heffingen kwam ten opzichte van de begroting € 347k hoger uit, met name bij het kerkrentmeesterlijk quotum. In onderstaande paragraaf 'Quotum' wordt deze meeropbrengst nader toegelicht. De rentebaten 2012 onder aftrek van toegerekende rente aan 'derden' fondsen stegen ten opzichte van de begroting met € 216k.

Overige bijzondere posten

Vergoeding Pensioenfonds Predikanten

Bij overeenkomst is door het Pensioenfonds Predikanten aan de Protestantse Kerk in Nederland een vergoeding verstrekt van € 800k voor de kosten die de Kerk in verband met de liquidatie van het Fonds heeft gemaakt voor onder andere ondersteuning van het besluitvormingsproces, juridische bijstand, advies accountant, herinrichting van de traktementsadministratie en dergelijke, alsmede voor de overname van risico's, waarvoor geen vrijwaring is verleend. Van eerdergenoemd bedrag komt toe aan de beleidscommissie predikanten een bedrag van € 500k en aan de dienstenorganisatie, voor de vrijwaring van risico's, € 300k.

Nalatenschappen algemeen

Dit betreft de ontvangst van nalatenschappen en dergelijke die onder algemene titel aan de Kerk zijn vermaakt.

Herwaarderingen

Dit betreft enerzijds een toename van de waardering op de beleggingen (de zogenaamde ongerealiseerde koersresultaten exclusief fondsen) van € 716k en een afname van de herwaardering deelneming (€ -65k).

Quotum

Quotisatieregelingen en de daarbij behorende uitvoeringsregeling

Vanaf het jaar 2004 zijn de uniforme quotisatieregelingen van kracht met betrekking tot de verplichte heffingen voor het kerkrentmeesterlijk en diaconaal quotum, alsmede voor de afdracht aan de solidariteitskas ter vervanging van de toenmalige kerkeigen quotisatieregelingen.

Voor 2012 werden de heffingspercentages en ledengelden vastgesteld op hetzelfde niveau als 2011, namelijk voor het kerkrentmeesterlijk quotum 4,35% over de belaste inkomsten van een gemeente, voor het diaconaal quotum 5,70% over de belaste inkomsten van een diaconie verhoogd met € 1,35 per belijdend lid met als peildatum 1 januari 2011. De solidariteitskasheffing bleef ongewijzigd op € 5,- per belijdend lid.

Opbrengsten verplichte heffingen 2012

De opbrengsten uit de verplichte heffingen over 2012 bedragen:

Opbrengsten verplichte heffingen (x € 1.000,-)	Rekening 2012	Afwijking	Begroting 2012	Rekening 2011
Kerkrentmeesterlijk quotum	12.076	385	11.691	12.380
Diaconaal quotum	3.062	-38	3.100	2.987
	15.138	347	14.791	15.367
Solidariteitskas	4.264	-1	4.265	4.350
Totaal opbrengsten verplichte heffingen	19.402	346	19.056	19.717

De inkomsten uit verplichte heffingen in 2012 daalden in vergelijking met de rekening 2011 met een bedrag van € 315k of wel met 1,6% (2011 t.o.v. 2010: € 156k of wel met 0,8%). De belangrijkste oorzaak van deze verminderde opbrengst is de lagere belaste inkomsten van gemeenten, doordat de heffingspercentages en ledengelden in deze jaren gelijk bleven.

De meeropbrengst ten opzichte van de begroting 2012 bedraagt € 346k en komt:

- voornamelijk doordat bij de vaststelling van de heffingsfactoren geen rekening wordt gehouden met de zogenaamde opslagregeling wegens het ontbreken van plaatselijke basisgegevens. Deze meeropbrengst wordt deels weer teniet gedaan door de herziene aanslagen tijdens het lopende boekjaar vanwege het alsnog inzenden van (nieuwe) basisgegevens door gemeenten, waarbij deze aanslagen veelal lager worden vastgesteld. Per saldo een bedrag van € 302k;
- door een in 2012 ontstane gedeeltelijke vrijval van de voorziening quotumdebiteuren, die ten gunste van de opbrengst 2012 is gebracht (€ 44k).

Voorziening dubieuze quotumdebiteuren

In het verleden is vanwege oninbaarheid van uitstaande quotumvorderingen een voorziening dubieuze quotumdebiteuren getroffen. Aanpassingen op deze voorziening ultimo van elk jaar muteren op de werkelijke opbrengsten uit verplichte heffingen in het betreffende boekjaar.

De voorziening bedroeg per 1 januari 2012 een bedrag van € 160k en kon na vaststelling van de dubieuze quotumdebiteuren (verder) worden verlaagd naar € 116k, zodat een vrijval van € 44k is ontstaan. De voorziening van € 116k bestaat voor € 72k (62%) uit kerkrentmeesterlijke quotumvorderingen, voor € 25k (22%) uit diaconale quotumvorderingen en € 19k (3%) aan heffingen in het kader van de solidariteitskas.

Quotumdebiteuren

Het nog te ontvangen quotumbedrag ultimo 2012 bedraagt € 299k en is in de balans opgenomen onder de 'Vorderingen' onder aftrek van de voorziening voor dubieuze quotumdebiteuren van € 116k, zodat per saldo aan vorderingen een bedrag resteert van € 183k. Ultimo 2011 was deze uitstaande vordering € 324k. Een afname van 44% doordat gemeenten, meer dan in voorgaande jaren, aan deze betalingsverplichtingen voldoen.

Per half maart 2013 is van de totale quotumvordering van € 299k al weer een bedrag ontvangen ter grootte van € 107k of wel ca. 36%.

Duurzaamheid en Beleggingen

Beleggingsbeleid

Het door de kleine synode in maart 2010 vastgestelde beleggingsbeleid was ook in 2012 leidend voor de inrichting van de beleggingen. De asset allocatie voor de Protestantse Kerk in Nederland is op grond van het rendementsdoel, dat gebaseerd is op de lange termijn beleggingshorizon en het Accra Appèl, bepaald op:

- 20% in Oikocredit / Stichting Protestants Diakonaal Krediet Nederland;
- 40% in obligaties;
- 40% in aandelen (inclusief aandelen vastgoed),

elk met een bandbreedte van 10% en tevens om het aandelenstuk in de beleggingsportefeuille duurzaam in te richten. De portefeuille voldoet derhalve inhoudelijk aan het door de synode vastgestelde duurzaamheidsbeleid. Het in 2011 verschenen boek *Investeren in je/de missie! Duurzaam beleggen door kerken*, bedoeld als handreiking op weg naar het verduurzamen van het beheer van de financiële middelen van de Kerk, kreeg veel reacties, zodat de indruk bestaat dat steeds meer gemeenten en diaconieën zich nu met de materie bezighouden en de stap naar een meer duurzame invulling van hun beleggingsportefeuilles zullen zetten.

Beursjaar: één zwaluw maakte nog geen lente

Aanvankelijk ging het redelijk op de beurzen maar de rust werd al in het tweede kwartaal verstoord door toenemende problemen in de zuidelijke periferie van Europa. De eurozone kwam daardoor opnieuw en in toenemende mate in problemen. Aan de onzekerheid of de Europese Centrale Bank zou ingrijpen en de eurolanden gezamenlijk de problemen zouden oplossen kwam een eind door het optreden van Draghi. Dat luidde het herstel van een zekere rust op de financiële markten in.

De conjunctuur bleef echter structureel zwak terwijl in de V.S. de onenigheid tussen Democraten en Republikeinen bijna voor een 'fiscal cliff' zorgde, wat het prille herstel in dit deel van de wereld weer zou stoppen en wellicht tot een nieuwe recessie zou leiden.

Groei was nog wel in de opkomende markten te noteren ook al loopt die groei wel terug, bijvoorbeeld in China. De actie van Draghi zorgde er wel voor dat de beurzen aan vertrouwen en optimisme wonnen zodat in de tweede helft herstel van koersen plaatsvond.

Resultaten

Het resultaat was dat de AEX van 312,47 per eind 2011 na een variërend koersverloop uiteindelijk 9,7% hoger sloot per eind 2012 op 342,71. Het rendement op 10-jaars Nederlands staatspapier daalde tussen eind 2011 en eind 2012 van 2,21% tot 1,54%. Op basis hiervan was een rendement van 5,0% als benchmark te verwachten. De portefeuille van de Protestantse Kerk in Nederland kwam aanzienlijk positiever uit, door de keuze van de samenstellende waarden van de portefeuille.

De beleggingsportefeuille van de Protestantse Kerk in Nederland kwam positiever uit door de samenstelling van obligaties (keuze en looptijden) en aandelen (spreiding en keuze van titels). Het totale beleggingsrendement over 2012 kwam uit op 9,0% (2011: -1,0%) vanwege de positieve koersresultaten op de aandelenportefeuille.

Ook nu liepen de opbrengsten op liquiditeiten verder terug. Langlopende deposito's die afliepen konden alleen tegen sterk lagere tarieven weer uitgezet worden.

Beleggingsportefeuille

De beurswaarde van de beleggingsportefeuille ziet er als volgt uit:

Beleggingsportefeuille (x € 1.000)	Beurswaarde per 31-12-2012		Beurswaarde per 31-12-2011		Beleggings- beleid %
	€	%	€	%	
Oikocredit	2.226	18,1	2.226	20,4	10-30
Obligaties	4.834	39,4	4.323	39,6	30-50
Aandelen (inclusief vastgoed)	5.029	40,9	4.226	38,7	30-50
Overige beleggingen	197	1,6	136	1,3	0-30
Totaal beleggingsportefeuille	12.286	100,0	10.911	100,0	

De beleggingsportefeuille verliep in het boekjaar 2012 als volgt:

Verloop beleggingen (x € 1.000)	Obligaties	Vastgoed	Aandelen	Oikocredit (incl. ov. bel.)	Totaal
Beurswaarde per 1-1-2012	4.323	162	4.064	2.362	10.911
Aankopen	523	3	1.423	0	1.949
	4.846	165	5.487	2.362	12.860
Verkopen/lossingen	-267	0	-1.155	0	-1.422
	4.579	165	4.332	2.362	11.438
Koersresultaten	255	3	529	61	848
Beurswaarde per 31-12-2012	4.834	168	4.861	2.423	12.286
Koersresultaat 2012	5,3%	1,8%	10,9%	2,5%	6,9%
Koersresultaat 2011	0,6%	-35,8%	-7,5%	0,0%	-3,1%
Koersresultaat 2010	-0,4%	3,9%	6,5%	0,8%	2,7%

Het koersresultaat van de beleggingen over het boekjaar 2012 bestond uit een gerealiseerd koerswinst van € 100k en een ongerealiseerd koersresultaat van € 748k, welk bedrag muteert op de reserve waardering beleggingen.

De bruto-opbrengst beleggingen (€ 243k) onder aftrek van de kosten (€ 18k) voor provisie, bewaarloon en dergelijke bedroeg in 2012 per saldo € 225k.

Het totale directe rendement over 2012 kwam hierdoor uit op 2,1%, hetgeen als volgt kan worden gesplitst:

Netto opbrengst beleggingen (x € 1.000)	Obligaties	Vastgoed	Aandelen	Overige beleggingen	Totaal
Direct rendement 2012	3,8%	8,2%	0,0%	2,0%	2,1%
Direct rendement 2011	4,1%	5,3%	-0,2%	2,0%	2,1%
Direct rendement 2010	3,3%	0,0%	1,2%	2,2%	2,1%

Het totale beleggingsrendement op de beleggingsportefeuille is nu als volgt:

Beleggingsrendement (x € 1.000)	2012	2011	2010	2009
Direct rendement	2,1%	2,1%	2,1%	3,9%
Koersresultaten	6,9%	-3,1%	2,7%	10,3%
Totaal beleggingsrendement	9,0%	-1,0%	4,8%	14,2%
<i>Totaal rendement per categorie</i>				
- Obligaties	9,1%	4,7%	2,9%	5,9%
- Aandelen vastgoed	10,3%	-30,2%	3,9%	30,5%
- Overige aandelen	10,9%	-7,7%	7,6%	33,9%
- Overige beleggingen (incl. Oikocredit)	4,5%	2,0%	3,0%	1,7%

Het totale rendement over de gehele portefeuille bedroeg in 2012 9% in tegenstelling tot het boekjaar 2011 van -1%, dat voornamelijk is ontstaan door de positieve koersresultaten op de aandelenportefeuille.

Oikocredit: deelname plaatselijke gemeenten via de landelijke kerk

Door colleges van kerkrentmeesters, door colleges van diakenen en door ZWO-commissies van plaatselijke gemeenten wordt via de landelijke kerk deelgenomen in Oikocredit. Dit gebeurt zowel via de Protestantse Kerk in Nederland als via de steunvereniging Oikocredit Nederland. In 2009 sloten Oikocredit Nederland en de Protestantse Kerk een overeenkomst van hernieuwde samenwerking. Onderdeel van deze overeenkomst is onder andere dat de administratie van de beleggingen door de plaatselijke gemeenten van de Protestantse Kerk zoveel mogelijk door het Protestants Landelijk Dienstencentrum zal worden verzorgd. Individuele kerkleden worden gestimuleerd in Oikocredit te beleggen via het Oikocredit Nederland Fonds.

Ultimo 2012 is een bedrag bijeen gebracht van € 15,1 mln. (2011: € 14,8 mln.), waarvan op naam van de Protestantse Kerk in Nederland aandelen Oikocredit zijn gekocht. Het gaat om 836 plaatselijke gemeenten en diaconieën. Deze aandelen, die worden verantwoord in de jaarrekeningen van plaatselijke gemeenten, zijn niet in de balans van de Protestantse Kerk in Nederland opgenomen.

Einde 2012 waren daarnaast 343 gemeenten van de Protestantse Kerk (2011: 329) in de boeken van Oikocredit Nederland geadministreerd (deels via het Oikocredit Nederland Fonds) met een gezamenlijk geadministreerde belegging van € 5,9 mln. (2011: € 5,6 mln.). In totaal belegden protestantse gemeenten dus via beide kanalen voor ca. € 21,0 mln. (2011: € 20,4 mln.) vanuit ca. 1.180 plaatselijke gemeenten.

Met plaatselijke gemeenten, diaconieën, de federatie van diaconieën en enkel protestantse fondsen en stichtingen wordt deel genomen aan het beleggingsplatform PKN waarbij gezamenlijke behartiging richting vermogensbeheerders en duurzaamheid belangrijke thema's zijn.

Solidariteitskas

De inkomsten betreffen de verplichte bijdragen van plaatselijke gemeenten ten behoeve van deze kas. De gelden worden besteed aan de doelstellingen binnen de verschillende programmalijnen.

Ten behoeve van een totaalinzicht van deze middelen is het volgende overzicht opgesteld:

Solidariteitskas 2012

(x € 1.000)

Baten

Opbrengst verplichte heffingen solidariteitskas

Lasten

Kerk in Ontwikkeling

Subsidies plaatselijke gemeenten

Vrijval toegekende subsidies

Bureau steunverlening

Studentenpastoraat

Internationaal studentenpastoraat

Binnenvaart

Dovenpastoraat

Koopvaardijwerk

Betaalde dienstverlening aan pl. gemeenten

Luchthavenpastoraat

Missionair Werk en Kerkgroei

IZB

Jeugdwerk Protestantse Kerk

JOP-dienstverlening

Jeugdwerk PKN / HGJB

Jeugdwerk PKN / Welja

Jeugdwerk PKN / V-LINK

JOP-diensten

JOP-locaal

Protestants Centrum Toerusting en Educatie

Basiscursussen

Vervolg cursussen

Totale lasten

Resultaat

Resultaatverdeling 2012

(x € 1.000)

Resultaat ten gunste van

Reserve steunverlening gemeenten

Reserve categoriaal pastoraat

Totaal resultaat

	Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
Baten			
Opbrengst verplichte heffingen solidariteitskas	4.263	4.265	4.350
	4.263	4.265	4.350
Lasten			
<i>Kerk in Ontwikkeling</i>			
Subsidies plaatselijke gemeenten	1.666	2.050	1.971
Vrijval toegekende subsidies	-104		-501
Bureau steunverlening	192	100	205
	1.754	2.150	1.675
Studentenpastoraat	715	800	657
Internationaal studentenpastoraat	152	200	202
Binnenvaart	180	160	142
Dovenpastoraat	150	160	158
Koopvaardijwerk	143	175	156
Betaalde dienstverlening aan pl. gemeenten	190	230	165
Luchthavenpastoraat	25	25	27
	3.309	3.900	3.182
<i>Missionair Werk en Kerkgroei</i>			
IZB	65	65	65
<i>Jeugdwerk Protestantse Kerk</i>			
JOP-dienstverlening			
Jeugdwerk PKN / HGJB	50	50	50
Jeugdwerk PKN / Welja	5	5	5
Jeugdwerk PKN / V-LINK	6	6	6
JOP-diensten	150	150	150
JOP-locaal	16	16	16
	227	227	227
<i>Protestants Centrum Toerusting en Educatie</i>			
Basiscursussen	191	304	197
Vervolg cursussen	117	185	85
	308	489	282
Totale lasten	3.909	4.681	3.756
Resultaat	354	-416	594
Resultaatverdeling 2012			
<i>Resultaat ten gunste van</i>			
Reserve steunverlening gemeenten	187	-208	288
Reserve categoriaal pastoraat	167	-208	306
Totaal resultaat	354	-416	594

Kerk in Ontwikkeling (€ 3.309k, begroot € 3.900k)

In 2012 werden door de Commissie 97 steunaanvragen van plaatselijke gemeentes behandeld (2012: 101). Dit past in een langer dalende trend. De aanvragen voor bouwsubsidies en voor pastorale projecten zijn ten opzichte van het voorgaande jaar licht gedaald daarentegen is het aantal aanvragen in het kader van de lutherse traditie verdubbeld.

De afgelopen drie jaar heeft er een daling in het aantal behandelde aanvragen plaatsgevonden. De implementatie van het nieuwe beleid (mensen gaan voor stenen) vraagt een lange adem en dit wordt zichtbaar in de cijfers. De “recessie” laat ook kerkelijke gemeentes niet onberoerd. Ook dit is van invloed op het aantal aanvragen. Daarnaast is de bekendheid met steunverlening vanuit de Solidariteitskas niet groot.

De werkgroep Studentenpastoraat heeft veel tijd besteed aan de formulering van een kader op grond waarvan de beschikbare middelen (en mensen) op een eerlijke manier verdeeld kunnen worden over de studentensteden. Bij vacatures die in de loop van het jaar om invulling vroegen, werd op basis van dit kader en het beschikbare budget besluiten genomen. Verder adviseerde de werkgroep het management van KIO over toekenning van projectsubsidies. In vrijwel alle gevallen werd het gegeven advies gevolgd. De werkgroepen Koopvaardij- en Binnenvaartpastoraat werkten verder aan toekomstgericht beleid, waarvoor de kaders al eerder waren geschapen. Voor het Dovenpastoraat was het geen gemakkelijk jaar, omdat de beslissing werd genomen een deel van de beschikbare formatie projectmatig in te zetten op het zoeken van nieuwe wegen in het Dovenpastoraat. Begin 2013 is een medewerker aangesteld die de plannen voor vernieuwing samen met gemeenten en werkers in het Dovenpastoraat zal vormgeven.

Missionair Werk & Kerkgroei (€ 65k, begroot € 65k)

De betreft de toegezegde bijdrage aan het IZB voor de geleverde dienstverlening.

Jeugdwerk Protestantse Kerk (€ 227k, begroot € 227k)

Het gaat hier om JOP-adviesdiensten (het aanbieden van een breed scala aan adviesdiensten en toerusting aan plaatselijke gemeenten) en het leveren van plaatselijke JOP jongerenwerkers, inclusief de bijdrage voor dienstverlening aan de HGJB.

Protestants Centrum voor Toerusting en Educatie (€ 308k, begroot € 489k)

Het cursuswerk, zoals dat voor plaatselijke gemeenten verzorgd wordt voor mensen die er een taak vervullen, onderscheidt een aantal aandachtsgebieden, te weten: gemeenteopbouw, pastoraat, eredienst, vorming en toerusting, missionair werk, ZWO, diaconaat, jeugd en jongeren (JOP) en beheer. Deze negen gebieden beslaan de vijf programmalijnen, waarbij KiO de grootste variatie kent. Binnen het cursuswerk is er een verdeling in basis- en vervolg/verdiepingscursussen. Door de gekozen opzet van het cursuswerk is een lagere aanvulling nodig vanuit de Solidariteitskas dan oorspronkelijk (en in de begroting) beoogd was.

9 Jaarrekening

Balans (na resultaatbestemming)

Activa (x € 1.000)	Ref.	Balans 31-12-2012	Balans 31-12-2011
Immateriele vaste activa	1	2.405	2.672
Terreinen en gebouwen		13.350	14.479
Installaties		2.916	3.022
Inventaris		703	724
Automatisering		906	1.031
Materiele vaste activa	2	17.875	19.256
Deelnemingen		2.407	1.473
Leningen u/g		1.861	1.992
Financiële vaste activa	3	4.268	3.465
Vorraden	4	16	11
Rekeningen-courant	5	602	360
Vorderingen verplichte heffingen	6	183	324
Vorderingen en overlopende activa	7	10.941	11.959
Effecten	8	12.286	10.911
Liquide middelen	9	31.788	36.103
Vlottende activa		55.816	59.668
Totaal activa		80.364	85.061

Passiva (x € 1.000)	Ref.	Balans 31-12-2012	Balans 31-12-2011
Reserves en fondsen			
<i>Reserves</i>			
- Continuïteitsreserve		12.992	11.775
- Bestemmingsreserves		33.649	35.583
<i>Fondsen</i>			
- Bestemmingsfondsen		16.427	20.473
Totaal reserves en fondsen	10	63.068	67.831
Voorzieningen	11	1.871	1.688
Langlopende schulden	12	3.301	3.379
Kortlopende schulden	13	12.124	12.163
Totaal passiva		80.364	85.061

Staat van baten en lasten

Baten (x € 1.000)	Ref.	Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
Beschikbaar voor de doelstelling				
Baten uit eigen fondsenwerving				
Collecten, giften en schenkingen	14a	22.345	25.378	23.901
Nalatenschappen	14b	2.591	3.650	2.734
Overige bijdragen	15	4.433	3.876	5.104
		29.369	32.904	31.739
Verplichte bijdragen van gemeenten	16	19.402	19.056	19.717
Baten uit acties van derden	17	1.365	546	8.408
Subsidies van overheden	18	1.381	931	2.366
Bijdragen voor dienstverlening	19	8.405	9.008	7.956
Rentebaten en baten uit beleggingen	20	982	1.010	568
Overige baten				
- Opbrengst publicaties	21	905	810	997
- Diverse baten	22	1.804	329	4.143
		2.709	1.139	5.140
Totaal beschikbaar voor de doelstelling		63.613	64.594	75.894

Lasten (x € 1.000)	Ref.	Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
Besteed aan doelstellingen				
Institutionele Ondersteuning		3.035	3.644	3.188
IO - Ledenregistratie Protestantse Kerk		2.519	2.073	3.505
Kerk in Ontwikkeling		7.316	8.168	7.511
Missionair Werk en Kerkgroei		1.465	1.815	1.230
Kerk in Actie		30.737	26.401	35.466
- marketing communicatie		671	719	694
- interactief		540	602	461
Jeugdwerk Protestantse Kerk		3.533	3.377	3.625
HRM – werkbegeleiding pred./KW		323	384	538
HRM - mobiliteitsbureau		672	790	633
Prot. Centrum voor Toerusting en Educatie		1.445	2.474	970
Expertisecentrum		312	369	232
C&F: corporate		822	1.000	761
HRM - bureau predikanten		221	432	330
Hydepark		860	1.038	920
Protestantse Theologische Universiteit		0	0	483
Dienstverlening aan derden		2.042	2.737	2.508
Overige centrale doelbestedingen		2.292	1.395	1.534
	23	58.805	57.418	64.589
Werving baten				
- kosten fondsenwerving	24	2.744	2.639	2.836
Beheer en Administratie				
- Directie		384	386	383
- Financiën & Control		1.745	1.751	1.665
- Human Resource Management		836	850	804
- C&F- servicedesk		357	285	284
- Facilitaire Zaken		3.506	3.470	3.571
	25	6.828	6.742	6.707
Totale lasten		68.377	66.799	74.132
Totale baten		63.613	64.594	75.894
Totaal resultaat		-4.764	-2.205	1.762
<i>Dekking door bijdragen uit/naar</i>				
- bestemmingsreserves		2.583	-596	4.389
- bestemmingsfondsen		25	-209	-271
		2.608	-805	4.118
<i>Kerk in Actie</i>				
- bestemmingsreserves		-4.517	-1.435	-4.732
- bestemmingsfondsen		-4.072	-15	1.818
		-8.589	-1.450	-2.914
Resultaat ten gunste van continuïteitsreserve		1.217	50	558

Resultaatverdeling

Resultaatverdeling

(x € 1.000)

Het resultaat is/wordt toegevoegd (+) of
onttrokken (-) aan

Bestemmingsreserves en -fondsen

Resultaat ten gunste van continuïteitsreserve

	Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
	1.217	50	558
Reserve Jeugdwerk	0		1.206
Reserve Kerkopbouw (KIO)	-1		
Steunverleningsreserve plaatselijke gemeenten	429	-158	2.257
Steunverleningsreserve categoriaal pastoraat	376	-208	306
Steunverleningsreserve gen.kerkv.kas	-50	-50	-50
Egalisatiereserve Permanente Educatie	745		253
Regionale bestemmingsreserves	-72	-98	-104
Reserve beleggingen	716	100	55
Reserve deelneming Boekencentrum	-66	50	149
Reserve Past.Centrum HydePark	274		
Egalisatiereserve Missionair werk	232	-232	295
Diverse kassen en fondsen (in 2012 verdeeld)	0		22

Bestemmingsreserves:

	2.583	-596	4.389
Fonds Kerk & Israël	85		58
Fonds Diepenhorst	-44	-44	-200
Fonds Brandenburg	-44	-44	-132
Fonds pos.orth.gemeenten	0	-100	
Steunverleningsfondsen derden	-12		
Regionale bestemmingsfondsen	-3		
Lutherse bestemmingsfondsen	24	-21	-17
Fonds Individuele Hulpverlening	19		20

Bestemmingsfondsen:

	25	-209	-271
--	-----------	-------------	-------------

Totaal Bestemmingsreserves en -fondsen

	3.824	-755	4.676
--	--------------	-------------	--------------

Kerk in Actie

Egalisatiereserve diaconaat	101		-41
Revolving Fund Zending	-552		-1.163
Revolving Fund Werelddiaconaat	-887	-230	-1.024
Revolving Fund Kinderen in de Knel	-180		-279
Revolving funds Noodhulp	52		-835
Egalisatiereserve ZZO	-4		-22
Egalisatie reserve nalatenschappen WD	-1.502	-485	-506
Egalisatie reserve nalatenschappen Zending	-1.545	-720	-862

Bestemmingsreserves

	-4.517	-1.435	-4.732
--	---------------	---------------	---------------

Noodhulpfondsen

	-4.430		1.864
--	--------	--	-------

Overige fondsen	358	-15	-46
-----------------	-----	-----	-----

Bestemmingsfondsen

	-4.072	-15	1.818
--	---------------	------------	--------------

Totaal Reserves en fondsen Kerk in Actie

	-8.589	-1.450	-2.914
--	---------------	---------------	---------------

Totaal Resultaat

	-4.764	-2.205	1.762
--	---------------	---------------	--------------

Kasstroomoverzicht

Kasstroomoverzicht (indirecte methode)

(x € 1.000)

Resultaat

Kasstroom uit operationele activiteiten

Afschrijvingen	1/2	1.239	671
Voorzieningen	11	183	-323
Vorraden	4	-5	0
Vorderingen	6/7	1.159	-4.919
Rekeningen-courant verhoudingen	5	-242	-3.058
Kortlopende schulden	13	-39	458

Totaal kasstroom uit operationele activiteiten

Kasstroom uit investeringsactiviteiten

Bijzondere waardevermindering MVA (Hydepark)	1/2	907	
Investerings in materiele vaste activa	1/2	-591	-758
Desinvesterings in (im)materiële vaste activa	1/2	94	58
Deelnemingen	3	-934	-149
Effecten	8	-1.375	505
Leningen u/g	3	131	259

Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten

Kasstroom uit financieringsactiviteiten

Langlopende schulden	12	-78	-708
----------------------	----	-----	------

Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten

Totaal mutatie liquide middelen

Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:

Verloop liquide middelen

(x € 1.000)

Stand per 1 januari

Mutatie boekjaar

Stand per 31 december

2012	2011
36.103	42.305
-4.315	-6.202
31.788	36.103

Waarderingsgrondslagen

Richtlijn Jaarverslaggeving

De jaarrekening van de Protestantse Kerk (inclusief de dienstenorganisatie) en die van Kerk in Actie zijn opgesteld conform de Richtlijn 650 Fondsenwervende Instellingen, mede in verband met het CBF-keurmerk ten behoeve van Kerk in Actie. Op 31 januari 2011 heeft de Raad voor de Jaarverslaggeving de Richtlijn 650 aangepast, verplichtend vanaf de jaarverslaggeving 2011.

Stelselwijziging / Vergelijking met voorgaand jaar

Door de synodale besluitvorming omtrent 'DOET' om de jaarrekening van de dienstenorganisatie te integreren in die van de Protestantse Kerk in Nederland en deze geïntegreerde jaarrekening op te stellen conform RL 650 (PKN was RL 640) kan met het boekjaar 2012 gesproken worden over een toegepaste stelselwijziging. Dit heeft met name voor het eigen vermogen geresulteerd in een aanpassing van de balans per 1 januari 2012. De staten van baten en lasten zijn voor beide organisatieonderdelen eveneens samengevoegd, waardoor geen vergelijkingsmateriaal met de afzonderlijke jaarrekeningen van voorgaand jaar aanwezig is. Tevens is waar nodig in 2012 de presentatie van de staat van baten en lasten vereenvoudigd en heeft voorgenoemde aanpassing effect op de kostenpercentages fondsenwerving en kosten. De vergelijkende cijfers van de begroting 2012 en de jaarrekening 2011 in deze geïntegreerde jaarrekening 2012 zijn voor de vergelijkingsdoeleinden wel aangepast respectievelijk opgesteld

Consolidatiekring

Naast de enkelvoudige jaarrekening, wordt aan de kleine synode een door een onafhankelijke externe accountant gewaarmerkte geconsolideerde jaarverslaggeving van de Protestantse Kerk in Nederland aangeboden, waarin zijn opgenomen de aan de kerk gelieerde instellingen c.q. rechtspersonen. De consolidatiekring omvat de volgende instellingen:

Landelijke instellingen

- Protestantse Kerk in Nederland (de enkelvoudige jaarrekening)
- Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland (inclusief Kerk in Actie)
- Stichting Mechanische Registratie en Administratie (SMRA)
- Stichting Kerk en Wereld
- Stichting de Zending der Protestantse Kerk in Nederland
- Boekencentrum BV
- Stichting Kerkelijk Geldbeheer (SKG)
- Stichting Protestants Diaconaal Krediet Nederland (PDKN)
- Stichting Steun Protestantse Kerk in Nederland
- Centrale kas predikantstraktementen van de Beleidscommissie Predikanten (BCP)
- Protestantse Stichting voor Diaconaal Vakantiewerk (PSDV)

Regionale instellingen

- Stichting Promo;
- Stichting Protestants Maatschappelijk- en Sociaal Activeringswerk in Gelderland (Promage);
- Stichting Provinciaal Gereformeerd Centrum voor Jeugd- en Jongerenwerk in Zuid-Holland;
- Stichting Steunfonds voor het Protestantisme in het Zuiden;
- Stichting Hervormd Kerkcentrum Zeeland.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschafwaarde onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur. Het afschrijvingspercentage van de immateriële vaste activa bedraagt 10% per jaar. Op iedere balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat het vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig is/kan zijn.

Materiële vaste activa

De terreinen worden gewaardeerd op verkrijgingswaarde. De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschafwaarde onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur. Op iedere balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat het vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig is/kan zijn. De afschrijvingspercentages voor de vaste activa zijn:

Activum	% afschrijving
Terreinen en gebouwen	0% - 2%
Installaties	2% - 10%
Inventaris	6% - 10%
Automatisering:	
- Software *)	10% - 33%
- Computerapparatuur	25%
- Overige automatiseringsapparatuur	6% - 10%
Overige vaste activa	33%

*) Alleen centrale (maatwerk-)applicaties worden in 10 jaar afgeschreven

Financiële vaste activa

Leningen uitgeleend geld (u/g) worden gewaardeerd op reële waarde, zo nodig gecorrigeerd voor oninbaarheid. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde. Deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode (nettovermogenswaarde).

Op iedere balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat het vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig is/kan zijn.

Voorraden

Waardering vindt plaats op verkrijgings- of vervaardigingsprijs eventueel met aftrek van een voorziening voor incurante voorraden.

Vorderingen, overlopende activa en overige activa

Aandelen en obligaties worden gewaardeerd op marktwaarde. Overige beleggingen worden op reële waarde gewaardeerd. Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering. De overlopende activa en overige activa worden eveneens gewaardeerd op reële waarde.

Effecten

Aandelen, obligaties en overige beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde. Waardeveranderingen worden rechtstreeks in de staat van baten en lasten verwerkt.

Liquide middelen

De liquide middelen worden tegen de nominale waarde opgenomen.

Reserves en fondsen (Eigen vermogen)

Het vermogen van de kerk heeft een bijzonder karakter. De Protestantse Kerk in Nederland is gehouden dit vermogen slechts aan te wenden in overeenstemming met de doelstelling waartoe ze in het leven is geroepen. De presentatie van het eigen vermogen in de balans wordt onderscheiden in:

- reserves
- fondsen

Reserves

Deze reserves kunnen egalisatie- en/of continuïteitsreserves en bestemmingsreserves zijn. Besteding van bestemmingsreserves kan slechts indien dit binnen de gegeven 'bestemming' plaatsvindt. De gevormde bestemmingsreserves mogen geen verplichting betreffen.

Fondsen

Dit deel van het eigen vermogen is vanwege de specifieke bestemming die door 'derden' (gevers of overheid) is bepaald, slechts aan te wenden voor de specifieke bestemming.

Voorzieningen

Onder voorzieningen worden opgenomen:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten;
- op balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen en/of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;
- kosten die in het volgend boekjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het boekjaar of een voorgaand boekjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal boekjaren.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De overige voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

De Protestantse Kerk in Nederland kent een drietal voorzieningen, te weten: voorziening voor (groot) onderhoud en voorziening voor uitgezonden medewerkers (kostenegalisatievoorzieningen) en een voorziening voor verplichtingen en verliezen (reorganisatiekosten).

De voorziening voor (groot) onderhoud is gevormd voor toekomstige kosten van (groot) onderhoud aan de (bedrijfs-)gebouwen. De toevoeging aan de voorziening wordt in principe bepaald op basis van het geschatte bedrag van het onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden van groot onderhoud verloopt, tenzij anders is aangegeven.

Langlopende schulden

Schulden op lange termijn worden gewaardeerd tegen reële waarde.

De verplichtingen financiële steun-/hulpverlening aan gemeenten worden geheel ten laste gebracht van het boekjaar waarin het besluit tot toekenning schriftelijk aan de steunontvanger is medegedeeld, ongeacht in welk boekjaar de financiële steun-/hulpverlening wordt uitgekeerd. Daarbij is bepalend of de ontvangende partij recht kan doen gelden op een bepaald bedrag.

Voor zover toekenningen meerjarige betalingsverplichtingen betreffen, worden deze verplichtingen vermeld als schulden op lange termijn. Indien echter bij deze toekenningen een ontbindende voorwaarde is opgenomen, dan worden deze naar jaar verantwoord onder de 'niet uit de balans blijvende verplichtingen'.

Schulden op korte termijn

Schulden op korte termijn, overlopende passiva worden gewaardeerd tegen reële waarde.

Operationele leasing

De verplichtingen in het kader van operationele leasing worden/zijn vermeld in de "Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen".

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Ontvangsten en uitgaven worden in de staat van baten en lasten toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Bij deze toerekening wordt een bestendige gedragslijn gevolgd. In de balans wordt rekening gehouden met de, aan een periode toe te rekenen bedragen die in een andere periode zijn of worden ontvangen dan wel betaald. Verliezen worden verantwoord als deze voorzienbaar zijn; baten worden verantwoord als deze gerealiseerd zijn.

Alle baten en lasten worden verantwoord in de staat van baten en lasten. Dit betekent dat geen rechtstreekse mutaties in het vermogen plaatsvinden, behalve bij stelselwijziging, herstel van fundamentele fouten, herwaardering en niet gerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen, voor zover die verantwoord kunnen worden in de 'reserve niet gerealiseerde waardeverschillen beleggingen'.

Bestemmingsgiften

Baten waarvoor een bijzondere bestemming is aangewezen, al dan niet via specifieke acties, worden afzonderlijk in de (toelichting op de) staat van baten en lasten opgenomen, onder vermelding van de aard van de bestemming. Ook de besteding hiervan wordt afzonderlijk vermeld.

Indien deze baten in het verslagjaar niet volledig zijn besteed, worden de nog niet bestede gelden verwerkt in de desbetreffende bestemmingsreserve. Indien in een volgend jaar uit de bestemmingsreserve wordt geput, wordt deze besteding enerzijds in de staat van baten en lasten verantwoord en anderzijds als mutatie in de desbetreffende bestemmingsreserve weergegeven.

Baten uit eigen fondsenwerving

- **Collecten**
Collecten worden verantwoord in het jaar waarin de collecten volgens het collecterooster gehouden zijn.
- **Giften**
Giften worden verantwoord in het jaar waarin een specifieke actie heeft plaatsgevonden, dan wel in het jaar van ontvangst indien geen specifieke actie heeft plaatsgevonden.
- **Nalatenschappen**
Baten uit nalatenschappen worden opgenomen in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. De omvang van een bate uit een nalatenschap kan betrouwbaar worden vastgesteld als op grond van het stadium waarin de afhandeling van de nalatenschap zich bevindt, een redelijke schatting van de ontvangst kan worden gemaakt. Voorlopige uitbetalingen in de vorm van voorschotten worden in het boekjaar waarin ze worden ontvangen verantwoord als baten uit nalatenschappen. Verkrijgingen belast met vruchtgebruik worden alleen in de toelichting vermeld. Zij worden pas in de staat van baten en lasten verantwoord bij het einde van het vruchtgebruik of bij eerdere verkoop van de blote eigendom. Nalatenschappen worden besteed ter uitvoering van het werk van de kerk, rekening houdend met de bestemming waaronder de nalatenschap is ontvangen.
- **Bijdragen van derden**
Bijdragen van derden voor de uitvoering van projecten of programma's waarbij de subsidiegever als financier of medefinancier optreedt, worden verantwoord op basis van de ontvangen bedragen, dan wel de toezeggingen.

Baten uit acties van derden

Baten van andere fondsenwervende instellingen worden onder deze noemer verantwoord op basis van de ontvangen bedragen, dan wel de toezeggingen.

Subsidies van overheden

Subsidies van overheden ontvangen voor de uitvoering van projecten of programma's, waarbij de subsidiegever als financier of medefinancier optreedt, worden voor het bestede deel afzonderlijk onder de baten verantwoord.

Rentebaten en baten uit beleggingen

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva.

Personeelskosten

Periodiek betaalbare beloningen, zoals lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Kosten eigen fondsenwerving

De kosten fondsenwerving zijn bepaald op basis van de werkelijke inzet per programma van de medewerkers van het team fondsenwerving van de afdeling Communicatie & Fondsenwerving. Deze inzet (vertaald in aantal uren x uurtarief) is vermeerderd met de werkelijke directe kosten van de fondsverwervende activiteit. Ten aanzien van de (voorzien) hoogte van deze kosten is gesteld dat deze zich kan bewegen tussen 9% en 12,5% van de begrote bruto opbrengst voor het programma Kerk in Actie, en tussen de 12,5% en 25% voor de overige programmalijnen. Hierbij wordt de 9% respectievelijk 12,5% aangemerkt als kosten die nodig zijn om de begrote bruto opbrengst uit vrijwillige geldwerving te realiseren. Het verschil (3,5% respectievelijk 12,5%) kan worden ingezet om op basis van goedgekeurde (project)plannen nieuwe initiatieven op het gebied van fondsenwerving te ontplooiën, met uiteraard als doelstelling de opbrengsten te vergroten. In de begrotingscijfers 2010 is de helft van deze nieuwe initiatieven (dus respectievelijk 1,75% en 6,25% van de begrote bruto

opbrengst) opgenomen. Overige activiteiten op met name het gebied van communicatie en voorlichting die niet primair op fondsenwerving zijn gericht, maar waarvan wel een fondsenwervende werking kan uitgaan, zijn niet als zodanig aangemerkt.

Toezeggingen financiële steun/hulpverlening

Verplichtingen financiële steun-/hulpverlening komen geheel ten laste van het boekjaar waarin het besluit tot toekenning schriftelijk aan de steunontvanger is medegedeeld, ongeacht in welk boekjaar de financiële steun-/hulpverlening wordt uitgekeerd. Daarbij is bepalend of de ontvangende partij recht kan doen gelden op een bepaald bedrag.

Grondslagen interne doorbelastingen

De verdeling van de interne doorbelastingen naar de doelstellingen en activiteiten van de verschillende programmalijnen en werkonderdelen geschiedt op basis van de volgende uitgangspunten:

- de logistieke kosten van drukwerkbegeleiding en centrale reproductie worden doorbelast op basis van de werkelijk bestede uren van de medewerkers van drukwerkbegeleiding maal het voorcalculatorisch bepaalde uurtarief respectievelijk het aantal afdrucken. De werkelijke out-of-pocketkosten worden direct ten laste van de opdrachtgevende afdeling gebracht;
- binnen de interne dienstverlening wordt het gebruik van maaltijden e.d., verzorgd door het bedrijfsrestaurant, doorbelast op basis van de werkelijke afname tegen een voorcalculatorisch kostprijstarief;
- de kosten van de stafafdelingen Directie, Financiën & Control, Human Resource Management, Servicedesk van de afdeling Communicatie & Fondsenwerving en de (overige) kosten van de stafafdeling Facilitaire Zaken, waarin de huisvestingskosten inclusief de afschrijvingen van de materiële vaste activa opgenomen zijn, worden op voorcalculatorische basis aan de programmalijnen/werkonderdelen doorberekend op basis van het aantal bij de afdelingen behorende begrote formatieplaatsen.

Pensioenen in de waarderingsgrondslagen

De dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland heeft voor haar werknemers een toegezegde pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat afhankelijk is van leeftijd, salaris en dienstjaren. De regeling is ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Zorg en Welzijn. De dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij Zorg en Welzijn, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. Alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar zijn derhalve in de jaarrekening verantwoord.

Toelichting op de balans

Activa

Immateriële vaste activa (1)

Immateriële vaste activa

(x € 1.000)

1 januari 2012

Software (LRP)

Mutaties

Investerings

Onderhanden werk

Afschrijvingen

31 december 2012

Aanschaffingswaarde

Cumulatieve afschrijvingen

Boekwaarden

LRP

2.672

0

-267

-267

2.672

-267

2.405

10%

Materiële vaste activa (2)

Materiële vaste activa

(x € 1.000)

1 januari 2012

Aanschaffingswaarde

Cumulatieve afschrijvingen

Boekwaarden

Mutaties

Aanschafwaarde

Investerings

Overige desinvesteringen

Afschrijvingen

Desinvesteringen

Bijzondere waardevermindering

Afschrijvingen

31 december 2012

Aanschaffingswaarde

Cumulatieve afschrijvingen

Boekwaarden

Totaal per locatie

PLDC te Utrecht

Hydepark te Doorn

Diverse (woon-)huizen

Boekwaarden

Afschrijvingspercentages

Gebouwen
en
terreinen

Installaties

Inventaris

Automa-
tisering

Totaal

18.784

-4.305

14.479

27

-24

3

23

-907

-248

-1.131

18.786

-5.436

13.350

12.250

848

252

13.350

0-2%

4.832

-1.810

3.022

40

0

40

0

-146

-146

4.872

-1.956

2.916

2.879

37

2.916

2%-10%

2.564

-1.840

724

171

-72

100

0

27

-148

-121

2.664

-1.961

703

659

44

703

6%-10%

4.270

-3.239

1.031

353

-323

29

275

-429

-154

4.299

-3.393

906

906

6%-33,33%

30.450

-11.194

19.256

591

-419

172

326

-907

-971

-1.552

30.621

-12.746

17.875

16.694

929

252

17.875

Gebouwen en terreinen

In 2012 is het woonhuis Jasmijnstraat 4 te Monster verkocht. De boekwaarde van de woning was reeds geheel afgeschreven. In het kader van de synodale besluitvorming omtrent 'Nieuw Hydepark' heeft in 2012 een bijzondere waardevermindering plaatsgevonden van € 907k, waardoor ten tijde van de realisering van de nieuwbouw Hydepark de huidige boekwaarde van het conferentiecentrum geheel is afgeschreven. Verdere bijzondere waardeverminderingen van het vast actief hebben zich in het boekjaar niet voorgedaan.

Waarden onroerende zaken

De totaal verzekerde waarde van de onroerende goederen bedraagt € 39,8 mln. De WOZ-waarde is in totaal vastgesteld op € 18,1 mln.

Financiële vaste activa (3)

Financiële vaste activa

(x € 1.000)

Deelneming Boekencentrum BV
Deelneming ICCO-Coöperatie
Leningen u/g

Totaal financiële vaste activa

Balans 31-12-2012	Balans 31-12-2011
1.407	1.473
1.000	
1.861	1.992
4.268	3.465

Deelneming ICCO-coöperatie

Bij notariële akte van 14 november 2012 is de Stichting ICCO omgezet in een Coöperatie ICCO U.A., waarin als één van de drie leden de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland deelneemt ter zake van haar werkzaamheden in het kader van Kerk in Actie. De leden hebben zich verplicht een bedrag van € 1 mln. als eigen vermogen te storten in het vermogen van de coöperatie. In 2012 is hiervan reeds € 250k opgevraagd. Het resterende bedrag van € 750k is voor € 500k opgenomen als schulden op korte termijn (2013) en voor € 250k als schulden op lange termijn (2014).

Leningen u/g

(x € 1.000)

PSDV
PDKN
Gemeenten

Natuurlijke personen (LMW)
Voorziening oninbaarheid
Individuele hulpverlening

Leningen (regionaal)
Overige leningen

Leningen inzake arbeidsvoorwaarden
Leningen buitenlandse medewerkers

Totaal leningen u/g

Looptijd / percentage	Balans per 1-1-2012	Mutaties in 2012		Balans per 31-12-2012
		Bij	Af	
> 5 jr. / 2%	1.176		54	1.122
> 5 jr. / 1,75%	250			250
> 5 jr. / 2%	34			34
	1.460	0	54	1.406
> 5 jr. / 0 - 8%	355	3	83	275
> 5 jr.	-59	0	8	-67
	296	3	91	208
> 5 jr. / 0 - 6%	204	0	0	204
> 5 jr. / 0 - 8%	23	0	0	23
	227	0	0	227
1jr. < 5 jr. / 0%	4	10	8	6
1jr. < 5 jr. / 0%	5	16	7	14
	9	26	15	20
	1.992	29	160	1.861

Leningen inzake arbeidsvoorwaarden

Deze (minimaal eenjarige en maximaal driejarige) renteloze leningen zijn leningen op grond van de arbeidsvoorwaardenregeling van de Protestantse Kerk in Nederland. De leningen u/g zijn gefinancierd vanuit vreemd vermogen.

Vlottende activa

Vorraden (4)

Vorraden (x € 1.000)	Balans 31-12-2012	Balans 31-12-2011
Noodzakelijk voor bedrijfsvoering	16	11
In gebruik voor doelstelling		
Totaal rekeningen courant	16	11

De voorraden ten behoeve van het Conferentieoord Hydepark en de afdeling Facilitaire Zaken zijn gefinancierd vanuit het vreemd vermogen.

Rekeningen-courant (5)

Rekeningen-courant (x € 1.000)	Balans 31-12-2012	Balans 31-12-2011
Stichting de Zending van de Protestantse Kerk	433	194
Overige stichtingen	169	166
Totaal rekeningen courant	602	360

De rekening-courantverhoudingen met kerken en andere instellingen hebben een renteloos karakter en kennen geen zekerheidstellingen.

Vorderingen en verplichte heffingen (6)

Vorderingen verplichte heffingen (x € 1.000)	Balans 31-12-2012	Balans 31-12-2011
Debiteuren verplichte heffingen	299	484
Af: Voorziening quotumdebiteuren	-116	-160
Totaal vorderingen verplichte heffingen	183	324

Overige vorderingen (7)

Overige vorderingen (x € 1.000)	Balans 31-12-2012	Balans 31-12-2011
Overige debiteuren	2.139	979
Nog te factureren bedragen		1.299
Nog te ontvangen bijdragen dienstverlening HKI	177	
Op verkoop woonhuis te Monster	177	
Afrekening bureau predikanten	75	79
Afrekeningen r/c overige administraties	42	10
Ziektekosten- en sociale verzekeringen	12	7
Vooruitbetaalde posten	774	170
Bijdragen en subsidies	4.121	5.476
Rek.courant kerken en instellingen (Europa en overzee)	55	54
Nog te ontvangen legaten, giften en collecten	2.741	3.278
Afrekeningen r/c salarisadministratie	134	97
Rente	335	403
Overige nog te ontvangen posten	57	88
Voorschotten projecten zendingsarbeid	33	28
Diversen	117	110
Subtotaal vorderingen	10.989	12.078
Af: voorziening oninbare vorderingen	-48	-119
Totaal overige vorderingen	10.941	11.959

Alle vorderingen hebben een looptijd kleiner dan 1 jaar.

Effecten (8)

Effecten

(x € 1.000)

Oikocredit
Obligaties (incl. ZZO)
Aandelen
Aandelen - vastgoed
Overige beleggingen
Totaal effectenportefeuille

Balans 31-12-2012

2.226
4.834
4.861
168
197

12.286

Balans 31-12-2011

2.226
4.323
4.064
162
136

10.911

De effecten staan ter vrije beschikking.

Liquide middelen (9)

Liquide middelen

(x € 1.000)

Deposito's / kapitaalrekeningen
Kasgelden
Banktegoeden

Totaal liquide middelen

Balans 31-12-2012

13.766
16
18.006

31.788

Balans 31-12-2011

22.324
18
13.761

36.103

De liquide middelen staan ter vrije beschikking.

Passiva

Reserves en fondsen (10)

Reserves en Fondsen (x € 1000)	Balans 31-12-2012	Resultaat 2012	Balans 31-12-2011
Continuïteitsreserve	12.992	1.217	11.775
Bestemmingsreserves	33.649	-1.934	35.583
Fondsen	16.427	-4.046	20.473
Totaal reserves en fondsen	63.068	-4.763	67.831

Reserves

De reserves bedragen:

Reserves (x € 1000)	Balans per 1-1-2012	Resultaat 2012	Balans per 31-12-2012
Continuïteitsreserve	11.775	1.217	12.992
Bestemmingsreserves	35.583	-1.934	33.649
Totaal reserves	47.358	-717	46.641

Het verloop van de bestemmingsreserves is als volgt:

Bestemmingsreserves (x € 1000)	Balans per 1-1-2012	Resultaat 2012	Balans per 31-12-2012
<i>Bestemmingsreserves Kerk in Actie</i>			
Revolving Fund Kinderen in de Knel	1.041	-180	861
Revolving Fund Werelddiaconaat	2.648	-887	1.761
Revolving Fund Zending	5.092	-552	4.540
Revolving Fund Noodhulp	917	52	969
Egalisatiereserve diaconaal werk	74	101	175
Egalisatiereserve ZZO	1.680	-4	1.676
Egalisatie reserve nalatenschappen			
Werelddiakonaat	4.547	-1.502	3.045
Egalisatie reserve nalatenschappen Zending	2.717	-1.545	1.172
	18.716	-4.517	14.199
<i>Overige Bestemmingsreserves</i>			
Reserves kerkopbouw (KiO)	290	0	290
Steunverleningreserves (KiO)	9.022	754	9.776
Reserve Jeugdwerk	1.241	0	1.241
Reserves Missionair Werk en Kerkgroei	1.983	233	2.216
Regionale bestemmingsreserves	2.303	-73	2.230
Reserve waardering beleggingen	288	716	1.004
Reserve deelneming Boekencentrum BV	1.358	-66	1.292
Reserve Permanente Educatie	372	745	1.117
Reserve Hydepark	0	274	274
Overige bestemmingsreserves	10	0	10
	16.867	2.583	19.450
Totaal bestemmingsreserves	35.583	-1.934	33.649

Fondsen

De bestemmingsfondsen bedragen:

Fondsen (x € . 1.000)	Balans 31-12-2012	Balans 31-12-2011
<i>Bestemmingsfondsen</i>		
- Actiepotten Kerk in Actie	3.397	4.144
- Actiepotten gezamenlijke acties SHO	4.347	8.030
- Overige fondsen	1.965	1.607
Overige Fondsen Protestantse Kerk	6.718	6.692
Totaal Fondsen	16.427	20.473

Het verloop van deze bestemmingsfondsen is als volgt:

Verloop bestemmingsfondsen (x € 1.000)	Balans 1-1-2012	Resultaat 2012	Balans 31-12-2012
<i>Rampen en Vluchtelingen</i>			
<i>Actiepotten Kerk in Actie</i>			
Aardbeving Iran	209	0	209
Bangladesh - cycloon	217	0	217
en nabije Oosten	9	12	21
TTB/D&V-noodsituaties Soedan	50	0	50
Sri Lanka	310	-142	168
Aardbeving Haiti	1.776	-194	1.582
Overstroming Pakistan	749	-358	391
Hoorn van Africa	705	-66	639
Cycloon Myanmar/Birma	119	0	119
	4.144	-747	3.397
<i>Rampen en Vluchtelingen</i>			
<i>Actiepotten SHO</i>			
Aardbeving Haiti	7.266	-3.056	4.210
idem, AKV	311	-174	137
Hoorn van Africa	334	-334	0
idem, AKV	119	-119	0
	8.030	-3.683	4.347
<i>Overige Fondsen Kerk in Actie</i>			
Projectenfonds EO Metterdaad	313	-39	274
Proj.fonds particuliere schenkingen	674	388	1.062
Fondsen Schuldmaatje	289	-6	283
(Wereld-)diaconale fondsen	274	15	289
Diaconale fondsen binnenland	57	0	57
	1.607	358	1.965
<i>Overige Fondsen Protestantse Kerk</i>			
Fondsen Zending	-1	0	-1
Fondsen Kerk in Ontwikkeling	1.162	85	1.247
Fondsen tbv Jeugdwerk	3.262	-44	3.217
Fonds individuele hulpverlening	98	19	116
Steunverleningsfondsen (derden)	114	-12	102
Fondsen wetenschappelijk onderzoek	388	-44	343
Regionale bestemmingsfondsen	487	-3	484
Lutherse bestemmingsfondsen	1.184	25	1.209
Overige bestemmingsfondsen	-1	1	
	6.692	26	6.718
Totaal bestemmingsfondsen	20.473	-4.046	16.427

Nadere specificatie aandeel in gezamenlijke acties SHO:

Actiepotten gezamenlijke acties SHO

(x € 1.000)

Saldo per 1 januari 2012

Baten

Rente

Lasten

Verstrekke steun via uitvoerende organisaties

Toegerekende AKV

Nog te besteden per 31 december 2012

Haiti	Hoorn van Africa	Totaal
7.577	453	8.030
77	13	90
7.654	466	8.120
3.307	424	3.731
42	42	42
4.347	0	4.347

Vreemd Vermogen

Voorzieningen (11)

Voorzieningen

(x € 1.000)

Voorzieningen groot onderhoud

Voorziening reorganisatiekosten

Pensioenvoorzieningen

Overige voorzieningen

Totaal voorzieningen

Balans 31-12-2012	Balans 31-12-2011
447	414
862	630
485	574
77	70
1.871	1.688

Verloop voorzieningen

(x € 1.000)

Voorzieningen groot onderhoud

Gebouwencomplex Utrecht

Gebouwen Hydepark te Doorn

Overige gebouwen

Voorziening reorganisatiekosten

Afvloeiingsverpl. transformatie

Pensioenvoorzieningen

Fonds pensioenreglement GKN

Pensioenvoorz. Ned. medewerkers

Pensioenvoorz. Indon. medewerkers

Overige voorzieningen

Jubileumverplichtingen personeel

Totaal voorzieningen

Balans 1-1-2012	Bij	Af	vrijval	Balans 31-12-2012
110	175	214	0	71
270	70	0	0	340
34	5	3	0	36
414	250	217	0	447
630	477	246	0	862
630	477	246	0	862
243	0	25	20	197
304	16	54	0	266
28	0	5	0	23
574	16	84	20	485
70	7	0	0	77
70	7	0	0	77
1.688	750	547	20	1.871

Voorzieningen groot onderhoud (€ 447k)

Door de afdeling Facilitaire Zaken is een onderhoudsplan opgesteld en in uitvoering genomen voor het gebouwencomplex te Utrecht. Voor de overige gebouwen, het park en bos van Hydepark te Doorn, welke locaties in eigendom zijn van de Protestantse Kerk in Nederland, blijven de vigerende plannen van kracht. Voor de overige gebouwen wordt de voorziening voldoende geacht voor eventueel (groot) onderhoud aan deze woningen.

Voorziening reorganisatiekosten (€ 862k)

De dotatie van € 477k aan de voorziening dient ter dekking van de in 2012 aangegane personele afvloeiingsverplichtingen in het kader van het transformatieproces.

Pensioenvoorzieningen (€ 485k)

Dit betreffen pensioenregelingen voor oud-medewerkers van de Gereformeerde Kerken in Nederland en oud-zendingsmedewerkers. Uitgangspunt voor deze voorziening vormt een actuariële berekening, welke periodiek wordt opgesteld. Voor de actuariële berekening zijn de volgende maatstaven gehanteerd: rekenrente 4%, sterftetabel GBM/V. 1995-2000 met drie jaar leeftijdsterugstelling. Aan de voorziening voor pensioenen voor Indonesische medewerkers liggen overeenkomsten ten grondslag tussen de GKN en de desbetreffende partijen.

Voorzieningen jubileumverplichtingen personeel (€ 77k)

Volgens de richtlijnen voor de jaarverslaglegging dienen de in de toekomst uit te betalen jubileumverplichtingen te worden aangemerkt als overlopende passiva en in de balans te worden opgenomen. Gezien het personeelsbestand ultimo 2012 beloopt deze verplichting per 31 december 2012 € 77k, zodat een bedrag van € 7k is aangevuld vanuit de exploitatie.

Langlopende schulden (12)

Steunverlening aan gemeenten

Uit de opbrengst van de solidariteitskas worden subsidies aan gemeenten verstrekt voor nieuwbouw en/of restauratie van kerkelijke gebouwen, voor pastoraat en voor subsidies in de vorm van rentereductie op leningen bij de Stichting Kerkelijk Geldbeheer. Deze verplichtingen variëren in looptijd van 2 tot maximaal 5 jaren. Aangezien de gemiddelde looptijd uitkomt op circa 3 jaren wordt eenderde deel van deze verplichtingen verantwoord onder de schulden op korte termijn.

Schulden op lange termijn

(x € 1.000)

Leningen o/g
Verplichtingen (steunverlening aan gemeenten)
ICCO-Coöperatie kapitaalstortingen
Projectverplichtingen Kerk in Actie (2013 en 2014)

Totaal schulden op lange termijn

Balans 31-12-2012	Balans 31-12-2011
594	672
2.357	2.507
250	
100	200
3.301	3.379

Leningen o/g

(x € 1.000)

SKG inzake LMW
Diakonieën t.b.v.
FD Roosevelthuis/PSDV:
- Renteloos/rente laag
- Geven of Lenen
Overige

Totaal leningen o/g

Looptijd / percentage	Balans 1-1-2012	Bij	Af		Balans 31-12-2012
			Bestedingen/ Aflossingen	Vrijval	
> 5 jr. / 0 - 8%	163		48		115
> 5 jr. / 0 - 4%	65		15		50
> 5 jr. / 0 - 4%	442		14		428
> 5 jr. / 0%	2		0		2
Totaal leningen o/g	672	0	78	0	594

Verplichtingen

(x € 1.000)

Uitkeringsrekeningen Solidariteitskas

	Balans 1-1-2012	Bij	Af		Balans 31-12-2012
			Bestedingen/ Aflossingen	Vrijval	
Pastoraat e.d.	1.514	926	-986	-41	1.413
Kerkbouw	1.166	717	-562	-30	1.291
Rentesubsidies	671	94	-151	-43	571
Steun instellingen	297	0	-53	-61	183
	3.648	1.738	-1.752	-175	3.458
Af: korte termijn verplichtingen	-1.216	-579	584	58	-1.153
Totaal Solidariteitskas	2.432	1.158	-1.168	-117	2.306

Uitkeringsrekeningen v.m. Gen.kas

Pastoraat e.d.	1			1	0
Kerkbouw	52				52
Rentesubsidies	0				0
Steun instellingen	26			26	0
	79	0	0	27	52
Af: korte termijn verplichtingen	27			9	18
Totaal Generale kas	52	0	0	18	34

*Uitkeringsrekeningen nalatenschap
positief-orthodoxe gemeenten*

Pastoraat	0				0
Kerkbouw	0				0
	0	0	0	0	0
Af: korte termijn verplichtingen	0				0
Totaal nalatenschap	0	0	0	0	0

Overige uitkeringsrekeningen

Kerkbouw	27				27
Rentesubsidies	8			8	0
	35	0	0	8	27
Af: korte termijn verplichtingen	12			3	9
Totaal overige	23	0	0	5	18

Deelneming ICCO coöperatie 2014
Projectverpl. Kerk in Actie (2014)

	200	250			250
	200	0	100		100
	200	250	100	0	350
Totaal verplichtingen	2.707	1.408	-1.068	-93	2.707

Kortlopende schulden (13)

De schulden op korte termijn (< 1 jaar) bedragen als volgt:

Schulden op korte termijn (x €. 1.000)	Balans 31-12-2012	Balans 31-12-2011
Uitkeringsrekeningen subsidies solidariteitskas	1.153	1.216
Uitkeringsrekeningen Generale Kas	17	26
Overige uitkeringsrekeningen	9	11
<i>Projectverplichtingen (zie onderstaande specificatie)</i>		
Kerk in Actie - buitenland	1.593	2.768
Crediteuren	2.568	3.135
<i>Overige nog te betalen posten</i>		
Personele aangelegenheden		
- Loonbelasting	1.154	1.141
- Sociale lasten	94	98
- Pensioenpremie	10	24
- Vakantiegelden	625	654
- Salarissen	122	64
- Niet opgenomen vakantiedagen	378	394
- Verlofsparen	2	1
- Wederinpassingstoelagen	49	49
Contributies en bijdragen	530	47
Administratie en accountantskosten	90	99
Vergoeding Regionale kantoren buitenlandafdeling	604	675
Personeels- en appraatskosten buitenlandafdeling	334	578
Apparaatskosten noodhulpacties	245	158
ICCO-Coöperatie kapitaalstortingen	500	
Door te storten Oikocredit inschrijvingen	135	65
PThU inzake onderzoekscentrum	52	67
Aflossingen 2012 leningen o/g FD Roosevelthuis/PSDV	32	57
Rekeningen courant overige instellingen	111	15
Afrekeningen r/c administraties	10	16
Facilitaire zaken: nog te betalen verplichtingen	6	51
Diversen	947	675
	6.031	4.928
<i>Vooruitontvangen posten</i>		
Subsidies Kerk in Ontwikkeling		
Subsidie project Transithuis	629	
Waarborgsom huur	68	65
Diversen	56	14
	753	79
Totaal schulden op korte termijn	12.124	12.163

De rekeningcourantverhoudingen met kerken en andere instellingen hebben een renteloos karakter en kennen geen zekerheidstellingen.

De samenstelling van de projectverplichtingen naar ouderdom is als volgt:

Verloopoverzicht projectverplichtingen (x € 1.000)	Kerk in Actie	Totaal 31-12- 2012	%	Kerk in Actie	Totaal 31-12- 2011	%
<i>Ouderdom toezeggingen:</i>						
0 – 1 jaar	1.593	1.593	94	2.768	2.768	93
1 – 2 jaar	100	100	6	200	200	7
Totaal projectverplichtingen	1.693	1.693	100	2.968	2.968	100

Niet in de balans opgenomen activa en/of verplichtingen

Financiering van de dienstenorganisatie

De Protestantse Kerk in Nederland staat conform de generale regeling van de dienstenorganisatie (artikel 12.4) garant voor de financiering van de dienstenorganisatie.

Dienstverlening aan bureau predikanten

Op grond van een in 2006 gedane uitspraak had de beleidscommissie predikanten recht op levering van arbeid tot een eenmalig bedrag van € 300k. Ultimo 2011 resteerde nog een bedrag van € 44k of wel 588 uren tegen een uurtarief van € 75. In 2012 zijn werkelijk voor 608 uren werkzaamheden verricht in het kader van de reïntegratie van predikanten. Hiermee kan de claim per balansdatum als beëindigd worden beschouwd.

Garantstelling Stichting Protestants Diaconaal Krediet Nederland (PDKN)

Voor het wenselijke garantievermogen van deze stichting is zowel door de Stichting Kerkelijk Geldbeheer (SKG) als door (de dienstenorganisatie van) de Protestantse Kerk in Nederland een garantstelling afgegeven aan de Stichting Protestants Diaconaal Krediet Nederland (PDKN) van ieder € 750k maximaal. Deze garantstelling, waarmee de kleine synode in zijn vergadering van 27 juni 2008 instemde, eindigt op 26 november 2015. Op verzoek van het bestuur van de stichting PDKN besloot het bestuur van de dienstenorganisatie in maart 2013, alsmede het bestuur van SKG, de garantstelling te verlengen voor opnieuw een periode van 7 jaar (tot november 2022), echter dan voor een bedrag van € 500k waardoor een garantievermogen kan worden aangehouden van 8% (was 4%) van het uitgezette obligo.

Verhuurcontract met ICCO

Door de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland is, mede ten behoeve van de gezamenlijke buitenlandafdeling (GBA), een huurcontract gesloten met de stichting ICCO. De huurovereenkomst is aangegaan ingaande op juli 2011 en lopende tot 31 december 2015 voor een bedrag vanaf 2013 van € 480k per jaar.

Verhuurcontract met COA

Door de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland is een huurcontract gesloten met het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA). De huurovereenkomst is aangegaan voor de duur van vijf jaar, ingaande op 1 september 2010 en lopende tot 31 augustus 2015 voor een bedrag van € 135k per jaar.

Leasecontracten

In 2012 waren voor 12 personeelsleden autoleasecontracten aangegaan ten behoeve van de uitoefening van hun functies. De resterende looptijd varieert tussen 2 en 46 maanden. De financiële verplichting over 2013 bedraagt € 78k, die vanaf 2013 tot en met 2016 bedraagt € 107k.

Tevens zijn leasecontracten afgesloten ten behoeve van fotokopieerapparatuur. De looptijd van deze overeenkomsten is 48 maanden en eindigt uiterlijk 31 december 2016. De kosten bestaan uit een vast bedrag per maand per apparaat, waarin begrepen een vast aantal afdrucken, te verhogen of te verlagen met het aantal meer/minder afdrucken maal het tarief per meer/minder afdruk. De vaste financiële verplichting over 2013 bedraagt € 100k, die voor de periode 2014 tot en met 2016 € 299k.

Meerjarige subsidieverplichtingen Kerk in Actie

Jaarlijks worden deze voorwaardelijke verplichtingen vermeld inzake de steunverlening door Kerk in Actie op grond van de ontbindende voorwaarden, die in de contracten voor subsidieverlening zijn opgenomen. Deze meerjarige subsidieverplichtingen worden aangegaan met de contractuele beperking dat de volgende termijn pas kan worden verleend als bij aanvang van het betreffende subsidiejaar dit subsidiebedrag door Kerk in Actie schriftelijk wordt toegezegd. Dit vanwege het feit dat Kerk in Actie zelf geen 'gegarandeerde' inkomsten geniet, met andere woorden: jaarlijks afhankelijk is van de opbrengsten uit vrijwillige geldwerving. Aan het begin van elk jaar wordt, mede op grond van de aanwezige revolving funds (egalisatiereserves) van Kerk in Actie, beoordeeld of de subsidieverplichtingen gestand kunnen worden gedaan. Onderstaand zijn deze meerjarige verplichtingen weergegeven en uitgedrukt in relatie tot de beschikbare middelen, te weten de revolving funds ultimo 2011 én de verwachte middelen voor (directe) steunverlening volgens de begroting 2012.

Meerjarige subsidie- verplichtingen (Beslag op beschikbare middelen) (x € 1.000)	Voorwaardelijke Subsidieverplichtingen				Stand Revolving	Beschikbaar voor steun- verlening vlg	Totaal beschik- bare	Procentuele verplichting T.o.v. beschikbare middelen			
	2013	2014	2015 e.v.	Totaal	funds	begr. 2013	middelen	2013	2014	2015	Totaal
					2012						
<i>Programma's</i>											
Zending	3.095	1.148	0	4.244	4.363	7.051	11.414	27,1%	10,1%	0,0%	37,2%
Werelddiaconaat	2.858	891	53	3.802	1.760	6.330	8.090	35,3%	11,0%	0,7%	47,0%
Noodhulp	107	0	0	107	969	623	1.592	6,7%	0,0%	0,0%	6,7%
Kinderen in de Knel	1.077	483	25	1.584	860	2.670	3.530	30,5%	13,7%	0,7%	44,9%
FairClimate	205	0	0	205	0	438	438	46,8%	0,0%	0,0%	46,8%
Diaconaal werk binnenland	449	280	0	729	176	1.200	1.376	32,6%	20,3%	0,0%	53,0%
Subtotaal	7.792	2.802	78	10.671	8.130	18.312	26.442	29,5%	10,6%	0,3%	40,4%
Noodhulpacties SHO:											
Haiti	685	107	0	792	3.397	0	3.397	20,2%	3,1%	0,0%	23,3%
Hoorn van Afrika	1.500	432	0	1.932	4.210	0	4.210	35,6%	10,3%	0,0%	45,9%
	2.185	539	0	2.724	7.606	0	7.606	28,7%	7,1%	0,0%	35,8%
Totaal	9.977	3.341	78	13.395	15.736	18.312	34.048	29,3%	9,8%	0,2%	39,3%

Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de onvoorwaardelijk aangegane projectverplichtingen staan verantwoord onder de schulden op korte termijn of onder de schulden op lange termijn.

Toelichting op de baten en lasten

Baten (beschikbaar voor de doelstelling)

Baten uit eigen fondsenwerving (14)

Collecten, giften en schenkingen

(x € 1.000,-)

	Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
<i>Kerk in Actie</i>			
Zending	6.624	7.143	6.807
Werelddiaconaat	7.677	8.076	8.409
Noodhulp	1.133	2.500	1.666
Kinderen in de Knel	2.846	3.000	2.839
FairClimate	414	616	504
Binnenlands diaconaat	1.774	1.856	1.648
	20.468	23.191	21.873
<i>Overige geldwerving</i>			
<i>Missionair werk en Kerkgroei</i>			
Missionair werk	641	700	716
<i>Kerk in Ontwikkeling</i>			
Kerk & Israël	198	225	211
Eredienst en Kerkmuziek	83	85	89
Pastoraat	94	100	106
<i>Jeugdwerk Protestantse Kerk</i>			
Jeugd- en jongerenwerk	497	589	500
<i>JOP en PCTE (50/50)</i>			
Catechese en Educatie	111	133	103
<i>Institutionele Ondersteuning</i>			
Oecumene	119	130	125
Protestantisme (hervormingsdag)	60	150	75
<i>Diversen</i>	74	75	103
	1.877	2.187	2.028
Totaal collecten, giften en schenkingen	22.345	25.378	23.901

Nalatenschappen

(x € 1.000,-)

	Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
<i>Nalatenschappen Kerk in Actie</i>			
Zending	612	500	347
Werelddiaconaat	1.037	500	745
Noodhulp		50	49
Kinderen in de Knel	57	50	227
Diaconaat	191	250	181
	1.897	1.350	1.549
<i>Overige nalatenschappen</i>			
Zending	86	1.000	195
Werelddiaconaat	233	1.250	728
Kerk & Israël	13		84
Missionair werk	13		33
Algemeen	349	50	145
	694	2.300	1.185
Totaal nalatenschappen	2.591	3.650	2.734

Overige bijdragen (15)

Overige bijdragen

(x € 1.000)

HRM

HRM- mobiliteitsbureau (Ruimzicht)

Landelijk Maatschappelijk Werk

Kerk in Actie

Stichting de Zending

Stichting de Zending (nalatenschappen)

Overige instellingen

Jeugdwerk Protestantse Kerk

PCTE: Overige instellingen

Missionair werk en kerkgroei

St. De Zending (missionair werk)

Hemmense Zendingstichting

Council of World Mission

Bram Nauta Stichting

IZB

Stichting Rotterdam

HG Nieuw Vennep

Overigen

Kerk in Ontwikkeling

Maatschappelijk activeringswerk

C&F: bijdragen van derden

Institutionele Ondersteuning

Expertise centrum

Overige

Totaal overige bijdragen

Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
55	50	15
78		82
133	50	97
1.800	2.000	2.650
164		112
1.123	728	980
3.087	2.728	3.742
28		95
165	170	198
450	450	350
190	150	225
103	75	80
20	20	20
27		9
		20
23		
32		
845	695	704
131	90	235
	113	
		3
2	15	10
42	15	20
4.433	3.876	5.104

Baten uit eigen fondsenwerving

De totale opbrengsten uit vrijwillige geldwerving (inclusief nalatenschappen en overige bijdragen) daalden met een bedrag van € 2,3 mln. of wel -7,5% ten opzichte van 2011 (2011: -9%).

Deze daling wordt voor circa € 1,1 mln. verklaard door minder inkomsten voor Kerk in Actie en voor een bedrag van € 0,5 mln. aan overige kerkelijke geldwervingsacties (inclusief nalatenschappen).

Bij de overige bijdragen voor de eigen fondsenwerving is te zien dat de inkomsten afnamen met € 0,7 mln. door met name lagere bijdragen van onder andere de Stichting De Zending aan Kerk in Actie.

Verplichte bijdragen van gemeenten (16)

Verplichte bijdragen van gemeenten

(x € 1.000)

Kerkrentmeesterlijk quotum
Diaconaal quotum

Solidariteitskas

Totaal verplichte heffingen

Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
12.076	11.691	12.380
3.062	3.100	2.987
15.138	14.791	15.367
4.264	4.265	4.350
19.402	19.056	19.717

Baten uit acties van derden (17)

Acties van derden

(x € 1.000)

SHO noodhulpacties:

Haiti

Hoorn van Afrika

Skanfonds

EO Metterdaad

Totaal

Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
		5.035
14		2.808
14	0	7.843
200		
1.151	546	566
1.351	546	566
1.365	546	8.409

De baten uit de gezamenlijke acties (in dit geval SHO) verantwoord op basis van de actieopbrengst gerelateerd aan de verdeelsleutel, op grond van de afspraken in SHO-verband.

Subsidies van overheden (18)

Subsidies van overheden

(x € 1.000)

Ministerie van SZW: project Budgetbuddy's
Ministerie van BNZ Transithuis
Ministerie van VROM: project Kerken geven energie
KiO - prov. subsidies voor MA-werk
JW - Ministerie OCW-GVO
JW - provinciale overheidssubsidies

Totaal subsidies van overheden

Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
		1.256
233		-11
427	425	481
658	406	542
63	100	98
1.381	931	2.366

Bijdragen voor dienstverlening (19)

De bijdragen voor dienstverlening, gerangschikt naar programmalijn of afdeling, ziet er als volgt uit:

Bijdragen voor dienstverlening (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
<i>Institutionele Ondersteuning</i>			
Activiteiten t.b.v. CIO-K	50	48	50
<i>Kerk in Ontwikkeling</i>			
Dienstverlening steunpunten	544	650	614
Overige inkomsten	160	33	20
	704	683	634
<i>Missionair werk en kerkgroei</i>			
Vergoedingen	2		2
<i>Kerk in Actie</i>			
Binnenlands diaconaat	76	60	67
Inkomsten HKI	195	200	67
Overige inkomsten	39		
	310	260	134
<i>PCTE</i>			
Deelnemersbijdragen	121	246	376
Overige bijdragen	67	22	
centale kas (permanente educatie)	754	754	
Deelnemersbijdragen	942	1.022	376
<i>Expertise Centrum</i>			
Overige inkomsten	1		11
<i>Jeugdwerk Protestantse Kerk</i>			
JOP-diensten (P&O/A&O)	159	274	286
JOP-locaal (inzet projectmedew.)	1.090	1.221	945
HGJB-locaal (idem)	448	404	422
	1.697	1.899	1.653
<i>Communicatie & fondsenwerving</i>			
C&F- fondsenwerving en corporate	2		26
C&F servicedesk	39	39	38
	41	39	64
<i>Ondersteunende afdelingen</i>			
F&C (vergoeding fin. administraties)	70	58	93
Facilitaire Zaken	1.877	2.133	2.183
Centrum Hydepark	875	1.036	954
LRP	862	511	727
Human Resource Management	73	116	115
HRM- mobiliteitsbureau (interim pred.)	496	627	510
HRM- werkbegeleiding (deeln.bijdragen)	37	26	12
HRM- bureau predikanten	368	550	438
	4.658	5.057	5.032
Totaal bijdragen dienstverlening	8.405	9.008	7.956

Facilitaire Zaken

Deze opbrengsten bestaan voornamelijk uit verhuur van kantoorruimten inclusief faciliteiten, guesthouse, vergaderruimten en opbrengsten uit het bedrijfsrestaurant.

Centrum Hydepark

Dit betreft voornamelijk de verhuurbijdragen van het conferentieoord Hydepark.

HRM - bureau predikanten

Deze vergoeding bestaat uit de (voorgefinancierde) personeels- en apparaatskosten van het bureau predikanten. Deze uitgaven van het bureau worden omgeslagen in de omslagregeling traktementen en pensioenen.

Baten uit beleggingen (20)

Rentebaten en baten uit beleggingen (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
Materiële vaste activa	12	8	10
Financiële vaste activa	155	100	134
Beleggingen (inclusief koersresultaat)	325	250	232
Vorderingen en liquide middelen	140	100	142
Totaal financiële (rente-)baten	632	458	518
<i>Af: Rente toegerekend aan</i>			
- Fondsen van derden	10	50	40
- Fondsen PKN (w.o. Diepenhorst)	108	125	105
Resteert t.b.v. exploitatie dienstenorganisatie	514	283	373
<i>Bij: Rente Kerk in Actie middelen t.b.v.</i>			
- Zending	46	156	88
- Werelddiakonaat	39	168	52
- ZZO (incl.koersresultaat)	77		77
- Noodhulp	123	197	167
- Kinderen in de Knel	9		19
Overige opbrengsten (FZ/Hydepark)	81	81	79
Rentebaten overige kassen en fondsen	93	125	-287
Totaal baten uit beleggingen	982	1.010	568

Overige baten

Opbrengst publicaties (21)

Opbrengst publicaties

(x € 1.000)

Kerk in Actie

Kalender Medische Zending
Diakonia
Overige publicaties (Vandaar)

120

72

16

208

150

75

225

150

76

5

231

Kerk in Ontwikkeling

Onderweg Kerk en Israël
handreikingen (Gem. & Past.)
Start Zondag
Kerst campagne
Overige publicaties

41

13

16

34

104

50

25

75

48

25

26

29

128

Missionair Werk en kerkgroei

Missionair materiaal incl. adventkalender
Cadeauartikelen
Overige publicaties

135

16

22

173

200

200

64

43

95

202

Overig

C&F: Kerkinformatie
C&F: Promotie materiaal
JOP (club en coach) / Jeugdwerk
PCTE
Institutionele Ondersteuning
Overige publicaties

263

30

88

12

15

12

420

290

8

12

310

267

61

97

11

436

Totaal opbrengst publicaties

904

810

997

Diverse baten (22)

Diverse baten

(x € 1.000)

Kerk in Actie

- Binnenlands diaconaat
- Projectafrekeningen/noodhulp AKV
- Opbrengst postzegelactie
- Vrijval pensioenvoorziening GKN
- Diversen

Kerk in Ontwikkeling

- Maatschappelijk activeringswerk
- Steunpunten

Communicatie en Fondsenwerving

Missionair Werk en Kerkgroei

Jeugdwerk Protestantse Kerk

Institutionele Ondersteuning

Landelijke ledenregistratie

HRM - werkbegeleiding pred./KW

Expertisecentrum

Algemeen posten

Overige (staf-)afdelingen

Bijzondere baten

- Herwaarderingen (BC/beleggingen)
- Vrijval van toegezegde subsidies
- Vermogensoverdracht (SSK/LCGJ)
- Opbrengst verkoop grond Hydepark
- Opbrengst verkoop woonhuis te Monster
- diversen

Totaal diverse baten

Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
	5	
34		87
27		28
5		
22		50
4		123
		16
2		
	5	
34	3	115
14		99
41		21
	1	10
	1	
379	14	22
45		80
651	200	204
34	100	58
		3.174
274		
177		
61		56
1.804	329	4.143

Lasten

Besteed aan doelstellingen (23)

Volgens de richtlijnen van het CBF wordt een zogenaamd model 3 gehanteerd uit waardoor de totale uitgaven van de staat van baten en lasten op een andere wijze worden weergegeven.

Lasten doelstellingen

(x € 1.000)

Directe steunverlening

- Subsidies en bijdragen
- Afdrachten contributies e.d.
- Activiteiten incl. uitbesteed werk
- Inzet van/aan andere progr.lijnen
- Publiciteit en communicatie
- Personeelskosten
- Huisvestingskosten
- Kantoor en algemene kosten
- Dotaties aan voorzieningen

Totaal lasten

Doelstellingen												
IO	LRP	KiO	MW / KG	KiA	Mark. Com.	Inter-actief	JW	HRM WBP	HRM Mob.	PCTE	Exp. Centr.	Trans-porteren
0	0	2.524	339	25.547			10	128	0	30	0	28.578
482	180	2	13	162			227	0	0	1	0	1.067
0	67	409	120	563	163	13	380	8	21	564	0	2.308
-23	0	-659	317	100	-9		-82	-106	26	318	-50	-168
7	0	151	95	71	230		0	1	0	34	0	589
1.966	967	4.730	562	3.841	258	484	2.960	287	622	438	362	17.477
0	0	0	0	132			0	0	0	0	0	132
603	1.305	159	19	321	29	43	38	5	3	60	0	2.584
												0
3.035	2.519	7.316	1.465	30.737	671	540	3.533	323	672	1.445	312	52.568

Lasten doelstellingen

(x € 1.000)

Directe steunverlening

- Subsidies en bijdragen
- Afdrachten contributies e.d.
- Activiteiten incl. uitbesteed werk
- Inzet van/aan andere progr.lijnen
- Publiciteit en communicatie
- Personeelskosten
- Huisvestingskosten
- Kantoor en algemene kosten
- Dotaties aan voorzieningen

Totaal lasten

Doelstellingen							Wer-ving baten	Kosten B&A	Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
Trans-port	C&F corp.	HRM bcp	Hyde-park	Dienstv. derden	Ov. centr. doelbest.	Totaal					
28.578					332	28.910			28.910	26.137	35.756
1.067						1.067			1.067	1.071	894
2.308	504	2				2.813	1.681		4.494	5.206	4.580
-168	19				0	-149	62	91	4	188	0
589	61					650	202		852	926	874
17.477	204	211	334	1.136		19.362	682	3.709	23.753	25.088	22.966
132			282	338		752		1.129	1.881	2.078	1.850
2.584	35	8	175	528	1.940	5.271	117	1.764	7.152	5.860	6.992
0			70	40	20	130		135	265	245	220
52.568	822	221	860	2.042	2.292	58.805	2.744	6.828	68.377	66.799	74.132

Bestedingspercentages

(in %)

Baten

Lasten

Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
92,4%	88,9%	85,1%
86,0%	86,0%	87,1%

De uitgaven van de verschillende programmalijnen binnen de dienstenorganisatie zien er als volgt uit:

Institutionele Ondersteuning*(x € 1.000)**(Directe) Steunverlening*

- Subsidies en bijdragen
- Afdrachten contributies e.d.
- Activiteiten incl. uitbesteed werk
- Inzet van/aan andere programmalijnen
- Publicaties en communicatie

Personeelskosten

Kantoor- en algemene kosten

Totaal Institutionele Ondersteuning**Rekening
2012****Begroting
2012****Rekening
2011**

	0		
	482	441	478
	0	28	6
	-23	-66	-2
	7	20	31
	1.966	2.226	2.012
	603	995	663
	3.035	3.644	3.188

Ledenregistratie Protestantse Kerk*(x € 1.000)**(Directe) Steunverlening*

- Subsidies en bijdragen
- Activiteiten incl. uitbesteed werk
- Afdrachten contributies e.d.
- Inzet van/aan andere programmalijnen

Personeelskosten

Kantoor- en algemene kosten

Totaal Ledenregistratie**Rekening
2012****Begroting
2012****Rekening
2011**

			1.328
	67		
	180	200	
		308	
	967	968	1.022
	1.305	597	1.155
	2.519	2.073	3.505

Kerk in Ontwikkeling*(x € 1.000)**(Directe) Steunverlening*

- Subsidies en bijdragen
- Afdrachten contributies e.d.
- Activiteiten incl. uitbesteed werk
- Inzet van/aan andere programmalijnen
- Publicaties en communicatie

Personeelskosten

Kantoor- en algemene kosten

Totaal Kerk in Ontwikkeling**Rekening
2012****Begroting
2012****Rekening
2011**

	2.524	3.755	2.459
	2	7	4
	409	348	510
	-659	-654	-639
	151	120	272
	4.730	4.477	4.698
	159	115	207
	7.316	8.168	7.511

Missionair Werk en Kerkgroei*(x € 1.000)**(Directe) Steunverlening*

- Subsidies en bijdragen
- Afdrachten contributies e.d.
- Activiteiten incl. uitbesteed werk
- Inzet van/aan andere programmalijnen
- Publicaties en communicatie

Personeelskosten

Kantoor- en algemene kosten

Totaal Missionair Werk en Kerkgroei**Rekening
2012****Begroting
2012****Rekening
2011**

	339	330	278
	13	50	45
	120	200	103
	317	241	249
	95	180	145
	562	767	360
	19	47	50
	1.465	1.815	1.230

Kerk in Actie*(x € 1.000)**(Directe) Steunverlening*

- Subsidies en bijdragen
- Afdrachten contributies e.d.
- Activiteiten incl. uitbesteed werk
- Inzet van/aan andere programmalijnen
- Publicaties en communicatie
- Personeelskosten
- Huisvestingskosten
- Kantoor- en algemene kosten

Totaal Kerk in Actie

Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
25.547	21.726	30.477
162	80	88
563	600	731
100	48	330
71	90	39
3.841	3.491	2.625
132	200	204
321	166	972
30.737	26.401	35.466

Marketing communicatie*(x € 1.000)**(Directe) Steunverlening*

- Activiteiten incl. uitbesteed werk
- Inzet van/aan andere programmalijnen
- Publicaties en communicatie
- Personeelskosten
- Kantoor- en algemene kosten

Totaal Kerk in Actie - Marketing communicatie

Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
163	225	178
-9		
230	165	242
258	305	241
29	24	33
671	719	694

Interactief*(x € 1.000)**(Directe) Steunverlening*

- Activiteiten incl. uitbesteed werk
- Inzet van/aan andere programmalijnen
- Publicaties en communicatie
- Personeelskosten
- Kantoor- en algemene kosten

Totaal Kerk in Actie - Interactief

Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
13	12	2
	65	
		2
484	490	430
43	35	27
540	602	461

Jeugdwerk Protestantse Kerk*(x € 1.000)**(Directe) Steunverlening*

- Subsidies en bijdragen
- Afdrachten contributies e.d.
- Activiteiten incl. uitbesteed werk
- Inzet van/aan andere programmalijnen
- Publicaties en communicatie
- Personeelskosten (incl. JOP- en HGJB-locaal)
- Kantoor- en algemene kosten

Totaal Jeugdwerk Protestantse Kerk

Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
10		13
227	291	277
380	55	461
-82	-64	-179
0	40	-13
2.960	3.019	3.005
38	36	61
3.533	3.377	3.625

Corporate*(x € 1.000)**(Directe) Steunverlening*

- Subsidies en bijdragen
- Activiteiten incl. uitbesteed werk
- Inzet van/aan andere programmalijnen
- Publicaties en communicatie
- Personeelskosten
- Kantoor- en algemene kosten

Totaal Corporate

Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
		1
504	593	487
19	-18	-14
61	69	25
204	334	222
35	22	40
822	1.000	761

HRM bureau predikanten*(x € 1.000)*

- Activiteiten incl. uitbesteed werk
- Personeelskosten
- Kantoor- en algemene kosten

Totaal HRM bureau predikanten

Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
2		
211	276	317
8	156	13
221	432	330

Hydepark*(x € 1.000)*

- Personeelskosten
- Huisvestingskosten
- Kantoor- en algemene kosten
- Dotaties aan voorzieningen

Totaal Hydepark

Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
334	372	381
282	349	276
175	248	192
70	70	70
860	1.038	920

Protestants Theologische Universiteit*(x € 1.000)**(Directe) Steunverlening:*

- Subsidies en bijdragen

Totaal bijdrage PThU

Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
		483
0	0	483

Dienstverlening aan derden*(x € 1.000)*

- Personeelskosten
- Huisvestingskosten
- Kantoor- en algemene kosten
- Dotaties aan voorzieningen

Totaal dienstverlening aan derden

Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
1.136	1.514	1.446
338	435	372
528	737	649
40	51	41
2.042	2.737	2.508

Overige centrale doelbestedingen*(x € 1.000)**(Directe) Steunverlening*

- Subsidies en bijdragen
- Inzet van/aan andere programmalijnen

Activiteiten incl. uitbesteed werk

Inzet van/aan andere programmalijnen

Personeelskosten

Kantoor- en algemene kosten

Dotaties aan voorzieningen

Totaal overige centrale doelbestedingen

Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
332	608	580
	22	48
1.940	765	906
20		
2.292	1.395	1.534

De kosten voor de overige centrale doelbestedingen betreffen de kosten ten laste van het vernieuwingsbudget, alsmede bijdragen en dergelijke die ten laste komen van kerkelijke bestemmingsreserves en –fondsen.

Werving baten (24)**Kosten van eigen fondswerving**

Binnen de afdeling Communicatie & Fondsenwerving zijn de uitgaven onder andere gesplitst naar fondsenwervingskosten. De kosten voor corporate, interactief en marketing communicatie (publicaties, communicatie en voorlichting) zijn opgenomen in de kosten voor de doelstellingen. De kosten voor fondsenwerving zijn nodig om de inkomsten uit vrijwillige geldwerving te kunnen verkrijgen en bestaan hoofdzakelijk uit de te verkrijgen inkomsten voor Kerk in Actie. Deze uitgaven naar kostensoort zijn als volgt:

Fondsenwerving*(x € 1.000)**(Directe) Steunverlening*

- Subsidies en bijdragen
- Afdrachten contributies e.d.
- Activiteiten incl. uitbesteed werk
- Inzet van/aan andere programmalijnen
- Publicatiekosten
- Personeelskosten
- Kantoor- en algemene kosten

Totaal C&F - fondsenwerving*Kosten fondsenwerving in %*

Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
		3
		2
1.681	1.564	1.817
62	-47	-50
202	181	92
682	883	825
117	58	147
2.744	2.639	2.836
9,3%	8,0%	8,9%

Percentage fondsenwerving over opbrengst vrijwillige geldwerving

De kosten fondsenwerving zijn bepaald op basis van de geplande inzet per programma van de medewerkers van het team fondsenwerving van de afdeling Communicatie & Fondsenwerving. Deze inzet (vertaald in aantal uren x uurtarief) wordt vermeerderd met de directe kosten per actie of per fonds van de verwervende activiteit.

Ten aanzien van de voorziene hoogte van deze kosten is gesteld dat deze zich kan bewegen tussen 9% en 12,5% van de begrote bruto-opbrengst. Hierbij wordt de 9% vertaald in kosten die nodig zijn om de begrote bruto-opbrengst uit vrijwillige geldwerving te realiseren. Het verschil (3,5%) kan worden ingezet om nieuwe initiatieven op het gebied van fondsenwerving te ontplooiën op basis van goedgekeurde (project)plannen, uiteraard met als doelstelling de opbrengsten te vergroten.

Kosten beheer & administratie (25)

Binnen de dienstenorganisatie wordt al geruime jaren een toerekeningsmethodiek gehanteerd, die uitgaat van een doorbelasting van de kosten van de ondersteunende stafafdelingen over de inhoudelijke programmalijnen. In de loop der tijd is de methodiek verfijnd en is de verdeling in de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening opgenomen.

Kosten beheer & administratie (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
Personeelskosten	3.387	3.362	3.183
Overige personeelskosten	413	367	684
Huisvestingskosten	1.129	1.073	994
Kantoor- en algemene kosten	1.764	1.816	1.737
Dotaties aan voorzieningen	135	124	109
Totaal kosten beheer & administratie ten laste van de doelstellingen	6.828	6.742	6.707
<i>Percentage kosten beheer & administratie</i>	<i>10,0%</i>	<i>10,1%</i>	<i>9,0%</i>

Het percentage beheer & administratie komt tot stand door de kosten beheer & administratie ten laste van de programmalijnen (doelstellingen) te delen door de totale lasten van de organisatie. De doorbelaste kosten over de doelstellingen vindt plaats op basis van voorcalculatie (= vaststelling van de begroting).

De personele kosten van de totale dienstenorganisatie worden na de specificaties van de overheadkosten nader gespecificeerd. De overige (overhead-)kosten betreffen als volgt:

Huisvestingskosten

Huisvestingskosten (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
Afschrijvingskosten	255	240	239
Huur extern	27	28	52
Energie, schoonmaak, onderhoud, beveiliging, verzekering, belastingen etc.)	782	533	643
Overige huisvestingskosten	65	272	60
Totaal huisvestingskosten	1.129	1.073	994

Kantoor en algemene kosten

Kantoor en algemene kosten (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
Afschrijving en onderhoud inventarissen	829	944	793
Kantoorartikelen en telefonie e.d.	293	241	295
Bureaunkosten	293	291	278
Specifieke kosten (accountantskosten, bankkosten e.d.)	132	151	136
Restauratieve voorzieningen	191	164	180
Bestuurskosten en diverse lasten	26	25	55
Totaal kantoor en algemene kosten	1.764	1.816	1.737

Onder de inventarissen worden tevens begrepen de afschrijving en onderhoudskosten van computer-apparatuur en software. In de kosten telefonie zijn ook opgenomen de internetkosten en verbinding ISDN/ADSL. De bureaunkosten bestaan voornamelijk uit portokosten en kosten/onderhoud kopieerapparatuur. De kosten voor restauratieve voorzieningen betreffen met name de uitgaven voor het bedrijfsrestaurant.

Dotaties aan voorzieningen

Dotaties aan voorzieningen

(x € 1.000)

Dotatie aan voorziening groot onderhoud

Totaal dotaties aan voorzieningen

Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
135	124	109
135	124	109

Het betreft hier alleen de voorzieningen voor groot onderhoud. De dotaties aan deze voorziening hebben betrekking op het onroerend goed te Utrecht (PLD).

Kosten beheer & administratie ten laste van de doelstellingen

In voorgaande overzichten zijn de uitgaven van de ondersteunende stafafdelingen naar kostensoort opgenomen en nader gespecificeerd. De doorbelasting van deze kosten voor beheer & administratie naar de verschillende doelstellingen (programmaliijnen) heeft als volgt plaatsgevonden:

Verdeling kosten B&A naar doelstellingen

(x € 1.000)

Kerk in Ontwikkeling
Missionair Werk en Kerkgroei
Kerk in Actie
PCTE
Jeugdwerk Protestantse Kerk
Institutionele Ondersteuning
Communicatie en Fondsenwerving
Expertise Centrum
HRM Mobiliteitsbureau
HRM Werkbegeleiding pred./kw
LRP/SMRA
HRM - bureau predikanten
Hydepark
Overige kerkelijke bijdragen
Eliminatie rente geïnvesteerd vermogen

Kosten B&A naar doelstellingen

Kosten Beheer & Administratie								
Directie	Fin. & Control	HRM P&O	Facilitaire zaken	C&F serv.desk	Totaal 2012	%	Totaal 2011	%
99	460	220	1.233	77	2.089	31%	2.228	30%
8	36	17	107	6	173	3%	188	3%
63	289	139	542	48	1.080	16%	1.029	14%
8	36	17	116	15	193	3%	136	2%
35	160	77	445	27	743	11%	690	9%
50	230	110	643	76	1.110	16%	1.161	16%
49	225	108	629	37	1.047	15%	1.010	14%
7	32	15	83	5	142	2%	135	2%
3	12	6	35	2	58	1%	63	1%
7	34	16	89	6	152	2%	143	2%
30	133	66	425	48	702	10%	690	9%
7	5	0	96	5	113	2%	154	9%
13	62	30	84	0	189	3%	204	9%
7	32	15	102	5	161	2%	0	0%
			-1.124		-1.124	-16%	-1.124	0%
384	1.745	836	3.506	357	6.828	100%	6.707	100%

Personele kosten dienstenorganisatie

Personeelskosten

Onderstaand zijn de kosten weergegeven van de personeelsformatie van de dienstenorganisatie, zoals deze behoort tot de verschillende programmalijnen en ondersteunende afdelingen.

Personeelskosten (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
Bruto salarissen	14.985	16.788	14.914
Sociale lasten	1.973	2.308	1.845
Pensioenpremies	1.585	1.784	1.549
Reiskosten woon-werkverkeer	432	386	437
Vrijval res. verlofuren/voorzieningen personeel	-1		9
Ontvangen WAO-/Pensioen-/WW-uitkeringen	-107		-126
Totaal personeelskosten salarissen	18.867	21.266	18.628
'Gemiddelde' bezetting in fte	312,99	344,86	313,02
Gemiddelde personeelskosten per fte (x € 1)	60.279	61.666	59.510

Voor 2012 werd geen onderhandelingsakkoord voor de arbeidsvoorwaarden bereikt. De stijging van de personeelskosten 2012 van 1,3% ten opzichte van 2011 heeft voor 0,5% betrekking op toekenningen van periodieke verhogingen en voor 0,8% door afdrachten in het kader van de sociale lasten en verschuldigde pensioenpremies.

Overige personeelskosten

Overige Personeelskosten (x € 1.000)	Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
Externe deskundigheid/uitzendkrachten	1.578	256	1.444
Interimpredikanten, miss.pioniersplekken e.d.	1.450	1.340	504
Kosten projectmedewerkers	331	506	972
Reiskosten declaraties	704	489	653
Leaseauto's	138		127
Personeelswerving	50	45	61
Arbodienst	33	56	24
Kinderopvang	0	71	1
Opleidingskosten	173	332	241
Jubilea/afcheid personeel	58	76	67
Juridische bijstand	2	21	1
Diversen (incl. declaraties buitenland)	369	490	246
Totaal overige personeelskosten	4.886	3.682	4.341

Diversen

Dit betreft in hoofdzaak de afrekeningen van reis-, verblijf- en onkosten voor buitenlandse reizen van personeel en vrijwilligers.

De personele kosten van de directie over 2012 ziet er als volgt uit:

Personeelskosten directie	H. Feenstra, Algemeen directeur	Ds. E. Overeem, Adjunct- directeur	Rekening 2012	Begroting 2012	Rekening 2011
<i>Dienstverband</i>					
<i>Aard (looptijd)</i>	<i>Onbepaald</i>	<i>Onbepaald</i>			
<i>Uren (voltijds werkweek)</i>	36	18			
<i>Parttime percentage</i>	100%	50%			
<i>Periode</i>	01/12	01/12			
<i>Bezoldiging</i> (x € 1.000)					
<i>Jaarinkomen:</i>					
Bruto loon/salaris	103	40	143	146	143
Vakantiegeld	8	3	11	11	11
Eindejaarsuitkering	9	3	12	12	12
Variabel jaarinkomen					
Totaal jaarinkomen	120	46	166	169	166
Sociale lasten	9	3	12	12	10
Belastbare vergoedingen/bijtellings					
Pensioenlasten	16	6	22	21	22
Overige beloningen op termijn					
Uitkeringen beëindiging dienstverband					
Totaal overige lasten en vergoedingen	25	9	34	33	32
Totaal bezoldiging 2012	145	55	200	202	198
Totaal bezoldiging begroting 2012	145	57	202		
Totaal bezoldiging 2011	143	55	198		

Het aandeel van Kerk in Actie in de directiekosten bedraagt in 2012 17,3% (2011: 16,1%).

10 Overige gegevens

Vaststelling

De kleine synode van de Protestantse Kerk in Nederland heeft de jaarrekening over het boekjaar 2012 behandeld en vastgesteld in de vergadering van 21 juni 2013.

Gebeurtenissen na balansdatum

In februari 2013 is een legaat ontvangen van € 250k, welk bedrag via Kerk in Actie zal worden besteed voor kerkelijk medisch werk in Afrika met name ten behoeve van de arme bevolking waarbij de voorkeur uitgaat naar de bouw of de ondersteuning van plattelands polikliniek(en) of zendingshospita(a)l(en).

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De controleverklaring over het boekjaar 2012 is opgenomen op de volgende bladzijden van dit verslag.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland

Wij hebben de in dit verslag opgenomen enkelvoudige jaarrekening 2012 van de Protestantse Kerk in Nederland te Utrecht gecontroleerd. Deze enkelvoudige jaarrekening bestaat uit de enkelvoudige balans per 31 december 2012 en de enkelvoudige staat van baten en lasten over 2012 en de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland is verantwoordelijk voor het opmaken van de enkelvoudige jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met Richtlijn 650 voor fondsenwervende instellingen van de Nederlandse Raad voor de Jaarverslaggeving. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de enkelvoudige jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de enkelvoudige jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de enkelvoudige jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de enkelvoudige jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de enkelvoudige jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de enkelvoudige jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de enkelvoudige jaarrekening.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Prinses Margrietplantsoen 46, 2595 BR Den Haag, Postbus 30715, 2500 GS Den Haag

T: 088 792 40 85, F: 088 792 95 20, www.pwc.nl

*PwC is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414405), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de enkelvoudige jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de enkelvoudige jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Protestantse Kerk in Nederland per 31 december 2012 en van het resultaat over 2012 in overeenstemming met Richtlijn 650 voor fondsenwervende instellingen van de Nederlandse Raad voor de Jaarverslaggeving.

Mededeling betreffende het jaarverslag

Wij hebben het jaarverslag gelezen teneinde van materieel belang zijnde inconsistenties, indien aanwezig, met de gecontroleerde jaarrekening te onderkennen. Op basis van het doorlezen van het jaarverslag vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de informatie in de jaarrekening en dat het jaarverslag alle informatie bevat die vereist is volgens Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende instellingen'. Wij hebben geen controle- of beoordelingswerkzaamheden uitgevoerd op de informatie in het jaarverslag.

Toelichting

Zoals in de paragraaf waarderingsgrondslagen is toegelicht betreft de huidige jaarrekening de enkelvoudige jaarrekening van de Protestantse Kerk in Nederland. Een geconsolideerde jaarrekening is nog niet opgesteld. Hiertoe dient de Protestantse Kerk in Nederland nog de beschikking te krijgen over de jaarrekeningen van de in de consolidatiekring begrepen stichtingen en instellingen. Na verkrijging van alle jaarrekeningen zal aansluitend de geconsolideerde jaarverslaggeving 2012 van de Protestantse Kerk in Nederland worden opgesteld.

Den Haag, 13 mei 2013
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door M. van Ginkel RA

10 Lijst van afkortingen

Dit betreft een deel van de (officiële) lijst van afkortingen die u mogelijk in deze verslaggeving kunt tegenkomen:

ACV	algemene classicale vergadering
ACT	Action by Churches Together
AKV	ApparaatsKostenVergoeding
AMA	Alleenstaande minderjarige asielzoeker
ANBI	Algemeen Nut Beogende Instelling
ARBO	arbeidsomstandigheden(-wet)
BCP	beleidscommissie predikanten
BIZA	Binnenlandse Zaken
BMNR	Bel me niet register
BNP	Bond van Nederlandse Predikanten
BSC	Balanced ScoreCard
C&F	Communicatie en Fondsenwerving
CBF	Centraal Bureau Fondsenwerving
CBZ	commissie van bijzondere zorg
CEC	Conference of European Churches (Raad van Europese kerken)
CHE	Christelijke Hogeschool Ede
CIO(-K)	Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (-Kerken)
CNV	Christelijk Nationaal Vakverbond
CvR	commissie van rapport
CWM	Council for World Mission
DC	Dienstencentrum
DISK	Dienst in de Industriële Samenleving vanwege de kerken
DREO	Duurzame en Rechtvaardige Economische Ontwikkeling (= progr. ICCO/KiA)
D&V	Democratisering en Vredesopbouw (= programma ICCO/Kerk in Actie)
EA	Evangelische Alliantie
ELK	Evangelisch-Lutherse Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden
ELS	Evangelisch-Luthers Seminarium
EO	Evangelische Omroep
€ -k	€ bedrag maal 1000
F&C	Financiën & Control
Fte	fulltime equivalent
FZ	Facilitaire zaken
GB	Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk
GBA	Gezamenlijke buitenlandafdeling
GPW	Godsdienst, pastoraal werk
GKN	Gereformeerde Kerken in Nederland
GO	georganiseerd overleg
GOR	Gereformeerde Oecumenische Raad
GRA	generale raad van advies
GS	generale synode
GVO	Godsdienstig VormingsOnderwijs
GZB	Gereformeerde Zendingsbond
HGJB	Hervormd Gereformeerde Jeugdbond
HHK	Hersteld Hervormde Kerk
HKI	Hendrik Kraemer Instituut
HRM	Human Resource Management
ICCO	Interkerkelijke organisatie voor ontwikkelingssamenwerking
IKON	Interkerkelijke Omroep Nederland
IKV	Interkerkelijk Vredesberaad
ISDV	Interkerkelijke Stichting Diaconaal Vakantiewerk
ISK	Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied
IO	Institutionele Ondersteuning
IZB	Hervormde Bond voor Inwendige Zending op Gereformeerde Grondslag
JOP	Jeugd Organisatie Protestantse Kerk
JuZa	Juridische Zaken en Colleges
KASKI	Katholiek Sociaal-Kerkelijk Instituut
KDB	kerkrentmeesterschap en diaconaal beheer
KEK	zie CEC
K&W	Kerk en Wereld
KiA	Kerk in Actie
KiO	Kerk in Ontwikkeling
KS	kleine synode
KW	Kerkelijk werkers
LCGJ	Landelijk Centrum Gereformeerd Jeugdwerk
LDC	landelijk dienstencentrum te Utrecht (zie ook PLD)
LDF	Luthers Diaconessenhuisfonds

LKL-systeem	lokale kerkelijke ledenadministratie (van de SMRA)
LLR	landelijke ledenregistratie (het project –)
LMW	Landelijk Maatschappelijk Werk
LRP	Leden Registratie Protestantse Kerk
LWF	Lutherse Wereld Federatie
MA-werk	maatschappelijk activeringswerk
MB	Mobiliteitsbureau
MT	managementteam van de dienstenorganisatie
MUO	modulaire uitvoeringsorganisatie
MWK	Missionair Werk en Kerkgroei
NBG	Nederlands Bijbelgenootschap
NHK	Nederlandse Hervormde Kerk
NIZW	Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn
NOS	Nederlandse Omroep Stichting
NZR	Nederlandse Zendingsraad
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
OJEC	Overlegorgaan van Joden en Christenen in Nederland
OR	ondernemingsraad
PBOA	project bewerking oude archieven
PCTE	Protestants centrum voor Toerusting en Educatie
PERKI	Vereniging Indonesische Christen Gemeenschap in Nederland
PGGM	Pensioenfonds voor de Gezondheid en Geestelijke en Maatschappelijke belangen
PKN	Protestantse Kerk in Nederland
PLD	Protestants Landelijk Dienstencentrum (Utrecht-zie ook LDC))
P&O	Personeel & Organisatie
PSDV	Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk
PSO	Personele Samenwerking in Ontwikkelingslanden
PTHU	Protestantse Theologische Universiteit
PWC	PricewaterhouseCoopers Accountants NV
RACV	regionaal adviseur klassicale vergadering
RCBB	regionale college voor de behandeling van beheerszaken
RKK	Rooms-katholieke kerk
RvK	Raad van Kerken in Nederland
SEPA	Single Euro Payment Area
SHO	Samenwerkende Hulporganisaties
SILA	Stichting Interkerkelijke Ledenadministratie
SKG	Stichting Kerkelijk Geldbeheer
SKIN	Samen Kerk in Nederland
SKKN	Stichting Kerkelijk Kunstbezit Nederland
SLUB	Stichting Lutherse Uitgeverij en Boekhandel
SMRA	Stichting Mechanische Registratie en Administratie
SMPR	Seksueel Misbruik in Pastorale Relaties
SOM	Samenwerkende Organisaties voor Maatschappelijk activeringswerk
SSK	Stichting Steun Kerkbouw (GKN)
TSH	Theologisch Seminarium Hydepark
TtB	Toegang tot basisvoorzieningen (= programma ICCO/Kerk in Actie)
TVG	Theologische Vorming Gemeenteleden
UFP	Uitkeringenfonds Predikanten GKN
VFI	Vereniging Fondsenwervende Instellingen
VKB	Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer
WARC	World Alliance of Reformed Churches
WBP	Werkbegeleiding predikanten en kerkelijk werkers
WCC	World Council of Churches (Wereldraad van Kerken)
WD	Werelddiaconaat
WELJA	Werkgroep Evangelisch-Lutherse Jongeren Activiteiten
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WRR	Wetenschappelijke raad voor het regeringsbeleid
WW	WereldWijd (= programma ICCO/Kerk in Actie)
YMCA	Young Men's Christian Association
YW	YourWorld
ZWO	Zending, Werelddiaconaat en Ontwikkelingssamenwerking
ZZG	Zeister Zendings Genootschap
ZZO	Zwakzinnigen Zorg in Ontwikkeling(slanden)